

Itota Codito ingantedö ante Odoca nänö watapæ ante yewæmongainta

Odoca ïmo yewæmömopa, ante

1 ¹Nöwodäni nanguï inäni incæ, Mönitö weca æbänö iinque cægatimpa, ante do yewæmoncæ cædänipa. ²Doyedë quëwënäni iñömö, Æbänö cægatimpa, ante në agaïnäni inte mäninö ante, Näwangä impa, ante në apænedäni badinque adode beyæ ante në cædäni bagadänimpa. Tömënäni mönitö ïmönite adodö ante pönö apænedäni ëñentamönipa. Iinque iinäni apænedäni möni ëñenö bai nöwodäni wæætë edæ adobaï pönï ante yewæmoncæ cædäni iinque botö iñömö edæ, Adobainö ante yewæmoncæboimpa, antabopa. ³Teopido bitö ñænæmi pönï inömi inte ëñëmi. Botö iñömö, Wëenëñedë æbänö mä pönï cægatimpa, ante ayæ, Nöwo ganca æbänö cæte i, ante ëñencæte ante nanguï cædinque ædæmö ëñënimo inte botö edæ, Bitö Teopidobi acæbiimpa, ante adodö adodö ante yewæmömopa. ⁴Wadäni odömönte apænedäni ëñëninque bitö wæætë, Nö intawo, ante ëñencæte ante cædinque botö yewæmöninta adinque edæ do ëñencæbiimpa. Mänömainö ante yewæmömö ae.

**Wäö ëñaqingä, ante anquedo
ponte apænecampa**

⁵Wængonguï qui, ante në godönäni pancadäniya Abiyaidi nani cabo iñönänite adocanque Tacadiya ëmongacäimpa. Tömengä iñömö Oodeabæ awënë odeye Edode wodi nänö ingaiñedë, Wængonguï qui, ante

në godongä ingacäimpa. Tömengä nänöogängä Aadöo wodi päingä Editabeti ingacäimpa. ⁶Tömëna iñömö nana gæncaya inöna inte Wængonguï ayongante nö cæte quëwëninque Wængonguï, Iïmaï cædäni, ante nänö wææ angainö ante ëñente quëwëñonate wadäni, Eñënämaï quëwënäni, ante ædö cæte anguinäni. ⁷Editabeti owëntacä inte wëñæ mänämaï quëwëñongante wëñæ dæ ä wædinque nana gæncaya picæna badinque quëwengadäimpa.

⁸Dæ ä wædinque quëwëñonate Tacadiya wodi tönö godongämæ nani godoncabo nani godöñedë ba iinque tömengä iñömö, Wængonguï qui, ante godongantapa. ⁹Godöñongante tömënäni, Æcänö nöwo guiddinque oguï waquï tanguingäa, ante acæte ante cædänitapa. Tömënäni cöwë nani cæï bai cædinque tömënäni ëmöwo wataa wataa yewæmöninque adoyömö da wëninque adotaque tadonte adänitapa. Ayönäni, Tacadiya ëmöwo impa, ante adinque änäni ëñëninque tömengä Awënë Wængonguï tæiyæ waëmö oncönë guiddinque oguï waquï tangantapa.

¹⁰Wadäni tömänäni, Nöwo oguï waquï iya tangäimpa, ante yabæcönë godongämæ pöninque Wængonguï ingante apænegadänimpa. ¹¹Tacadiya iñömö tæcæ tancæ cæyongä Wængonguï nänö da pönöningä anquedo tömënäni nani iya täimpaa gäänë tömëmæ inö pö næ gongæante a ongongä acantapa. ¹²Adinque Tacadiya, Æbänö cæquiï, ante ancai guïñente wæcantapa.

¹³Wæyongante anquedo guiquënë,

—Tacadiya, guññēnāmai ie. Bitō Wængonguī ingante apānebi ēñēninque tōmengā bitō ānō ante do cæcampa. Bitō nānōogængā Editabeti iññōmō onguññængā ingante mancæcāimpa cæbii. Mangā ēñacā adinque bitō tōmengā ěmōwo, Wāō, pemoncæbiimpa. ¹⁴Wēñængā waa pōni ēñacā adinque bitō watapæ tocæbiimpa. Wadāni nanguī ināni adobaī wēñængā ēñacā ate tocædānimpa. ¹⁵Wængonguī incæ, Botō ayōmo bitō wengā wadāni baī guiyā ināmai ññængā pōni ingā abopa, angā beyæ waodāni adobaī tōmengā beyæ ante adinque tocædānimpa. Yowepæ biinōmæ incæ wapæ incæ tōmengā tī nāmæ tōmāmæ bedāmai incæcāimpa. Wāānā cæncadē ayæ ongōñongante Wængonguī Tæiyæ Waēmō Ōnōwoca incæ tōmengāa pō guicæcāimpa. ¹⁶Ayæ bitō wengā picængā badinque māo apānecā ēñēninque idægoidi nanguī ināni Wængonguī gāmænō poncædānimpa. ¹⁷Ayæ Wængonguī Ōnōwoca ingante Ediya wodi nānō ěwocagaī baī adobaī ěwocadinque bitō wengā iññōmō adocā nānō tæi piñængā baī adobaī tæi piñængā incæcāimpa. Ininque tōmengā iññōmō mōnō Awēnē nānō ponguīnō ante tāno beyænte baī cædinque odōmongā ate mæmpoidi wēññāni inānite pōnente waadete cæcædānimpa. Ayæ tōmengā apānecā ēñēninque nē ēññāmai cædāni incæ nō cæte quēwēnāni nāni ēññō baī nō ēñente cæcædānimpa. Mānōmai cædinque bitō wengā adocā apānecā ēñente cædinque waodāni mōnō Awēnē nānō ponguīnō ante eyepæ pōni cædinque tōmengā ingante ante wānō concædānimpa. Mānōmainō ante anquedo Tacadiya ingante apānegacāimpa.

¹⁸Angā ēñēninque Tacadiya wæætē anquedo ingante apānedinque,

—Īñampa botō nānōogænā picænā inampa. Botō adobaī picæmo imopa. Ādō cæte, Nō impa, ante ēñenguimoo.

¹⁹Āñongā anquedo wæætē,

—Botō Gabodiedo ingaimo imo apa ānewēē. Wængonguī weca nē

ongōmo iññōmote tōmengā iññōmō, Botō watapæ apānedō ante bitō Tacadiya ingante apānete pōe, ante da pōnongā pontabopa. ²⁰Nōwo iññōmō botō ānō pōñēnāmai imi inte bitō babetadebi badinque tededāmai iññōmite botō apānedō ante iinque cæbo ba ate tedecæbiimpa, ante anquedo Tacadiya ingante apānecantapa.

²¹Mānōmai tedeyōna wadāni, Tacadiya taqingā, ante wānō cōninque, Wængonguī tæiyæ waēmō oncōnē guidinque æiquedō taqingāā, ante wægadānimpa. ²²Tōmengā tadinque tededāmai ingantapa. Ayæ godōmenque tededāmai inte ōnompoque oo cæpo oo cæpo cæcā adinque tōmēnāni, Wængonguī tæiyæ waēmō oncōnē guite ongōninque Tacadiya wiimonte baī mā pōni adingā inte ñōwo edæ babetadecā inte tacampa, ante wædānitapa.

²³Wængonguī beyæ ante cæe, ante nāni iinque āñōnæ ganca cædinque Tacadiya wodi oncōnē gocantapa. ²⁴Māññēdē ate tōmengā nānōogængā Editabeti yædēmadā badinque edæ ōnompo æmæmpoque apāicā ganca oncōnē wē womongantapa. ²⁵Tōmengā iññōmō edæ, “Wēñēñēdē, Owæntabi imipa, ante piñāni wæbo adinque Wængonguī botō imote waadete pōnō cædinque ñōwo wæætē, Piñāmai incædānimpa, ante cæcampa,” ante pōñēninque Editabeti togacāimpa.

Itota ēñāquingā, ante

²⁶Editabeti ōnompo æmæmpoque go adoque apāicā yædēmadā nānō iññēdē Wængonguī tōmengā anquedo Gabodiedo nāni ānongā ingante da pōnongā pōninque Gadideabæ Nāatadeta nāni quēwēñōmō gocantapa. ²⁷Godinque tōmengā baquēcā Māadiya nāni ānongā weca pongantapa. Tōmengā ingante Awēnē Dabii wodi pæingā Ootee, Monguimo, ante do āningā inongāimpa. ²⁸Īninque anquedo Gabodiedo Māadiya weca pō guidinque tōmengā ingante, —Wængonguī nānō nē waadēbi inte ēñēe. Wængonguī bitō imite waa

cæcæcäimpa. Wadäni onquiyänäni inänite Wængongui pönömenque pönö waa cædongä inte bitö imite edæ godömenque waa pönö pönö cæcä acäimpa. ²⁹Ante tæcæ apäneyongä tömengä ancai guifñenique, Quinö bai i ante botö imote apäneccä, ante wæcantapa. ³⁰Wæyongante anquedo wæætë,

—Mäadiya, bitö guifñenämai ie. Wængongui incæ edæ bitö imite nangui waadete pönö acampa. ³¹Bitö nōwo edæ yædëmadä badinque bitö wëñängä onguifñängä mancæbiimpa. Tömengä ëñacä ate bitö tömengä ëmōwo, Itota ingampa, ante pemoncæbiimpa. ³²Tömengä iñömö edæ nangui tæi piñante cæcä incæcäimpa. Ininque tömengä ingantedö ante, Æibæ pönö nē Quëwengä Wengä ingaingä ingampa, ante apäneccäimpa. Ayæ Awënë Wængongui incæ tömengä ingante apänedinque, Bitö Awënë bayömi mäemä awënë odeye Dabii wodi nempo dodäni nani quëwengai bai bitö nempo adobai quëwencädänimpa, ante adocä Itota ingante pönongä ante Awënë Odeye bacæcäimpa. ³³Ininque Aacoboidi tömengä nempo quëwëñönänite tömengä cōwë tömënanäni Awënë Odeye incæcäimpa. Tömengä nänö Awënë Odeye inguimämo iñömö edæ dæ badämai ingäiimpa, ante Wængongui nänö da pönöningä Mäadiya ingante angantapa.

³⁴Mäadiya wæætë tömengä ingante, —Botö iñæmpa onguifñängä tönö mönämäi inte wëñæ ædö cæte manguiimoo.

³⁵Ante wæyongante anquedo wæætë edæ, —Wængongui Tæiyæ Waëmö Önöwoca incæ bitö weca poncæcäimpa. Wængongui Æibæ Quëwënonngä tömengä nänö tæi piñänö incæ wææ owo bai cæcæcäimpa. Mänömai beyæ bitö Wëñängä Onguifñängä incæ Tæiyæ Waëmö ëñacä ate, Wængongui Wëñängä ingampa, ante pemoncädänimpa. ³⁶Ayæ godömenque apänebo ëñëe.

Editabeti bitö guidengä iñömö picængade pönö iñongante, Owëntacä ingampa, ante tededänitawo. Incæte tömengä picængadecä incæ dobæ edæ önompo æmæmpoque go adoque apäicä yædëmadä inte tömengä wëñängä edæ onguifñängä ingante ënengampa. ³⁷Iñæmpa quëmë ante Wængongui nänö änönö ante tömää edæ cōwë cæcæcäimpa.

³⁸Ante anquedo angä ëñente wædinque Mäadiya, —Mönö Awënë beyænque nē cæbo imopa. Bitö änö bai Ao ämo bacæiimpa. Ante apäneccä ëñëninque Wængongui nänö da pönöningä incæ ëmö cæte wadæ gogacäimpa.

Editabeti weca Mäadiya ëñacæ gocampa

³⁹Mäniñedë ate Mäadiya wodi wadæ godinque änämänë quingæ æidinque Oodeabæ quëwënanäni nani quëwëñömö adoyömonque incæ pöninque, ⁴⁰Tacadiya oncönë pö guidinque Editabeti ingante, Waa quëwëmi, angantapa. ⁴¹Mäadiya mänömai apäneccä ëñëninque Editabeti wodi wengä cæncadë ongöninque wogæi wogæi tocantapa. Editabeti iñömö Wængongui Tæiyæ Waëmö Önöwoca incæ tömengäa pö guicä ininque ædæmö pönö ëwocacä bacantapa. ⁴²Mänömai badinque adocä ogæ tededinque,

—Mönö onquiyæncabo iñömönte bitö adobique bitö waa toquinque impa, angantapa. Wængongui wamöni imönite pönömenque waadedinque bitö iminite godömenque nangui waadecampa. Bitö nē ënënonngä ingante Wængongui nangui waadecä beyæ tömengä adobai tocæcäimpa. ⁴³Botö önömoque iñömöte bitö iñömö mönö Awënë badä inömi inte edæ botö weca quinante pömii. ⁴⁴Tæcæ edæ apänebi önömonca ëñëñömo botö cæncadë nē ongönongä incæ wogæi wogæi watapæ tocä ae. ⁴⁵Mönö Awënë bitö imite nänö äninö ante bitö iñömö, Tömengä cōwë cæcæcäimpa, ante pönëninque bitö toquinque edæ nē pönëmi imitapa.

⁴⁶Editabeti mänömai apäneyongä Mäadiya wæætë ämotamini ante bai iimai angacäimpa.

- “Botō mīmōno pōnēninque, Mōnō Awēnē iñōmō edæ waa pōni mōnō inongā ingampa, ante watapæ apænebopa.
- ⁴⁷ Ayæ, Quēwencæbiimpa, ante botō imote nē Ængā iñongante botō Wængonguī ingante ante pōnēninque edæ watapæ tote ēwocabopa.
- ⁴⁸ Botō tōmengā ingante nē cædōmo inte ònōmoque pōni iñōmote tōmengā wæætē botō imote waa acampa. Iīncayæ nānōmōidi wææ iīncayæ nānōmōidi wææ ināni tōmānāni botō imotedō ante apænedinque, Tōmēnā iñōmō Wængonguī nānō nē waadedā ingadāimpa, ante apænecædānīmpa.
- ⁴⁹ Wængonguī nē Tæi Pīñænongā inte botō imote pōnō nanguī cæcā beyænque edæ apænecædānīmpa. Tōmengā emōwo iñōmō edæ Tæiyæ Waēmō emongampa.
- ⁵⁰ Ayæ iīncayæ nānōmōidi wææ iīncayæ nānōmōidi wææ ināni tōmengā ingante guīnente cæyōnānīte tōmengā wæætē waadete pōnō waa cæcæcāimpa.
- ⁵¹ Tōmengā nē tæi pīñænongā inte tōmengā ònompoca cæte bai nanguī cæcantapa. Ayæ wadāni, Tōmēmoque waēmō imopa, ante ònōwēninque pōnēnāni inānīte tōmengā angā nāwæ godānitapa.
- ⁵² Ayæ awēnēidi nāni tæ contaimpaa ongōñōnānīte tōmengā tōmēnāni inānīte wido cæcā godānitapa. Wæætē ònōnānīque inānīte ængō cæcā contadinque tōmēnāni wæætē awēnēidi bai badānitapa.
- ⁵³ Ayæ gue ænente wædāni iñōnānīte tōmengā waa pōni cænguī godongā ænīnque tōmēnāni tōmo pōni cænānitapa. Wæætē nanguī eadāni tōmēnāni inānīte da godongā godīnque òmæpodāni inte godānitapa.
- ⁵⁴ Mōnō idægocabo iñōmō tōmengā ingante nē cæmō iñōmonte

tōmengā mōnō tōnō godongāmæ cæcantapa.

Ayæ, Waadete botō pōnō waa cægāinō bai adodō cæcæboimpa, ante pōnēninque tōmengā ñōwo pōnō waadete waa cæcā æmompā.

⁵⁵ Abadāō wodi pæimō iñōmonte tōmengā mōnō mæmæidi inānīte nānō angāinō bai cædinque, cōwē ñimpo cædāmai inte pōnō waadete cæcampa.”

⁵⁶ Ante Māadiya wodi æmotamīni ante bai angantapa. Ayæ Editabeti weca mēa go adoque apāicā quēwente ate ayæ ate tōmengā oncōnē gogacāimpa.

Wāō ēñacampa

⁵⁷ Editabeti wodi guīquēnē oo pōni ēnēninque tōmengā wēñængā onguīñængā mangacāimpa. ⁵⁸ Ayæ tōmengā guīdēnāni tōnō godongāmæ quēwēnāni iñōmō, Æ mōnō Awēnē wīi pīingā inte Editabeti ingante ædæmō waadete waa cæcampa, ante tæcæ ēñēmōnīpa, ānīnque Editabeti tōnō godongāmæ togadānīmpa. ⁵⁹ Ayæ adoque Wængonguī itædē go ate wēñængā ingante æmontaique eō togæncæ cædāni iñōmō godongāmæ pōnīnque tōmengā wæmpo emōwo bai ante, Tacadiya, ante pemoncæ cædānitapa. ⁶⁰ Cæyōnānīte wāānā Baa ānīnque,

—Tōmengā emōwo Wāō emoncæcāimpa, ante wææ angadāimpa.

⁶¹ Āñongante tōmēnāni wæætē, —Iñæmpa bitō guīdēnāni Wāō emōnāmai. Dæ amōnānīpa.

⁶² Ānīnque wæmpocā ingante omō cædinque, Æmongānō emonguingā āmīi, ante odōmōmi amōnīi. ⁶³ Āñōnānīte tōmengā tededāmai inongā inte ònompocaque odōmongā adīnque yewæmōinta ænīnque pædæ pōnōnāni ate tōmengā iñōmō edæ, “Tōmengā emōwo Wāō emoncæcāimpa,” ante yewæmongā adīnque tōmānāni edæ guīnente wægadānīmpa. ⁶⁴ Yewæmongā ate tōmengā ònonguēnēwa ñīmæ cæguēnēwate bai baguēnēwate ate edæ tōmengā ogæ tededīnque Wængonguī

ingante, Waa pōnī cæbi abopa, ante watapæ edæ apæncantapa. ⁶⁵Īnīnque māniñōmō godongāmæ quēwēnāni tōnō Oodeabæ ānāmēnē quēwēnāni tōnō tōmānāni, Mānōmaī batimpa, ante nanguī tededānitapa. ⁶⁶Tededāni ēñēnīnque nē ēñēnāni wæætē, “Īngā wēñængā ĩñōmō æbānō nānō baquinque edæ pæquingā,” ante tōmānāni godongāmæ wægadānīmpa. Edæ tōmengā tōnō Wængonguī godongāmæ cæcā ingacāīmpa.

Tacadiya āmotamīni ante angampa

⁶⁷Wēñængā wæmpocā Tacadiya guīquēnē Wængonguī Tæiyæ Waēmō Ōnōwoca ingante ewocadinque Wængonguī beyæ apænedīnque āmotamīni ante baī apæncantapa.

⁶⁸“Mōnō idægocabo Wængonguī ĩñōmō adocā mōnō Awēnē ĩñongante mōnō tōmengā ingante waa ate watapæ apæncæīmpa. Tōmengā ĩñōmō, Botō quīnāni bate abæ tawænte baī quēwēncædānīmpa, ante tōmengā do æncæ pongā acæīmpa.

⁶⁹‘Ōnōmoncawæ wææ ēmoncate baī wææ gompcæcāīmpa,’ ante cædinque tōmengā mōnō ĩmonte nē ænguingā ingante da pōnongā pōnīnque ĩngā wæætē ængā beyænque quēwēmōmpa.

Wængonguī ingante nē cægaingā awēnē odeye Dabii wodi pæingā ĩnongā inte tōmengā mānōmaī cæcā beyænque quēwēmōmpa.

⁷⁰Wængonguī ĩñōmō tōmengā beyæ nē apænegaināni tæiyæ waēmō ingaināni ĩñōnānite tōmēnāni tōnō apænedīnque, Cōwē cæcæboīmpa, ante nānō apænegainō baī ñōwo edæ ĩnque cæcampa.

⁷¹Mōnō ĩñōmō nē piinte ānāni nempo ongōñōmonte tōmengā, Piinte cædānīpa, ante adīnque mōnō ĩmonte gā pe æmpote ō ængā beyænque quēwēmōmpa.

⁷²Mānōmaī cædinque tōmengā mōnō mæmæidi ĩnānite nānō angainō

baī cædinque ñōwo waadete pōnō cæcampa.

Ayæ, Botō pōnō cæbo ate mīnitō Ao āmīni ĩnīnque mōnō godongāmæ wææ cæte quēwēngæīmpa, ante tōmengā tæiyæ waēmō nānō angainō ante cōwē pōnēnongā inte ñōwo ĩnque cæcampa.

⁷³Edæ mæmæ Abadāō wodi ingante, Botō nē Quēwēmo ingaimo inte nōingā āmopa, ante Wængonguī ĩmaīnō ante nānō pōnō cæquīnō ante nō apænegacāīmpa.

⁷⁴Abadāō ēñēmi. Nē piinte cædāni nempo wæwēñōmīnite botō gā pe æmpote ō ænīnque pōnō cæbo ate eyepæ badīnque mīnitō wæætē guīñēnāmaī inte botō Wængonguī ĩmo beyæ cæcæmīnīmpa, ante Wængonguī nē pōnō cæquingā inte apænegacāīmpa.

⁷⁵Wængonguī ĩñōmō edæ, Mīnitō tæiyæ waēmō ewocadinque mīni quēwenganca botō weca nō pōnī cæte quēwēncæmīnīmpa, ante pōnō cæcā ingacāīmpa,” ante wēñængā mæmpocā Tacadiya wodi apæncantapa.

⁷⁶Ayæ wēñængā ingante tōmengā ĩīmaī ante godōmenque apæncantapa. “Botō wēmi bitō ĩmite botō wæætē apænebo ēñēe, angantapa.

Nē Æibæ Pōnī Quēwēngā beyæ bitō nē apænebi ĩñōmi ĩmīpa, ante bitō ĩmitedō ante apæncædānīmpa. Mōnō Awēnē taadō pīnongæīmpa, ante bitō edæ tāno beyænte gote baī cædinque,

⁷⁷mōnō Awēnē quīnāni ĩnānite ĩīmaī ante odōmonte apæncæbiīmpa. Wēnæ wēnæ mīni cædō ante Wængonguī pōnō ñīmpo cæcā ate mīnitō ĩñōmō edæ, Tōmengā ængā beyænque mōnō quēwēngūī ĩmpa, ante do ēñēncæmīnīmpa, ante apænebi ēñēncædānīmpa.

⁷⁸ Edæ mōnō Wængonguī incæ mōnō wēnæ wēnæ wædōnō ante waadete pōnō waa cædinque, öönædē Quēwengā ingante mōnō weca da pōnongā pōninque nænque tæcæ tamō bai ēmongā acæimpa.

⁷⁹ Mānōmaī cædinque mōnō wænguimāmo beyæ wēmō iñōmō awædō, ante wæyōmonte tōmengā ponte a ongongā adinque mōnō nænque pāmo oo tote bai quēwēmōmpa. Ayæ, Minitō mini gānē pōnente quēwenguinō taadonque poncæminimpa, ante tōmengā tōō æmænte māmōngā pōmōmpa.”

Mānōmainō ante Tacadiya wodi tōmengā wēñængā ingante apænægacāimpa. ⁸⁰ Wēñængā iñōmō do pædinque önōwoca tæī pīñænte ēwocagacāimpa. Idægoidi weca tōmengā nānō ponte a ongonganca önōmæca quēwengacāimpa.

Itota ēñacampa

(Māteoo 1.18-25)

2 ¹ Wāō idægoidi weca nānō pōñedē iinque bayonte awēnē Tetædo Agoto iñōmō, Æpomīnidō imīnii, ante acæte ante cædinque odōmāno ömæ nē quēwēnāni inānite edæ, Minitō ēmōwo tōmāmīni yewæmoncæminimpa, angacāimpa. ² Tidiabæ awēnē Tidēnio ingāñedē odōmāno awēnē tāno angā. ³ Ēñēninque adocanque tōmengā māmæidi nāni quēwengaiñōmō wacā tōmengā māmæidi nāni quēwengaiñōmō tōmānāni yewæmoncæte ante edæ go go cægadānimpa.

⁴ Iinque Oodeabæ Awēnē wodi Dabii wodi pæingā inongā inte Ootee iñōmō Gadideabæ Nāatadeta nāni quēwēñōmō quēwēninque adobaī tōmengā māmæ Dabii wodi nānō quēwengaiñōmō Bedēē iñōmō gogacāimpa. ⁵ Edæ Ootee nānōogængā inguingā Māadiya yædēmadā iñongante tōmēna nāna gæncaya inguīna guēa yewæmoncæ

godatapa. ⁶ Bedēē ponte quēwēñōna Wēñængā iñōmō iinque pædinque ⁷ bamoncadengā incæ onguīñængā inte iīmaī ēñagacāimpa. Māniñōmō monguī incōnē iñōmō māniñedē eyede pōni goti ongōnāni ate wædinque tōmēna wæætē cænēnāni cænguī oncontaidē guiyantaidē go guīda ate Wēñængā ēñacantapa. Iinque guiyantaidē ēñacā ate wāānā Wēñængā ingante weocoo wīni wīni caadinque cænēnāni cænguincadedē ñō cædā öñongantapa.

Obegaidi inānite nē aadāni inānite anquedoidi apænedāni

⁸ Idægoidi cænīnāni obegaidi nāni ānōnāni iñōnānite nē aawēnāni iñōmō eyepancadē adoōnæ woyowotæ a cōñōnānimpa. ⁹ A cōñōnāni mōnō Awēnē anquedo ponte a ongōiongā mōnō Awēnē nānō ñāō ēmōnō beyænque godongāmæ guīnæ gongæ adinque nē aadāni ancai guīñente wædānitapa.

¹⁰ Anquedo iñōmō tōmēnāni inānite, “Guīñēnāmaī imæwēdāni. Mīni nanguī ēñente toquinque ante botō ñōwo watapæ apænebo ēñēedāni. Minitō tōnō inguipoga tōmāo quēwēnāni adobaī adode beyænque watapæ tocæminimpa. ¹¹ Mōnō Awēnē Codito iñōmō, Æmo beyænque quēwencæminimpa, ante nē Ængā baquingā inongā inte do edæ ēñacantapa. Edæ mīnitō beyæ ante tōmengā ñōwoōnæ incæ awēnē Dabii wodi nānō quēwengaiñōmō ēñacantapa. ¹² Nō impa, ante gote acæminimpa. Wēñængā ingante wāānā wīni wīni caadinque edæ cænīnāni cænguincadedē ñō cædā ate a öñongā adinque mīnitō, Nō impa, ante ēñencæminimpa.”

¹³ Ante anquedo āñongā wadāni nanguī ināni öönædē owodāni incæ iñontobæ tontadoidi ongōnāni bai tōmengā tōnō godongāmæ ponte a ongōinque āmotamīni ante bai āninque Wængonguī ingante iīmaī ante watapæ apænedānitapa.

¹⁴ “Wængonguī æibæ pōni quēwēnongā inte edæ ñāō apāite bai ēmongānō anguēnē.

Tömengä inguipoga iñömö
waadete pönö cæcä beyænque
mini waocabo edæ gänë
pönenguimimidö anguënë.”

¹⁵Ante ämotamini ante bai äninque
anquedoidi öönædë adodö wadæ æite
godäni ate në aawënäni iñömö näni
cabo tededinque,

—Mönö Awënë mönö imonte
apænecä mönö ëñënö ante, Æbänö
cæcäi, ante mönö Bedëë gote ædæmö
acäiropa. ¹⁶Äninque pogodo ponte
ayönäni Mäadiya tönö Ootee a
ongöñöna Wëñængä iñömö cäninäni
cænguincadedë a öñongä adänitapa.
¹⁷Iinque adinque wadæ godinque,
Wëñængä æbänö ingää, ante anquedo
apænecä näni ëñënö ante gode ä gode
ä cæte wayömö wayömö quëwënäni
inänite tededäni ëñënanitapa.

¹⁸Ëñëninque tömänäni wæætë, Në
aawënäni æbänö ante apænedäni, ante
guiñente wædänitapa. ¹⁹Mäadiya
guiquënë, Wëñængä æbänö ingä änanii,
ante nämä pönëë congantapa. ²⁰Në
aawënäni guiquënë, Wængongui ñäö
apäite bai ëmönongä inte pönö waa
pönö cæcä æmönipa. Edæ anquedo näni
apænedö bai do cæcä amönipa, ante
apænedinque eyepancadë ocä ëmænte
gogadänitapa.

**Bitö Wengä, ante mæmpoda
Wëñængä ingante Wængongui
oncönë ænte pönapa**

²¹Ayæ, Adoque Wængongui itædë go
ate æmontaique ëö togængæiropa, ante
idægoidi cöwë näni cæi bai cædinque
Wëñængä ingante ëö togænänitapa. Ayæ
Mäadiya yædëmadämaï nänö iñedë
anquedo näni pemöninö bai äninque
mæmpoda Wëñængä ëmowo ante, Itota,
pemongadäiropa.

²²Wäänä mänimpoönæ wepæ näate
inampa, ante Möitee wodi nänö
angaimpoönæ iinque go ate tömëna,
Wëñængä iñömö Wængongui Awënë
qui ingampa, ante mönö godongæiropa,
ante tömengä ingante Eedotadëë iñömö
ænte gogadäiropa. ²³Edæ, “Onguifænäni

bamoncadënäni tömänäni tæiyæ
waëmö bacädänitapa, ante tömënanäni
Wængongui Awënë nempo pædæ
godongæiropa,” ante Awënë Wængongui
nänö angainö ante ëñëninque Mäadiya
tönö Ootee do cædatapa. ²⁴Ayæ,
Equemöna näna gæncaya, Wængongui
qui, ante godongæiropa. Wüi mänömaï
cæte tæcæ wengä wengä pæda mënäa
inate godongæiropa. Ootee tönö Mäadiya
iñömö mänömaï cædinque, Wængongui
qui iropa, ante mënäa inate ænte
pöninque pædæ godöna ængacäiropa.

²⁵Mänifñedë adocanque edæ tömengä
ëmowo Timeönö Wængongui beyænque
ante nö cædongä inte Eedotadëë
iñömö quëwengacäiropa. Idægoidi
wampo pönente quëwencädänitapa,
ante Wængongui æyedëno ædæmö
cæquingää, ante tömengä wänö cönonte
quëwënongäiropa. Ayæ Wængongui
Tæiyæ Waëmö Önöwoca ingante
tömengä cöwë ewocacä inongäiropa.

²⁶Wængongui Tæiyæ Waëmö Önöwoca
do apænecä ëñëninque Timeönö wodi
iñömö, Botö ayæ wänämaï miimö
quëwëmoyedë mönö Awënë Codito
ingante aquimo imopa, ante do
ëñëningä inongäiropa. ²⁷Nöwo iñömö
Wængongui Önöwoca angä ëñëninque
tömengä Wængongui oncö ñænæncönë
yabæcönë pö guicantapa. Mänifñedë
Itota mæmpoda iñömö idægoidi wææ
ante näni cægäinö bai cæcæte ante
cædinque Wëñængä Itota ingante ænte
pö guida. ²⁸Ädinque Timeönö iñömö
edæ Wëñængä ingante bæi ongonte pæ
mäninque Wængongui ingante, Tömëmi
waa toquinque mönitö imönite pönö
cæbipa, ante apænecantapa.

²⁹“Bitö Tæiyæ Awënë inömi inte
ëñëmi. Bitö imite në cæbo
iñömote bitö doyedë, Cæbo
acæbiropa, angabiropa.

Iinque bitö äninö bai nöwo edæ
iinque cæbi adimo iñömote bitö
ämi ate wænte goboe.

³⁰Edæ bitö, Quëwencæminitapa, ante
në Ænguingä ingante nöwo da
pönömi ponte ëñacä do abopa.

³¹ Mänömaï cædinque bitö, Wadäni nāni cabo wadäni nāni cabo waodäni tömänāni acædänimpa, ante cædinque bitö nē Ænguingä ingante nōwo da pönömi ponte a ongongä acæimpa.

³² Idægoidi ināmaï ināni incæ tömēnāni nāni cabo nāni cabo incæ edonque acædänimpa, ante cædinque bitö da pönömi pöninque tömengä nāö apāite bai a ongongä acædänimpa.

Ayæ möni idægocabo iñömönite bitö, Wēñängä ængä beyænque botö quimīni iñömö nāö bai waemö pönī emöninque quēwencæminimpa, ante pönö cæbi abopa.”

³³ Ante ämotamīni ante bai Tīmeönö wodi, Wēñängä æbänö cæquiringä ingää, ante tedecä eñēninque Wēñängä mæmpo tönö tömengä badä iñömö guiñente wædatapa. ³⁴ Tīmeönö wæætē, Mīna waa toquinque iingä Wēñängä ingante æminapa, ante apænedinque tömengä badä Mäadiya ingante iīmaï ante godömenque apænecantapa.

—Picængä badinque iingä Wēñängä cæcä beyænque idægoidi pancadäniya tæ go wæænte bai wæyönāni pancadäniya wæætē ængæ gantite bai quēwencædänimpa. Wængonguï iñömö, Wēñängä ingante ate eñencædänimpa, ante odömonte cæyongä pancadäniya wæætē adocä ingante godö piinte tedecædänimpa. ³⁵ Ante apænedinque Tīmeönö iñömö Mäadiya ingante apænecantapa. Mänömaï bayonte, Nanguï ināni æbänö ante mimöno pönēnāni, ante edonque acæimpa. Bitö iñömö yaemē yete bai wæwente ewocacæbiimpa, ante apænegacäimpa.

³⁶ Ayæ wadä iñömö Wængonguï beyæ nē apænedä iñömö tömēnä emöwo Änä adobai ongönantapa. Atedoidi nāni cabo iñönāni adocanque Pänoedo wēnä inönä inte tömēnä picængadedä ingadäimpa. Tömengä iñömö baquēcänedē möninque nänöogængä tönö önompo æmæmpoque go mäa wadepo quēwente

ate onguïñängä guiquēnē nāne wængacäimpa. ³⁷ Onquiyänä iñömö nōwo otenta i coatodo wadepo nänö eñagainganca owæmpoinä quēwēnä inte tömēnä Wængonguï oncö nñænæcönē yabæcönenque cöwē quēwēninque taodämaï inönäimpa. Itædē woyowotæ tömēnä cöwē, Wængonguï ingampa, ante waa cædinque Wængonguï ingante apænecæte ante wantæpiyæ cænāmaï quēwēnä inönäimpa. ³⁸ Tömenä nōwo eyepæ pönī mämö bee tēninque Itota ingante adinque Wængonguï ingante waa ate pönēninque apænecantapa. Ayæ wadäni, Mönitö Eedotadēē iñömö quēwēmöni iñömönite Wængonguï æyedēnö pönö cæcä beyæ abæ tawænte quēwenguïmönii, ante nē wänö cönāni inānite dodä Änä iñömö Wēñängä ingante do adinä inte, Wēñängä nē Ænguingä inte do eñate pongä atabopa, ante cöwē apænedä eñengadänimpa.

Näatadeta ocæ emænte godänipa

³⁹ Ayæ mäniï, Awēnē Wængonguï, Iīmaï caedäni, nänö angainö ante iinque cæte ate Ootee nāni wencabo Gadideabæ gocæte ante wadæ godinque Näatadeta tömēnāni nāna quēwēniñömö pongadänimpa. ⁴⁰ Wēñängä iñömö edæ picængä pædinque tæi piñängä bacantapa. Ayæ ocai encacä inte nanguï eñente bagacäimpa. Ayæ Wængonguï waadete pönö apænecä eñente ewocadinque tömengä nē waadete pönö cæcä ingacäimpa.

Wængonguï oncönē Itota gote ongongampa

⁴¹ Wodo pænta gogaiönæ bai Patowa mönö ææmæ cænguïönæ nōwo impa, ante pönēninque idægoidi Patowa ante Eedotadēē godinque ææmæ cædönänimpa. Itota mæmpoda adobai Patowa nāni ämæ cöwē cæyedē wadepo iñö wadepo iñö Eedotadēē goda ingadäimpa. ⁴² Iinque Itota dote wadepo iñonte Wængonguï beyæ ante ææmæ cöwē nāni cædö bai Ootee nāni wencabo do gote cædänitapa. ⁴³ Ææmæ

tömää iinque cædinque oncönë poncæte ante taadonque pöningue mæmpoda adämaï iñönate Itota guiquënë Eedotadëe iñömö ayæ quëwengantapa.

⁴⁴Godongämæ mönö poncabo tönö pongä iëmaingampa, ante pönëna inte taadö tömää itædë pöningue tömäna guidënanäni weca tömäna æmigoidi weca diqui diqui mincæ cæyöna, ⁴⁵edæ dæ angä. Ate wædinque tömengä ingante diqui mincæte ante Eedotadëe adodö ocæ ëmænte gogadaimpa.

⁴⁶Mëönaa go adöönæque iñonte diqui diqui minte ate edæ Wængongui oncö ñænæ oncönë yabæcönë pö guite ayönate Itota iñömö në odömönäni weca ëñëë cöningue, Æbänö i, Æbänö cæquiï, ante angä adatapa. ⁴⁷Tömengä apænecä ëñëningue tömänäni, Æ tömengä iñömö ocäi në encacä waa ëñengä amönipa, änänitapa. Ayæ, Itota ingante, Æbänö i, ante änäni ëñëningue tömengä wæætë nö apænecampa, ante wædinque tömänäni guïñente wædanitapa.

⁴⁸Mæmpoda iñömö mänïñömö pö guite ayöna Itota mänömaï cæcä adinque guïñente wædatapa. Tömengä badä tömengä ingante,

—Botö Wëmi ëñëmi. Mönatö iñönate quïnante mänömaï cæbii. Ìñæmpa bitö wæmpo tönö mönatö bitö imite ante ancaa diqui diqui minte wæwentamönapa.

⁴⁹Äñongante tömengä wæætë,
—Mïnatö iñæmpa, Mæmpocä oncönë Itota ongonquënegä ingampa, ante ëñënämaï imïnatawo. Quïnante wayömö diqui diqui mïmïnatawo.

⁵⁰Äñongante, Æbänö ante angäa, ante ædæmö ëñënämaï inatapa.

⁵¹Tömengä wæætë mæmpoda mïñæ gote Näatadeta pöningue tömäna nänä änö ante cöwë ëñente cæcantapa. Wäänä guiquënë tömengä nänö cædinö ante nämä pönëë congä ingacäimpa.

⁵²Itota iñömö edæ nangui ëñengä bate pædongäimpa. Picængä bayongante Wængongui tönö waodäni adobaï tömengä ingante cöwë godömenque godömenque waadete adönänimpa.

Wäö æpænë në guidongä önömæca quëwente apænecä

(Mäateo 3.1-12; Mäadoco 1.1-8; Wäö 1.19-28)

3 ¹Tibedio quinte wadepo tömämä awënë nänö inöñedë Pontio Pidato wodi nänä änongå adoyedë Oodeabæ awënë iñongante Edode wæætë Gadideabæ awënë inongäimpa. Adoyedë iñömö Edode wodi nänö tönïñacä Pedipe Itodeabæ Todacönitebæ awënë iñongä Ditäniato wodi adoyedë Abidëniabæ awënë inongäimpa. ²Mänimpodäni mänïömæ awënëidi iñönäni Änato wodi tönö Caiapato wodi adoyedë, Wængongui qui, ante në godöna ñænænä pönï inöna inönaimpa. Tömäna nänä inöñedë adoyedë edæ Tacadiya wodi wengä Wäö ingante önömæca iñömö ayæ quëwëñongante Wængongui apænegacäimpa. ³Wäö wodi iñömö Oododänonga ömaaque go tömäo cægöningue iïmaï apænecä ëñënanitapa. Mïnitö, Idæwaa wënæ wënæ cæte awædö, ante ocæ ëmænte Wængongui gämænö pöedäni. Ayæ, Wënæ wënæ botö cædinö ante Wængongui piïnämaï inte pönö ata cæpocä quëwëmopa, ante edonque acäimpa, ante odömöningue æpænë guiedäni, ante Wäö angacäimpa. ⁴Mänömaï cædinque Wængongui beyæ në apænegaingå Itaiya wodi iïmaï ante nänö yewæmonte apænegainö bai Wäö adobaï cægacäimpa.

“Adocanque önömæca ongöningue iïmaï ante yedæ tedecä ëñencädänimpa.

‘Awënë nänö ponguinö ante tee monte bai cædinque, taadö töinö pinonte bai cæedäni.

⁵Onquiyabo incæ änanquidi incæ, Mæmö pönï bacäimpa, ante ææ wocäimpa.

Biyönæ iñömö tee möningue mæmö pönï badongäëimpa.

Taadö idiquibæ iñonte töinö pinongäëimpa.

Wënæ wënæ iñonte wainö pönï taadö badongäëimpa.

⁶Taadö mänömaï mäemö pöni ba inique tömämæ quëwënanï incæ, Wængongui pönö ængä beyænque mönö quëwënguino impa, ante edonque acädänimpa, ancæcäimpa.”

⁷Ante yewæmonte ongompa cæmïni, ante Wäö wodi æpænë guicæte ante pönäni nangui inäni iñönänite iïmaï angantapa. “Minitö iñömö tæntæ pæimïni baï inte në babæ cæmïni inique edæ ëñenguënë quëwëmïni. Wængongui nänö piïnte panguimämo ante edæ, Wænompadäni, ante æcänö äna ëñëninque minitö wodii winonte pömïni. ⁸Wængongui Awënë gämänö minitö ocæ ëmænte poncæ cæmïnitawo. Nö nö pömïni inique edæ në ocæ ëmænte pönäni wainca incate baï waa cädäni baï minitö iñömö edæ adobaï waa cädäni. Minitö nämæneque pönëninque, ‘Mönitö mäemæ Abadäo wodi pæimöni imöni beyænque Wængongui mönitö imönite waa acæcäimpa,’ ante nämä wææ ancæ cæmïnitawo. Iñæmpa Wængongui angä baï Abadäo wodi pæimïni mïni inö baï dicacoo incæ dobæ adobaï bacädönïi apa anëwëmïni. ⁹Awæ iñömö wainca incadämaï i inique edæ do yete gongapamö iya tangæimpa. Awæ yecæte ante awænca eyewa næænäni baï Wængongui nänö panguimämo iñömö edæ oo pöni pö apa quëwëmïni,” ante Wäö apænecäimpa. ¹⁰Angä wædinque godongämæ ongönäni pancadäniya wæætë,

Mänömaï i inique æbänö cæquënëmöni imönii. ¹¹Äñönänite Wäö, —Weocoo mencooga në mangä iñömö weocoo ömaacä ingante adocooque godongä æncæcäimpa. Cængui në ëacä adobaï cængui ömæpocä ingante godongä æncæcäimpa, angantapa. ¹²Ayæ odömäno awënë nänö ärinta në ænäni guiquënë adobaï æpænë guicæte ante pöninque Wäö ingante änanitapa.

—Në odömömi ëñëmi. Mönitö iñömö æbänö cæquënëmöni imönii.

¹³Äñönänite tömengä wæætë,

—Minitö awënë, Mänimpota, ante nänö änimpota ante wadäni inänite ämïni pædæ pönönäni eyepæ æninque minitö wæætë, Tömëmöni quï, ante godömenque änämaï iedäni, angantapa.

¹⁴Ayæ tontadoidi adobaï tömengä

ingante,

—Mönitö guiquënë æbänö cæquënëmöni imönii.

Äñönänite Wäö wodi iïmaï angantapa.

—Minitö wacä tömengä nänö godonte äinta ö æncæte ante pæmënënämaï iedäni. Ayæ wacä wënæ wënæ cädämaï iñongante minitö, Wënæ wënæ cæbitapa, ante babæ wapiticæ änämaï iedäni. Ayæ minitö cædi beyæ minitö awënë eyepæ pönongä æninque piyænë cæte godömenque æinente wädämaï iedäni, angantapa.

¹⁵Äñongante godongämæ ongönäni iñömö, Wængongui doyedë, Codito ponguingä, ante nänö në angaingä iñömö edæ iingä Wäö wabänö imaingampa, ante önöwënenque pönënäni inte edæ, Wäö æbänö cæquingä, ante acæte ante a ongönänitapa. ¹⁶Wäö wæætë tömänäni inänite apænëdinque, “Botö guiquënë näwangä minitö iminïte æpænë guidömo guimïnipa. Iñcayæ ate në Ponguingä guiquënë tömengä iñömö näwangä ñænængä pöni iñongante botö guiquënë guiyämo inömo inte tömengä awæncata incæ ædö cæte ñi cæquimoo. Tömengä iñömö minitonga gonga bæcote baï cædinque Wængongui Tæiyæ Waëmö Önöwöga ingante edæ da pönongä æncæminïmpa. ¹⁷Waocä, Todigo tömëmö wati wati tænöninque botö tænöniñömö önömancaque baquinque botö waiña tömämö oncönë da wencæboimpa, ante timpodæ næænte wo ææntodö wo ææntodö cædinque ontapocoo wææincoo wadæ ñëmænte wo ëwengampa. Waocä mänömaï wo ëwencæte ante timpodæ næængä baï mönö në Ponguingä iñömö adobaï oo pöni apænte ancæcäimpa. Edæ waëmö inäni inänite apænte æninque tömengä ontapocoo baï inäni inänite

gonga cōwē bæcōyōmō iya tangā gonte wæcædānīmpa.”

¹⁸Mänōmainō äninque Wäo wodi godōmenque wade wade apænedinque tōmēnāni inānite, Ämo ēñēmaīmīnīpa, angacāīmpa. Ayæ, Codito ingantedō ante watapæ apæneçä ēñengadānīmpa.

¹⁹Inçate tōmengā pancabaa Awēnē Edode ingante, Bitō tōniñacā nänōogængä Ædodiya ingante mōmii, ante pīinīnque Edode nänō wīwa cædinō ante tōmānō ante pīingā adinque, ²⁰Edode wodi guiquēnē godōmenque wīwa cædinque Wäo ingante tee mōneçä wægacāīmpa.

Itota æpænē guicampa

(Māateo 3.13-17; Mäadoco 1.9-11)

²¹Mānīi Wäo tōmānāni inānite æpænē nänō guidōñedē Itota ingante adobaī guidongā guicantapa. Guiite ate Wængonguī ingante apæneyongā öönæ wi ænete baī bayonte edæ ²²Wængonguī Tæiyæ Waēmō Öñōwoca equemō wææ contate baī tōmengāa edonque pōnī wææ guicā ate öönædē apænedinque, —Bitō botō Wēmi botō nē waadebi imīpa. Bitō imīte waa adinque waa tobopa, ante öönædē apæneçä ēñengacāīmpa.

Itota nänō mæmæidi

(Māateo 1.1-17)

²³Todēinta wadepo nänō ēñagāiñedē iinque bayonte Itota māniñedē tāno cæçä ingacāīmpa. Tōmengā ingante nē pæpogadongā iñōmō Ootee iñongante wadāni, Itota wæmpocā ingampa, ante pōnēnōnānīmpa.

Ootee wodi mæmpo wææ Edii wodi ingacāīmpa.

²⁴Edii wodi mæmpo wææ Mäatato, Mäatato wodi mæmpo wææ Debii, Debii wodi mæmpo wææ Mēedequi, Mēedequi wodi mæmpo wææ Cāna, Cāna wodi mæmpo wææ docä Ootee wodi ingacāīmpa.

²⁵Mānīi docä Ootee wodi mæmpo wææ Mäatatia,

Mäatatia wodi mæmpo wææ Ämoto, Ämoto wodi mæmpo wææ Nāacō, Nāacō wodi mæmpo wææ Etedi, Etedi wodi mæmpo wææ Nāagai ingacāīmpa.

²⁶Nāagai wodi mæmpo wææ Mäato, Mäato wodi mæmpo wææ docä Mäatatia,

docä Mäatatia wodi mæmpo wææ Tēmei,

Tēmei wodi mæmpo wææ Ooteco, Ooteco wodi mæmpo wææ Oodaa ingacāīmpa.

²⁷Oodaa wodi mæmpo wææ Owāna, Owāna wodi mæmpo wææ Deta, Deta wodi mæmpo wææ

Dodobabedo,

Dodobabedo wodi mæmpo wææ Tadatiedo,

Tadatiedo wodi mæmpo wææ Nēedi ingacāīmpa.

²⁸Nēedi wodi mæmpo wææ docä Mēedequi,

docä Mēedequi wodi mæmpo wææ Adi,

Adi wodi mæmpo wææ Cotäo, Cotäo wodi mæmpo wææ

Edēmadäo,

Edēmadäo wodi mæmpo wææ Ede ingacāīmpa.

²⁹Ede wodi mæmpo wææ Ootowee, Ootowee wodi mæmpo wææ

Ediyedede,

Ediyedede wodi mæmpo wææ Oodīi, Oodīi wodi mæmpo wææ docä

Mäatato ingacāīmpa.

³⁰Mānīi docä Mäatato wodi mæmpo wææ docä Debii,

mānīi docä Debii wodi mæmpo wææ Tīmeönō,

Tīmeönō wodi mæmpo wææ docä Oodaa,

docä Oodaa wodi mæmpo wææ wacä docä Ootee,

mānīi docä Ootee wodi mæmpo wææ Öönäo,

Öönäo wodi mæmpo wææ Ediyaquimō ingacāīmpa.

³¹Ediyaquimō wodi mæmpo wææ Mēedeä,

Mēdeea wodi mæmpo wææ Mēna,
Mēna wodi mæmpo wææ Māatata,
Māatata wodi mæmpo wææ Nāatāni
ingacäimpa.

³²Nāatāni wodi mæmpo wææ
Awēnē Dabii,

Awēnē Dabii wodi mæmpo wææ
Yæte,

Yæte wodi mæmpo wææ Obedo,
Obedo wodi mæmpo wææ Boodo,
Boodo wodi mæmpo wææ Tāna,
Tāna wodi mæmpo wææ Nāatōō
ingacäimpa.

³³Nāatōō wodi mæmpo wææ
Äminadabo,

Äminadabo wodi mæmpo wææ
Adämīi,

Adämīi wodi mæmpo wææ Adōni,
Adōni wodi mæmpo wææ Etedōō,
Etedōō wodi mæmpo wææ Pade,
Pade wodi mæmpo wææ wacä docä
Oodaa ingacäimpa.

³⁴Mānīi docä Oodaa wodi mæmpo
wææ Aacobo,

Aacobo wodi mæmpo wææ Itæca,
Itæca wodi mæmpo wææ Abadäō,
Abadäō wodi mæmpo wææ Tade,
Tade wodi mæmpo wææ Nāacodo
ingacäimpa.

³⁵Nāacodo wodi mæmpo wææ
Tedogo,

Tedogo wodi mæmpo wææ Dagao,
Dagao wodi mæmpo wææ Pedego,
Pedego wodi mæmpo wææ Eebedo,
Eebedo wodi mæmpo wææ wacä
docä Tāna ingacäimpa.

³⁶Mānīi Tāna wodi mæmpo wææ
Cainäō,

Cainäō wodi mæmpo wææ
Adapacadæ,

Adapacadæ wodi mæmpo wææ
Temō,

Temō wodi mæmpo wææ Docä
Nōwee,

Docä Nōwee wodi mæmpo wææ
Nämeco ingacäimpa.

³⁷Nämeco wodi mæmpo wææ
Māatotadēō,

Māatotadēō wodi mæmpo wææ
Ēnoco,

Ēnoco wodi mæmpo wææ Aadedo,
Aadedo wodi mæmpo wææ
Mäadadede,

Mäadadede wodi mæmpo wææ
wacä docä Cainäō ingacäimpa.

³⁸Docä Cainäō wodi mæmpo wææ
Ēnoto,

Ēnoto wodi mæmpo wææ Teto,
Teto wodi mæmpo wææ Adäō,

Adäō wodi ingante nē badongaingä
iñömō edæ mönō Mæmpo
Wængongui inongä ingacäimpa.

Mäninäni iñömō edæ Itota
mæmäidi ingadänimpa.

**Itota wēnæ wēnæ cæcæcäimpa, ante
wēnæ cæcampa**

(*Mäteo 4.1-11; Mäadoco 1.12-13*)

4 ¹Mänīi Oododänonga quēwēninque
Wængongui Tæiyæ Waēmō
Önōwoca ingante ædæmō ewocacä
inongä inte Itota iñömō wadæ gocantapa.
Goyongante Wængongui Önōwoca
tömengä ingante önömæca ænte mäocä
gogacäimpa. ²Godinque coadenta eönæ
mänimpoönæ quēwēñongante wēnæ
awēnē pöninque, Wēnæ wēnæ cæe,
ante ancaa cædongäimpa. Itota iñömō
mänimpoönæ cænämai iningä inte edæ
iinque bayonte gæwænte wæcantapa.
³Adinque wēnæ awēnē tömengä ingante,
—Bitō nāwangä Wængongui Wēmi
inōmi inte dica incæ päō ämi ba
cæmäimipa.

⁴Äñongante,

—“Cæntedō quēwengui i. Iñæmpa
Wængongui nänō apænedō ante tömänō
ante eñente quēwengäimpa,” ante
yewæmonte ongō apa, äninque Itota edæ
Baa angacäimpa.

⁵Ayæ Itota ingante onquiyaboga ænte
mäicä æite ongōñongante wēnæ awēnē
wæætē inguipoga awēnē odeyeidi ömæ
tömäō ongōñömæ adoyömō a ongonte
bai adotedæ odömongä acantapa.

⁶Odömongä ayongante Itota ingante
äninque wēnæ awēnē wæætē,

—Awēnēidi waincönē pönī ongōninque
waëmoncooga mongæninque tæi
piñæninque tömēnäni nempo quēwēnäni

inānite nanguī ānāni ēñente do cædānipa, ante abii. Tōmēnāni waēmō pōnī nāni ēmōmāmo ante æcāno ēmonguingāā, ante, Tæi pīñānte nāni ēnempodō ante æcāno empoquingāā, ante, botō iñōmō edæ do ænte ēnempegaimo inte tōmēmoque nē āmo inte godōmo ānānipa. Īninqe bitō ĩmite, Bado, godōmo æe, āmopa. ⁷ Īninqe bitō māninqe æncæte ante botō weca ædæ wææninque, Tatānabi bitō Wængonguī bai ĩnōmi ĩmipa, āmi adinqe botō wæætē, Bado, bitō tōmāmæ Awēnē babipa, ante edæ pōnōmo æmaĩmipa, ante wēnæ awēnē ānewengantapa.

⁸ Angā ēñēninque Itota, —Īmaĩ ante yewæmongatimpa. “Awēnē Wængonguī weca ædæ wæænte tōmengā ingante apænedinqe, Bitō adobique Wængonguīmi ĩmidō anguēnē, ante watapæ apænecebiimpa. Ayæ, Wængonguī beyænque cæcæbiimpa,” ante wææ yewæmonte ongō apa quēwēē, ante Itota angacāimpa.

⁹ Wēnæ awēnē ayæ Itota ingante Eedotadēē ænte māocā goyongante Wængonguī oncō ñænæ oncōmāa ænte mæicā æcantapa. Æite næ gongæñongante wēnæ awēnē wæætē, Bitō nāwangā Wængonguī Wēmi ĩmipa, ante acædānipa, ante bitō to wæibāwe. ¹⁰ Āninqe wēnæ awēnē godōmenque apænedinqe, “Īmaĩ ante do yewæmonte ongompa,

Bitō ĩmite wææ aacædānipa, ante cædinque

Wængonguī tōmengā anquedoidi inānite da pōnongā

¹¹ pōninqe bitō ĩmite iñæ æmpodāni ĩninqe, bitō dicaa tee tēwadāmai incæbiimpa,”

ante yewæmongatimpa cæbii.

¹² Āñongā Itota wæætē,

—Īñæmpa ĩmaĩ ante ingatimpa.

“Bitō, Mōnō Awēnē Wængonguī æbānō cæquingāā, ante acæte ante cædāmai incæbiimpa. Ēñēnāmai cæbo incæte edæ mōnō Awēnē Wængonguī botō ĩmote cōwē wææ aaquingā, ante acæte ante

wēnæ wēnæ cædāmai incæbiimpa,” ante wææ yewæmonte ongō apa ānewēē, Itota angacāimpa.

¹³ Ante Itota angā ate wēnæ awēnē incæ, Itota wēnæ wēnæ cæcæcāimpa, ante nānō ānewēnō ĩninqe cædinque ĩncayæ ate nānō ponte cæquinque edæ wadæ gogacāimpa.

Gadideabæ godinque Itota tāno cæcampa

(Māateo 4.12-17; Māadoco 1.14-15)

¹⁴ Itota iñōmō Wængonguī Ōnōwoca nānō tæi pīñænō ēwocadinque Gadideabæ adodō pongacāimpa. Do pongāimpa, ante adinqe wadāni wayōmō gode ā gode ā cædāni ēñengadānipa. ¹⁵ Tōmengā iñōmō māniōmæ wayōmō wayōmō godinque tōmēnāni nāni odōmōincōnē go guite go guite cædinque odōmonte apænece adinqe tōmānāni, Waa pōnī odōmonte apæneceampa, ante tedegadānipa.

Nāatadeta iñōmō ponte Itota apæneceampa

(Māateo 13.53-58; Māadoco 6.1-6)

¹⁶ Wæætē Nāatadeta tōmengā nānō pægaiñōmō pōninqe tōmēnāni guēmanguiōnæ iñonte Itota nānō cōwē cæi bai nōwo cæcantapa. Oodeoidi Wængonguī apænece nāni ēñente yewæmongainta ate odōmōincōnē go guidinque tōmengā māninta ate apæneceate ante ængæ ganticā.

¹⁷ Adinqe tōmengā ingante Itaiya wodi Wængonguī beyæ nānō yewæmongainta pædæ pōnōnāni ængantapa. Æninqe, Māniñōmō yewæmonte ĩ, ante ñi cæpote adinqe, Īmaĩ yewæmonte ongompa, ante apæneceantapa.

¹⁸ “Wængonguī Awēnē Ōnōwoca botonga pō guicā ate botō tōmengā ingante ēwocabopa.

Īninqe tōmengā botonga gao cæte bai cædinque tōmengā nānō tæi pīñæmāmo da pōnōninqe botō ĩmote angantapa.

Bitō ōmaadāni wæwēnāni inānite Wængonguī Awēnē waa pōnō

cæcæcäimpa, ante watapæ
apænebi êñencädänimpa,
angacäimpa.

Në tee mönete bai wädäni inänite
bitö, Wængonguï pönö wi ænecä
beyænque mînitö abæ tawænte
gocæmînimpa, ante godö apænebi
êñencädänimpa.

Në babetamönäni inänite, Mînitö
wæætë waa acæmînimpa, ante
bitö godö cæcæbiimpa.

Piïnte cädäni ate wæwente
quëwëñönänite bitö wæætë gä
pe æmpobi abæ tawænte bai
gocädänimpa.

¹⁹ Ayæ, Wængonguï Awënë nänö
waadete cæquînepo do batimpa,
ante apænebi
êñencädänimpa, ante Wængonguï
botö imote do da pönongä pömo
imopa.”

²⁰ Ante Itaiya wodi nänö
yewæmongainta adinque adodö nä nä
capodinque mänîñömö në cæcä ingante
pædæ godöninque Itota tæ contacantapa.
Mänömai cæcä adinque tömënäni nâni
odömöincönë në ongönäni tömänäni
tömengä ingante cöwä adänitapa.

²¹ Ayönänite,
—Wængonguï botö imotedö ante
apænecä êñëninque nâni yewæmongainö
bai ñöwoönæ êñëñöminî edæ do iinque
ba aminîpa.

²² Ante apænecä êñëninque
tömänäni, Tömengä nanguï waadete
pönö tedecampa, ante apænedinque
tömengä ingante waa adinque guïñente
wädänitapa.

—Ïngä iñæmpa Ootee wengä imaingä
inte bamönengæ mänömai cæcampa,
ante awædö, ante nâni caboque
tededänitapa.

²³ Mänömai ante wæyönänite
Itota tömënäni nâni pönënö ante
önöwënenque êñëninque,

—Botö imote apænedinque mînitö,
“Bitö dotodo bai iñömi inte nämä incæ
cæte waa babæwe,” ante dodäni nâni
angainö bai ante tedemîni awædö.
Ayæ, “Capënaömö iñömö bitö waa

cæbi adinque tededäni êñëmönîpa.
Mänîñömö bitö cædinö bai tömëmi
êñagaiñömö adobai wîi cæbii,” ante
wæmîni abopa.

²⁴ Äninque Itota godömenque
apænedinque,

—Nawangä ämopa. Wængonguï
beyæ në apænecä iñömö tömengä
quëwëñîñömö ponte apæneyongante,
Wîi êñëinë wædö, ante Baa änänîpa.
²⁵ Nawangä edæ ämo êñëedäni. Docä
Ediya wodi quëwengäñedë mëa go
adoque wædopo ayæ tæcæ wædopo
iñonte tömënäni ömæ tömäo nâni
gæwænte wægaimämo baquinque cöönæ
cædämai ingatimpa. Mänîñedë Idægobæ
iñömö owæmpoïnäni nanguï inäni
quëwëñönänite, ²⁶ tömënäni weca Ediya
ingante da godönämai inte Wængonguï
wæætë edæ, Bitö Tidöo eyequeï gote
Tadepata iñömö quëwengä owæmpoingä
weca goe, angä gogacäimpa. ²⁷ Adobai
Wængonguï beyæ në apænegaingä
Editeo wodi quëwengäñedë Idægobæ
æmontai në baadäni nanguï inäni
iñönänite Wængonguï tömënäni inänite
wadæ caadämai inte wæætë edæ
Tidiabæ quëwengä Näämäo ingante
wadæ caacä waintai baagacäimpa.

²⁸ Ante Itota apænecä êñëninque
mänincönë ongönäni tömänäni
piïnte äinäni badänitapa. ²⁹ Äinäni
badinque tömengä ingante tömënäni
nâni quëwëñömö yabæ inö wido
cädänitapa. Ayæ tömënäni nâni
mænonte quëwenquidi tömäne ænte
mäo godinque tömënäni, Bæ tamö
guidömëmæ tæ wææncæcäimpa. ³⁰ Ante
cæyönäni, Itota iñömö tæcæguedë
godinque aamö cæte wadæ gogacäimpa.

**Itota angä êñente wënæ incæ tao
gopa**

(Mäadoco 1.21-28)

³¹ Wadæ godinque Gadideabæ
Capënaömö nâni quëwëñömö pöninque
Itota tömënäni nâni guëmanguïönæ
bayonte tömënäni inänite odömönte
apænecä êñëñänitapa. ³² Êñëñönäni
tömengä nämä tæi piñæninque në angä

inongä inte nö odömonte apäñecä
 ëñente wædinque tömënäni, Æ tömengä
 iñömö nö pöni odömonte apäñecä
 ëñëmönipa, ante wæðanitapa.

³³Mäniñedë edæ onguïñængä wënæ
 wentamö ewocacä tönö në quëwengä
 iñömö tömënäni odömöincönë a
 ongöinque iñontobæ yedæ ante aa
 pecantapa.

³⁴—Quimæ quëwëë. Bitö Itota
 Näatadeta quëwënimi inte quinante
 mönatö weca pömi. Mönatö imönate
 edæ æmæwo wido cæcæte ante wabänö
 pömitawo. Bitö æmömido imii, ante
 botö do atabopa. Bitö Wængongui Tæiyæ
 Waëmö Wëmi inömi imipa, ante edæ do
 ëñëmopa.

³⁵Ante tedeyongante Itota wæx
 äninque,
 —Apocænë quëwenguënë tedewëë.
 Waocä baönë quëwënömi inte edæ tao
 gobæwe.

Angä ëñëninque wënæ guiquënë
 tömänäni ayönäni waocä ingante mäo
 tæë gotodö go wææñongante tömengä
 baonga wënæ wënæ cæðämaï inte tao
 gotapa. ³⁶Itota angä wënæ tao gocä
 adinque tömänäni guïñente wædinque
 nämäneque tededinque,
 —Tömengä æbänö cæte në angä ingää.
 Ìñæmpa në angä inongä inte tömengä
 tæï piñæninqe wënæidi në wentamö
 ewocadäni inänite angä tao godäni
 awæðö.

³⁷Ante pönente wædinque tömënäni,
 Itota mänömaï cæcampa, ante
 tededinque mänömæ tömäo gode ä
 gode ä cæðäni ëñengadänimpa.

**Pegodo nänöogæ wäänä ingante Itota
 cæcä gancæ bacä**

(Mäateo 8.14-15; Mäadoco 1.29-31)

³⁸Mäniï tömënäni odömöincönë
 ongote apäñedinque Itota tao
 godinque Timönö oncönë go guicantapa.
 Go guiyongante wadäni, Timönö
 nänöogængä wäänä iñömö nanguï
 daicawo gawænte nangæ bacampa cæbii,
 änäni. ³⁹Ëñëninque Itota tömengä weca
 go gongæninqe daicawo inte piinte bai

äninque, Idæwaa impa, angä dæ batapa.
 Ìninque tömengä gancæ badinque ængæ
 gantidinqe tömënäni beyæ cæcantapa.

**Nantate wæwënäni inänite Itota cæcä
 waa badänipa**

(Mäateo 8.16-17; Mäadoco 1.32-34)

⁴⁰Nænque gæwædecæ bayonte
 nantate wæwënäni inänite Itota weca
 ænte pönäni adinque tömengä wacä
 ingante wacä ingante godö gam pocä
 ate tömënäni waa badänitapa. ⁴¹Ayæ
 waodäni nanguï inäni baönë wënæidi
 quëwëñönänite Itota angä ëñëninque tao
 godinque,

—Bitö Wængongui Wëmi inömi imipa,
 ante Yæ änänitapa.

Ìninque Itota, Botö Codito inömo
 imopa, ante do ëñëñänipa, ante
 wædinque wënæidi inänite, Apocænë
 imæwæðäni, ante edæ wæx angacäimpa.

**Itota oodeoidi odömöincönë go guiite
 apäñecä**

(Mäadoco 1.35-39)

⁴²Ayæ baänæ ate Itota wayömö
 önömæca gocantapa. Gocä adinque
 wadäni tömengä ingante ante diqui
 diqui minte tömengä weca do pöninque,
 Mönitö imönite emö cæte godämaï
 incæbiimpa, ante wæx cæcæte ante
 cæðänitapa. ⁴³Ate wædinque tömengä
 wæx äninque,

—Botö, Wængongui Awënë Odeye
 nempo watapæ quëwenguïnö
 anguënë, ante cöwë apäñequënëmo
 imopa. Wængongui, Mänömainö ante
 apäñecæbiimpa, ante botö imote da
 pönongä pönimo inte botö tömänäni
 quëwëñömö gote apäñequënëmo inte
 gobopa.

⁴⁴Ante Oodeabæ godinque tömënäni
 odömöincönë go guii go guii cæðinque
 Itota apäñecä ëñengadänimpa.

Gæyæ nanguï pöni dadöwënänipa

(Mäateo 4.18-22; Mäadoco 1.16-20)

5 ¹Ayæ Itota Guënetadetepæ wedeca
 gote ongöinque Wængongui nänö
 apäñedö ante apäñecantapa. Ëñencæte

ante cædinque nanguī ināni godongāmæ
pō goto ongonte ēñēē congadānimpa.

²Apænecā ēñēñōnāni tōmengā gomō
ayongā gæyæ nē dadōwēnāni dicamōñæ
yamoncæte ante ti wææninqe tōmēnāni
nāni ti wææ godimpo mēa wipo gāwapæ
wedeca ōmædempo wāi wocæ acantapa.

³Adinque Itota adoque wipodē Timōnō
wipodē guiidinqe tōmengā ingante,
Tæcæpæno gāmænō eyequei wo go
wāi wocæe, angā gā go wāi wocængā
īninqe Itota tæ contate tōmēnāni
inānite odōmonte apænecā ēñēnānitapa.

⁴Tōmēnāni inānite īnque apænedinque
Timōnō ingante,

—Bitō wipo tæcæpæno godōmenque
ænte gobi ate mīnitō dicamōñæ wo
guitodonte gæyæ dadonte æncæminimpa.

⁵Åñongā Timōnō,

—Awēnē ēñēmi. Tōmāā woyowotæ
gæyæ dadoncæte ante dicamōñæ ancaa
guitodōñmōni wīi datapa. Incæte
bitō āmi beyænque botō Ao ante
cæcæboimpa.

⁶Ante māo guitodōñōnāni gæyæ
nanguī pōni da ate dicamōñæ wodo
wægo tengatimpa. ⁷Īninqe Timōnōidi
wa wipodē ongōnāni ponte godongāmæ
æncædānimpa, ante ōmō cædāni
adinque wa wipo ænte pōnāni ate gæyæ
mēa wipodē eyede pōni ñōnōnāni ate
wipo ēmā guicæ cætimpā. ⁸Īninqe,
Itota angā beyænque gæyæ nanguī
pōni æmōnīpa, ante adinque Timōnō
Pegodo iñōmō Itota ōnōwa gāānē ædæ
wææninqe,

—Awēnē ēñēmi. Botō wēnæ wēnæ
entawēmo iñōmote bitō wæmō pōni
entawēmi inte nānēnē goe, angacāimpa.

⁹Ante guñēnte wæyongante nē
dadōwēnāni wadāni adobaī, Æbānō cæte
nanguī pōni gæyæ dadonte æmōō, ante
wædinque ancai guñēninque Timōnō
tōnō godongāmæ wædānitapa. ¹⁰Ayæ
Timōnō tōnō godongāmæ gæyæ nē
dadōwēna Tebedeo wodi wēna Tantiago
tōnō Wāō adobaī guñēnte wægadāimpa.
Īninqe Itota iñōmō Timōnō ingante,

—Guñēnāmaī incæbiimpa. Gæyæidi
gæte bitō æmaī bitō īncayæ ate waodāni

inānite gæte baī cædinque apænebi
ēñēninque ponte quēwēncædānimpa.

¹¹Angā ēñēninque wipo emōnaiya
ænte māmō ñā cæcadodinqe tōmēnāni
māincoo tōmancoo edæ emō cædinque
edæ Itota miñæ wadæ gogadānimpa.

Nē baadingā ingante Itota wadæ caacampa

(Māateo 8.1-4; Mādocolo 1.40-45)

¹²Īncayæ ate Itota wadāni nāni
quēwēñōmō gote quēwēñongante
wacā cōwē baate ēñawēngā inte
tōmengā weca ponte guidōmēmæ ædæ
wææninqe angantapa,

—Awēnē, bitō Ao āmi inte wadæ caabi
īninqe botō waintai baabaīmopa.

¹³Åñongā Itota pædæ wææmpo gampo
caadinque,

—Ao āmopa. Bitō waintai baacæbiimpa.

Ante tæcæ āñongā ñōmæintai nānō
ēñadintai edæ dæ baadinque tōmengā
waintai do baacantapa. ¹⁴Īninqe Itota
tōmengā ingante,

—Ēñēmi. Bitō waintai baadīmi inte
wadāni inānite māo apænedāmaī ie.
Wæætē, Nāwangā impa, ante acædānimpa,
ante cædinque bitō, Wængongui qui,
ante nē godongā weca tōingā godinque
waintai bitō baadintai odōmōmi ædæmō
acæcāimpa. Ayæ Mōitee wodi wææ
ante nānō angaincoo baī ænte pōninque
bitō waintai bitō baadī beyæ ante edæ,
Wængongui qui, āninque nē godongā
ingante pædæ godōmi æncæcāimpa, ante
wææ angantapa.

¹⁵Wææ angā incæte, Itota mænōmaī
cæcampa, ante nanguī gode ā gode ā cædāni
ēñēninque nanguī ināni Itota apænecā
ēñēncæte ante ayæ tōmēnāni nāni caate
wædō waa bacæte ante goto pō goto pō
cægadānimpa. ¹⁶Itota iñōmō wantæ wantæ
iñō ōnōmæca nānēnē godinque Wængongui
ingante wæætē wæætē apænecācāimpa.

Nē cōmāingā ingante Itota angā dao dao gocampa

(Māateo 9.1-8; Mādocolo 2.1-12)

¹⁷Ayæ adobaī iīmō iñō iīmō iñō
Itota cōwē odōmonte apænecācāimpa.

Māniñedē oodeoidi nāni wææ angainō ante nanguī adinque nē ēñēnāni iñōmō nē odōmōnāni inōnānīmpa. Wadāni adobaī, Mōnō wææ angainō ante ēñente cæcæīmpa, ante nanguī ānāni guiquēnē Paditeoidi nāni ānāni inōnānīmpa. Īnīnque Itota māniñedē odōmonte apāneyongā māniñāni nē odōmōnāni tōnō Paditeoidi iñōmō Gadideabæ nāni quēwēñōmō ta Oodeabæ nāni quēwēñōmō ta pōninque ayæ Eedotadēē iñōmō ta pōninque Itota weca pōninque tæ contate a ongōnānīmpa. Māniñedē wadāni wa wa badinque wēnæ wēnæ inte wædāni iñōnānīte Itota iñōmō Awēnē Wængonguī nānō tæī piñænō entawēninque nanguī cæcā waa badōnānīmpa. ¹⁸ Īnīnque wadāni nē cōmāingā nānō mōīmpataa æmætæ æmætæ bæi ongonte næænīnque, Itota weca ænte mangui ñō cæcæīmpa, ante pōnānīmpa. ¹⁹ Ponte ayōnāni wadāni eyede pōnī goto ongōnāni adinque nē ænte māmō pōnīnāni iñōmō, Ædō cæte guiquīī. Ante wædinque oncōmāa inō æidāmæ mæī æidinque dai bæte mænōniñōmō epæ cædāni ompite gongæñō tōmēnāni cōmāingā mōīmpataa bæi ongōninque tōmengā ingante godongāmæ ongōnāni weca tæcæguedē Itota weca pædæ wæænōnāni ongongantapa. ²⁰ Mānōmaī cædāni adinque Itota, Nāwangā wede pōnente cædānīpa, ante adinque,

—Æmigo, wēnæ wēnæ bitō cædīmāmo ante ñōwo ñīmpo cætīmpa.

²¹ Āñongā Paditeoidi tōnō nē wææ odōmōnāni nāmāneque pōnente tededinque, “Wēnæ wēnæ cædingā ingante æcānō ñīmpo cæquingā. Īngā iñōmō Wængonguī ingampa diyæ mānōmaī cæquingā. Edæ babæ ancædō.”

²² Ante pōnēñōnāni Itota tōmēnāni nāni pōnēwēnō ante do ēñēninque,

—Mīnitō mīmōno quīmæ wēnæ wēnæ pōnēwēmīni. ²³ “Nē cōmāingā nānō wēnæ wēnæ cædīmāmo ante godō ñīmpo cæbopa,” ante botō Wængonguī baī āmo ēñēninque mīnitō guiquēnē,

Wængonguī ingampa diyæ mānōmaī cæquingā, ante pōnēmīnīpa. Ayæ wæætē, “Ængæ gantidinque mōīmpata ænte dao dao gocæcāīmpa,” ante botō Wængonguī baī āmo ēñēninque mīnitō adobaī, Wængonguī ingampa diyæ mānōmaī cæquingā, ante pōnēmīni ĩmāimīnīpa, ante awædō. Īñampa mānōmainō ante pōnēmīni inīnque mīnitō edæ æbānō cæquēnēmo āmīni. ²⁴ Incæte botō Waobo ēñagāimo inte inguipoga quēwēninque waodāni nāni wēnæ wēnæ cædīmāmo ante nē āmo inte pōnō ñīmpo cæbopa, ante mīnitō edæ ēñencæmīnīmpa, ante botō ĩmāi cæbopa.

Ānīnque nē cōmāingā ingante edæ, —Bitō ĩmite āmo ēñē. Ængæ gantidinque bitō mōīmpata topo cæte ænīnque tōmēmi oncōnē nææante goe.

²⁵ Angā ēñēninque cōmāingā inīngā incæ edæ tōmānāni ayōnāni ængæ gantidinque, Wængonguī ñāō baī ēmōnongā inte pōnō tæī piñænte cæcā æmopa, ante apānedinque tōmengā nānō ōñōnīnta topo cæte tao oncōnē ænte gocantapa. ²⁶ Gocā ate wædinque tōmānāni, Æbānō cæcāi, ante ēñēnāmaī inte guīñente wædinque, Wængonguī bitō ñāō baī ēmōmi inte waa pōnī cæbi amōnīpa, ante watapæ apānegadānīmpa. Ayæ,

—Ñōwo iñōmō mā pōnī cæcā amōnīpa, ante ancaī guīñente wædānīmpa.

Debii ingante Itota angā tee empote gocampa

(Māteate 9.9-13; Māadoco 2.13-17)

²⁷ Ayæ ate Itota tao gote ayongā odōmāno awēnē nānō ānīnta ante nē ængā Debii ingante acantapa. Tōmengā iñōmō Awēnē nānō æīmpa gāānē tæ contate ongongā adinque Itota tōmengā ingante,

—Botō miñæ pōe.

²⁸ Angā ēñēninque do ængæ gantidinque Debii mānīncoo tōmancoo ēmō cæte Itota miñæ wadæ gogacāīmpa.

²⁹ Ayæ ate Debii, Itota beyæ, ante tōmengā oncōnē ææmæ nanguī pōnī

cæcantapa. Īninqe ææmæ becæte ante awënë beyæ nê æwënâni nangui inâni pō tæ contate cænōnâni wadâni adobaĭ pō tæ contate cænâni. ³⁰ Adinqe Paditeoidi tōnō tōmēnâni nê odōmōnâni guiquēnē Itota miñæ nê godâni inânite piinte āninque,

—Odōmāno awënë beyæ nê æwënâni tōnō wadâni nê wēnæ wēnæ cædâni tōnō mīnitō quimæ godongāmæ ponte tæ contate bete cæminii.

³¹ Ante piñōnâni Itota wæætē tōmēnâni inânite,

—Nê waa ingā guiquēnē, Cæbi waa baboe, ānāmaĭ iñongante nê wēnæ wēnæ ingā guiquēnē dotodo ingante, Cæbi waa baboe, ante do aa pecampa. ³² Pancadâniya, Nāmā inca nê nō entawēmo ĩmopa, ante nê ānâni iñōnânite botō iñōmō edæ nê dotodo bai adobaĭ inōmo inte tōmēnâni inânite aa pedāmaĭ incæboimpa. Wadâni guiquēnē, Nāmā wēnæ wēnæ cæbo ĩmopa, ante nê ānâni iñōnânite botō, Tōmēnâni, Idæwaa wēnæ wēnæ cæte awædō, ante Wængonguĭ gāmænō poncædânimpa, ante cædinque tōmēnâni inânite aa pecæ pongaboimpa, ante Itota apænecacāimpa.

**Ee ate cænāmaĭ ingæimpa, ante nê
ānâni**

(Māateo 9.14-17; Māadoco 2.18-22)

³³ Itota ingante iĭmaĭ ante ayæ ānânitapa. Wāō miñæ nê godâni iñōmō, Wængonguĭ beyæ, ante ee ate cænāmaĭ inânipa. Ayæ Paditeoidi miñæ nê godâni adobaĭ ee ate cædânipa. Bitō miñæ nê godâni guiquēnē do cænte bete quēwēnânipa tōō.

³⁴ Ānâni ēñēninque Itota wæætē,

—Onguĭñængā nê monguingā wente ænte pōnâni iñōnânite mīnitō wæætē, Ee ate cænāmaĭ ĩedâni, ante edæ ædō cæte wææ anguimīnii. Monguingā nânō wente ænte nê pōnâni bai inōnâni inte botō miñæ nê godâni iñōmō ædō cæte wæwente bai cænāmaĭ inguĭnânii.

³⁵ Wæætē ayæ ate guiquēnē, Monguingā, nâni nê ānongā bai iñōmote wadâni

ponte botō ĩmote ō ænte gocædânimpa. Mānōmaĭ cædâni ate botō miñæ nê godâni iñōmō māniñedē ate wæætē cænāmaĭ inte wæcædânimpa, ante Itota apænecacāimpa. ³⁶ Ayæ, Wængonguĭ Awënë nempo quēwēninque æbānō cæquiĭ, ante ēñēncædânimpa, ante Itota ĩmæca quēwēnâni nâni cæinō ante odōmonte iĭmaĭ ante apænecantapa.

—Miincoo badonte ate waocā dicæ adocoo wānā ñænte pancacooga æninque pedæncooga pōnō tadōmonguingāa. Mānōmaĭ cæcā ĩninque edæ miincoo inca do wānā tente baquēnē. Ayæ pedæncoo emōnō bai miincoo wiĭ adobaĭ emompa. Mīnitō, Awente bai cænāmaĭ inte mōnō quēwengæimpa, ante mīni ānewēnō guiquēnē pedæncoo bai inte wote baquĭne ēnepa. Wængonguĭ gāmænō pōninque quēwencæminimpa, ante botō apænēdō guiquēnē miincoo bai inte quēwenguĭne ēnepa. Īninque wote baquĭne tōnō quēwenguĭne tōnō ædō cæte mēnea ante ēñente cæquiĭ. ³⁷ Ayæ adobaĭ yowepæ biñōmæ mīimæ æninque waocā ædō cæte picæ æmontaicadedē godō pe ñiñænguingāa. Īñæmpa picæ æmontaicadedē pe ñiñængā ĩninque edæ tæi æbæ æmæwo goquēnē. ³⁸ Mīimæ wæætē mīincadedē pe ñiñængæimpa. Adobaĭ botō odōmōnō mīimæ bai iñonte dodâni nâni odōmōwēnō ædō cæte botō odōmōnō tōnō adoyedē ēñente cæquiĭ. ³⁹ Incæte, “Gōnænīmæ iñōmō waēmepæ ĩmæmpa,” ante nê bedōmīni inte mīnitō mīimæ ædō cæte quingæ bequimīnii, ante Itota angacāimpa.

**Guēmanguĭōnæ iñonte tōmēmō tā
pete ænânipa**

(Māateo 12.1-8; Māadoco 2.23-28)

6 ¹ Ayæ ate guēmanguĭōnæ iñonte Itota tōmēmōncodē tæcæguedencodē gocantapa. Goyongā tōmengā miñæ nê godâni iñōmō tōmēmō inca tā pete æninque dacæ dacæ cædinque ade cæ ade cæ godâni. ² Adinqe Paditeoidi guiquēnē,

—Īñæmpa, Guëmanguiönæ ïñonte
mäniñö bai cædämaï ïedäni, ante
dodäni näni wææ angainö ante minitö
ëñënämaï inte quimæ cæminii.

³Ante pïñönänite Itota,

—Docä Dabii wodi tömengä nänö
ëmiñænäni tönö ömæpodäni inte
gæwænte wædinque æbänö cægadäni,
ante yewæmonte öñö incæ minitö
ïñæmpa adämaï inte bai ämini awædö.
⁴Wængongui quï, ante nê godönänique
cængui impa, ante wææ näni angainö
bai cædinque dodäni päö, Wængongui
quï, ante ñonca ñonca cædönänimpa.
Incæte Dabii wodi Wængongui
oncönê go guidine mäniï päö do
ænte cæninque tömengä miñæ nê
godäni inänite godömenque godongä
cænänitapa, ante yewæmonte öñö apa
änewëminii.

⁵Ante apænedinque Itota tömënäni
inänite ayæ apænegantapa.

—Botö ïñömö Waobo nê ëñagäïmo
ïñömö Tæiyæ Awënë ïnömo inte
edæ guëmanguiönæ Awënë ïnömo
ïmpa. ïninque botö, Guëmanguiönæ
ïñonte edæ æbänö cæquii, ante adobo
nê Ämo ingäïmo ïmpa, ante Itota
apænegacäïmpa.

Ni cömampongä

(Mäateo 12.9-14; Mäadoco 3.1-6)

⁶Ïncayæ ate guëmanguiönæ
adobai waönæ ïñonte Itota oodeoidi
odömöincönê go guite odömonte
apæneyongä onguïñængä önompo
tömëmæ ïnö ni cömampote wædongä
inte mäniñömö a ongongantapa.
⁷Mäniñedê nê odömönäni tönö Paditeoidi
guiquënë, Itota wapiticæ cæcä ïninque
mönö wæætê piinte angæïmpa, ante nê
änewënäni ïnönänimpa. Nöwo ïñömö
tömënäni, Nöwoönæ guëmanguiönæ ï
incæte Itota ni cömampongä ingante,
Waa bacæcäïmpa, ante cæcä ïninque
mönö mäo piinte angæïmpa, ante babæ
cæcæte ante cöwä adänitapa. ⁸Mäniñö,
Mönö piingæïmpa, ante näni pönëwëñö
ante Itota ïñömö öñowënenque edæ do
ëñëninque edæ ni cömampongä ingante,

—Bitö ængæ gantidique tæcæguedê
pö næ gongæe.

Angä ëñëninque ængæ gantidique pö
næ gongægantapa. ⁹Ïninque Itota nê
piinte ancædäni inänite,

—Ämo apænemini ëñëmoedäni.

Guëmanguiönæ ïñonte mönö æbänö
cæquënëmö ïmöö, ante wææ angatïi,
ante pönëmini. Mönö waa cæquënëmö
ïmompä, ante pönëminitawo. Wæætê
edæ, Mönö wænæ wænæ cæquënëmö
ïmompä, ante pönëminitawo.
Guëmanguiönæ ïñonte edæ,
Quëwencædänimpa, ante cæquënëmö
ïmompä, ante pönëminitawo. Wæætê
mönö edæ ömæe ëwenguënëmö ïmompä,
ante pönëminitawo. ¹⁰Äninque æmætæ
gomö æmætæ gomö edæ tömänäni
inänite adinque ni cömampongä
ingante,

—Pædæ pompobi.

Angä ëñente cædinque nê
cömampongä incæ pædæ æmpote
edæ ædæmö waa empacä bapocantapa.
¹¹Ïninque tömënäni, Guëmanguiönæ
incæ mänömaï cæcampa, ante ængui
badinque, Itota ingante mönö æbänö
cæquii, ante pïinque näni cabo
nämäneque tedegädänimpa.

Itota angä ate dote ganca inäni nê gode änäni badänipa

(Mäateo 10.1-4; Mäadoco 3.13-19)

¹²Mäniñedê Wængongui ingante
apænecæte ante Itota änanquidi
æidinque tömää woyowotæ apænee
congantapa. ¹³Näö ba adinque tömengä
miñæ nê pöninäni inänite aa pecä
pönäni ate tömengä, Botö beyæ nê
gode ämini incæminimpa, ante dote
ganca inäni mäniñpodäni inänite
apænte ængacäïmpa. ¹⁴Tömengä nänö
nê da godönäni baquinäni ïñömö edæ
ïimaï ëmönönänimpa. Tänocä Timönö
ëmongä ingä incæte Itota wawo Pegodo
pemongacäïmpa. Ïngä Pegodo tönö
Æntade näna caya, Tantiago tönö Wäö
näna caya, Pedipe tönö Batodömêe,
¹⁵Mäateo tönö Tömato, Adepeo wengä
Tantiago ïnönänimpa. Ayæ, Mönö ömæ

ingäïmpa, ante nanguï cædongä inte wacä Timönö ïnogäïmpa. ¹⁶Tantiago wengä Codaa tönö Itota ingante odömonte në godonguingä ingaingä inte wacä Codaa Icadote nani änogä ïnatapa. Mänimpodäni ïnänite Itota apænte ængacäïmpa.

Tæiyænäni ïnänite Itota gampocä waa badäni

(*Mäateo 4.23-25*)

¹⁷Mänimpodäni tönö Itota mäemö ïñömö wæäninque næ gongænte ongonantapa. Mäniñömö tömengä miñæ në godäni nanguï ïnani do ponte a ongönönänimpa. Ayæ tömënäni tönö wadäni Eedotadëë ïñömö quëwënäni tönö Oodeabæ tömäo quëwënäni ayæ Tido eyequeï Tidöo eyequeï gäwapæ wedeca quëwënäni nanguï ïnani do ponte a ongönönänimpa. Tömënäni, Itota apænecä ëñengäïmpa, ante ayæ, Wënæ wënæ inte wæwëmö inte mönö waa edæ bacäïmpa, ante pöningue a ongönänitapa. ¹⁸Ayæ wënæidi në wentamö ëwocadäni tönö quëwente wæwënäni mäniñömö ponte ongönäni ïnänite Itota adoyömö wæë pöningue godö cæcä waa badänitapa. ¹⁹Ayæ, Itota tæï piñænte entawengä inte pönö cæcä ate waa badäni, ante adinque tömänäni tömengä ingante gampocæte ante cædänitapa.

Mini toquinque, ante ayæ, Mini wæquinque, ante

(*Mäateo 5.1-12*)

²⁰Ayæ Itota tömengä miñæ në godäni ïnänite gomö adinque apænecä ëñänitapa.

“Minitö, Botö waëmö ïmopa diyæ Awënë Odeye nempo guiquimoo, ante në wæwëmini ïñömö watapæ mini toquinque Wængongui Awënë Odeye nempo mini quëwenguinö edæ do ëaminipa,” angantapa.

²¹“Inguipogaque gæwænte wæmini inte edæ mini watapæ toquinque Wængongui pönongä tömö pönï cæncæminimpa,” angantapa.

“Minitö inguipogaque wæwente quëwëmini inte edæ mini watapæ toquinque Wængongui pönö waadete cæcæcäïmpa,” angantapa.

²²“Botö Waobo ëñagaimo miñæ gomini beyænque wadäni minitö ïminite badete todinque piinte adinque widö cædänitawo. Botö beyænque minitö ëmöwo ante, Wiwa ëmöwo awædö, ante Baa änänitawo. Edæ mini waa toquinque inguipogaque mänömaï cædänipa. ²³Öönædë mönö ænguinö ante nanguï ongompa, ante pönëninque minitö ñöwodäni nani piinte cæyedë incæ watapæ toedäni. ïnani në piinte cædäni wæmäëidi incæ Wængongui beyæ në apænegainäni ïnänite edæ adobai piinte cægadänimpa, ante toquënë wæwëminii. ²⁴Wæætë edæ mäincoo nanguï në ëamini guiquënë ïncayæ ate mini wæquinque edæ inguipogaque watapæ quëwëminipa,” ante Itota apænecantapa.

²⁵“Në tömö cæmini guiquënë ïncayæ ate mini gæwænte wæquinque edæ inguipogaque tömö cæminipa,” ante apænecantapa.

“Në Ca ca tomini adobai ïncayæ ate Ca ca mini wæquinque edæ inguipogaque tomnipa,” angantapa.

²⁶“Minitö ïminite ante tömänäni waa apænëdäni ïnque edæ mini wæquinque ingäïmpa. ïñæmpa ïnani në waa apænëdäni adodäni mämmæidi adobai cægadänimpa. Wadäni babæ wapiticæ apænëdäni incæ, Wængongui beyæ në apænëbo ïmopa, ante në änewënäni ïnänite ïnani mämmæidi ïñömö adobai waa apænëgadänimpa,” ante Itota apænëgacäïmpa.

Në piinte cædäni ïnänite waadete cæcæïmpa, ante

(*Mäateo 5.38-48, 7.12*)

²⁷Ayæ godömenque apænëdinque Itota, “Minitö në ëñëmini ïñöminite ämö ëñëdäni. Minitö ïminite në piinte cædäni ïnänite minitö wæætë waadete cædäni. Minitö ïminite në piinte adäni ïnänite minitö wæætë waa cædäni.

²⁸Wēnæ wēnæ bacæminimpa, ante nē ānāni inānite mīnitō wæætē waa apānete godō cædāni. Mīnitō imīnite nē wēnæ wēnæ cædāni inānite mīnitō wæætē tōmēnāni beyæ ante Wængongui ingante apāneedāni. ²⁹Wacā bitō imite imæmpaga inō tamongā wæðimi inte bitō wæætē æmæmpaga inō dadi emæmonte ee ongōmi tamongæ. Ayæ yogui beyæ bitō yabæcoo ò ængā adinque önōnancapæncoo tōnō ee abi ò ængæ. ³⁰Māincoo ante nē angā ingante tōmēngā nānō ānoncoo edæ ee godōmi ængæ. Ayæ bitō māincoo nē ò ængā ingante, Wæætē adodō pōnōmi æmoe, ānāmaī incæbiimpa. ³¹Mīnitō, Wadāni botō imote waa cæcædānimpa, ante wæmīnitawo. Edæ māninō ante mīni wæðō baī adobaī wædānīpa, ante pōnēninque mīnitō wæætē wadāni tōmānāni inānite waa cædāni,” ante Itota angacāimpa.

³²Ayæ apānedinique, “Mīnitō imīnite nē waadedānique inānite waadete pōnēmi ni inte wadāni inānite waadedāmaī imīni adinque edæ Wængongui dicæ mīnitō imīnite waadete pōnō aqingāa. Īnæmpa nē ēñēnāmaī cædāni incæ nē waadete pōnēnānique inānite waadete pōnēninque mīnitō cæganca do cædānīpa tōō. ³³Ayæ adobaī mīnitō imīnite waa cædānique inānite waa cæmīni inte wadāni inānite waa cædāmaī imīni adinque Wængongui mīnitō imīnite dicæ waa aqingāa. Īnæmpa mīnitō cæðō baī nē ēñēnāmaī cædāni incæ adobaī do cædāni apa cæmīni. ³⁴Ayæ, Adodō pōnongā æncæboimpa, ante pōnēwēninque mīnitō nē adodō pōnonguingā ingante godōmi ni inte wadāni inānite godōnāmaī imīni adinque Wængongui mīnitō imīnite dicæ waa aqingāa. Īnæmpa nē ēñēnāmaī ināni nāni cabo incæ, Adodō pōnongā æncæboimpa, ante pōnēwēninque nē adodō pōnonguinganque ingante godōninque mīnitō cæðō baī adobaī cædānīpa tōō.”

³⁵“Wæætē mīnitō imīnite nē pīnāni inānite waadete pōnēninque waa

cædāni. Ayæ tōmēnāni nāni ānō ante, Adodō pōnōmi æmoe, ante ānāmaī inte ee godōmi ni æncædānimpa. Mānōmaī waadete cæmīni ininque mīnitō iincayæ ate mīni waadete cægainō beyæ nangui æmaimīnīpa. Ayæ mōnō Mæmpo Æibæ pōnī nē Quēwēngā ĩfongante tōmēngā ingante nē waa ate pōnēnāmaī ināni inānite tōmēngā godō waadete cæcampa. Nē wīwa cædāni inānite tōmēngā godō waadete cæcampa. Īninque mīnitō tōmēngā nānō cæī baī adobaī waadete cæmīni ininque Mæmpocā waadete nānō entawēnō baī mīnitō adobaī entawēninque tōmēngā wēmīni imāimīnīpa. ³⁶Mōnō Mæmpo pōnō waadete nānō waa cægai baī mīnitō adobaī wadāni inānite godō waadete waa cædāni,” ante Itota angacāimpa.

Wadāni inānite apænte ānāmaī ĩedāni, ante

(Māateo 7.1-5)

³⁷Ayæ wæætē Itota ĩīmaī ante apānecantapa. “Wacā ingante apænte ānāmaī imīni ininque mōnō Mæmpo wæætē mīnitō imīnite apænte ānāmaī incæcāimpa. Ayæ, Wacā nānō tente wæquinque wēnæ wēnæ cæcampa, ante ānāmaī imīni ate mōnō Mæmpo wæætē, Mīni tente wæquinque wēnæ wēnæ cæmīnīpa, ante apænte ānāmaī incæcāimpa. Wacā wēnæ wēnæ cæcā ingante mīnitō ñimpo cæmīni ee gocā ate mōnō Mæmpo adobaī mīnitō imīnite ñimpo cæcā quēwēncæmīnimpa. ³⁸Wadāni inānite ee godōedāni. Mīnitō ee godōmi ni ænāni ininque wadāni wæætē mīnitō imīnite ee pōnōnāni æncæmīnimpa. Nē pōnōnāni ĩñōmō tōmēnāni nāni tee māincadedē da wēninque da wæænonte wanæ wanæ cædinque eyepote wæænguinque eyede pōnī da wēninque mīnitō ænguincadedē pōnō wāne cædāni edæ æncæmīnimpa. Edæ mīnitō tee mante mīni godōincade incæ adocadeca tee mante baī cædinque Wængongui mīnitō imīnite eyepæ pōnongā æncæmīnimpa,” ante Itota apānegacāimpa.

³⁹Ayæ, Wængonguī Awënē nempo quëwëninque æbänö cæquīī, ante ëñencædänimpa, ante Itota ïmæca quëwënäni nāni cæinö ante odömöninque ïīmaī apænecantapa. “Babetamongä ingante wacä babetamongä incæ ædö cæte mäo odömongä goquingää. Ìñæmpa mänömaī cædinque nāna babetamoncaya ompite adopticæ guëa go wææ guīibainapa. ⁴⁰Në odömonte apænecä ïñömö në ëñengä inte odömöñongante tömengä nänö në ëmiñængä guiquënë dicæ godömenque ëñengä ingäa. Incæte ïinque odömonte apænecä ëñëninque tömengä nänö në ëmiñængä abæ tawëninque wæætë në odömongä bai bacacäimpa,” ante Itota apænecäimpa.

⁴¹Ayæ apænedinque, “Bitö tönñacä wædænque wënæ wënæ cæcä ïñongante bitö guiquënë nangui bitö wënæ wënæ cædinö ante wædämaī ïñömi inte tömengä ingante quīnante piinte änewëmi. Ìñæmpa tömëmi awinca gäänë awæmpa wææ ongompa, ante adämaī inte bai cæbipa töö. ⁴²Tömëmi awinca gäänë awæmpa wææ ongompa, ante bitö adämaī inte bitö tönñacä ingante, ‘Biwi, bitö awinca guiyä mä owo bai ate æ wimömoë,’ ante edæ abipa ænguimii. Ìñæmpa bitö në wadö tedete wadö cædömi inte edæ tömëmi awinca gäänë wææ ongompa täno wido cæte ate edonque adinque bitö tönñacä awinca guiyä owodö æncæbiimpa,” ante Itota angacäimpa.

Awæ æbänö iwæ, ante tömenca bete ëñengäimpa, ante
(Mäteo 7.17-20, 12.33-35)

⁴³Ayæ godömenque apænedinque Itota, “Waincawæ incæ ædö cæte baaca incaquīī. Wæætë wiwa iwæ incæ ædö cæte wainca incaquīī. ⁴⁴Awæ æbänö iwæ, ante ëñencæte ante mönö tömenca tä pete bete ëñengäimpa. Iigowæñeca æncæte ante waodäni dicæ daa mongæwäa edæ tä pete ænäniyaa. Yowemö æncæte ante waodäni dicæ daacamëña tä pete

ænäniyaa. ⁴⁵Mönö waocabo ïñömö adobai ïñömö inte cæmompä. Mīmönë mönö pönëmämo eyede tate bai tao godedinque mönö mänimämoque ante pönëninque tedemompä. Waocä në waa cæcä guiquënë waa pönï tömengä nänö pönëno ante entawëninque waa tedecampä. Në wiwa cæcä guiquënë tömengä nänö wiwa pönëno ante entawëninque wiwa tedecampä,” ante Itota apænecäimpa.

Në mäenöna ante
(Mäteo 7.24-27)

⁴⁶Ayæ godömenque apænedinque, “Minitö ïñömö botö ïmote, ‘Awënë, mönitö Awënë ïmipa,’ ante tedemini incæte botö änö ante quīnante wiī ëñente cæminii. ⁴⁷Nöwo ïñömö edæ apænebo ëñëdäni. Botö gämænö ponte ëñëninque waocä botö änö ante do ëñente cæcä ïñömö tömengä ïīmaī ingampa. ⁴⁸Waocä adocanque oncö mänoncæte ante guīibæ ææ wodinque dicaboga mänoncæte ante gönongä bai në ëñente cæcä ïñömö adobai cæcä ingampa. Tömengä oncö täi mänonte ongö ïinque æpæ äninque quingæ pö incæte oncö ædö cæte wancæ wancæ cæquīī. Ìñæmpa täi mänonte ongompa. ⁴⁹Wæætë waocä guīibæ ææ wote gönönämaī yabæque oncö mänongå ate yabæque mänoññömö æpæ äninque pö ate oncö dobæ bogo cæte tä wæëninque æmæwo gopa. Botö apænebo ëñëninque waocä në ëñënämaī cæcä ïñömö tömengä në yabæque mänongå bai inte ocäi incadämaī inte bai ëñënämaī cæcampä,” ante Itota ïinque apænecäimpa.

Capitö ingante në cæcä ingante Itota cæcä waa bacampä
(Mäteo 8.5-13)

7 ¹Ayæ tömënäni ïnänite ïinque apænedinque Itota Capënaömo nāni quëwëñömö gogacäimpa. ²Mäniñömö quëwëninque odömāno tontadoidi awënë capitö ingante në cæcä ïñömö wënæ wënæ badinque æmæwo wæncæ

cæcā ingantapa. Awënë capitäo ingante nê cæcā iñongante awënë wæætê tömengä ingante nangui waadecantapa. ³Iñinque, Itota waa cæcä ingampa, ante mämö apænedäni êñëningä inte tontado capitäo iñömö oodeoidi inänite nê aadäni nani Picæncabo inänite apænedinque, Minitö Itota weca godinque tömengä ingante ämini êñente pöninge tömengä wæætê botö imote nê cæcä ingante cæcä waa bacæcäimpa. ⁴Angä êñente godinque nê aadäni nani Picæncabo guiquênê Itota weca pöninge tömengä ingante nangui änänitapa.

—Mönö oodeocabo iñömönte mäningä tontado capitäo iñömö mönö imonte waa cæcampa, ante wædinque bitö tömengä beyæ waa cæcæbiimpa. ⁵Tömengä iñömö mönö oodeocabo iñömönte waadete cædinque, Wængongui apæneçä nani êñente yewæmongainta ate mînitö odömöincö impa, ante do mænonte põngä æmompæ cæbii.

⁶Änani êñëninge Itota nê aadäni nani Picæncabo tönö wadæ gocantapa. Oncö obo põñönänite tontado capitäo iñömö tömengä guidënanäni inänite, Go bee tëninge botö beyæ Itota ingante iïmaï ante apæneedäni, angantapa. “Awënë ee ongöe. Botö waëmö imopa diyæ bitö botö oncönê põ guiquimii, ante capitäo bitö imite angampa,” ante apæneedäni, angä ponte apænedänitapa. ⁷Ayæ adobaï, “Botö wiï waëmö inömo inte edæ bitö weca põnämaï intabopa. Incæte bitö adoyömö ongöninge ämi ininque botö imote nê cæcä waa bacæcäimpa. ⁸Bitö iñömö Awënë Wængongui ingante nê êñente cædömi imi bai botö adobaï wacä awënë ingante nê êñente cæbo imopa. Ininque botö awënë äbo inte botö awënë beyænque ämo êñëninge tontadoidi wæætê guïñente wædinque botö änö ante cædänipa. Ininque adocanque ingante botö, Goe, ämo êñëninge edæ do gocampa. Wacä ingante, Pöe, ämo êñëninge edæ do pongampa. Ayæ botö imote nê cæcä

ingante, Cæe, ämo êñëninge edæ do cæcampa.” Mänömainö ante Itota ingante botö beyæ ante apænemini êñengäedäni, ante tontado capitäo iñömö tömengä guidënanäni inänite angä godinque tömënanäni wæætê capitäo nanö änö bai ante Itota ingante adodö ante apænedänitapa.

⁹Mänömainö ante tontado awënë beyæ apænedäni êñëninge Itota wæætê, Mäningä tontado awënë iñömö waa põni êñengampa, ante wædinque godongämæ ongönäni inänite,

—Nawangä ämopa. Mönö idægocabo iñömönte mäningä wede põngä ingä bai adocanque incæ edæ dæ angä awædö, angantapa.

¹⁰Ayæ nê bee tencæ põninäni oncönê wadæ gote ayönäni capitäo ingante nê cæcä iñömö do waa bacä agadänimpa.

Æmæwo wæningä ingante Itota angä nani ömæmongampa

¹¹Itota iñömö iïmö ate Näino nani quëwëñömö gocæte ante goyongante tömengä nanö nê emiñänäni tönö wadäni nangui inäni godongämæ gogadänimpa. ¹²Mäniñömö yabædemö obo põngä onguiñængä æmæwo wæningä ingante næænte põnänitapa. Tömengä badä owæmpoingä inongä inte tömengä wengä adocanque wængä wædinque pongantapa. Ayæ mäniñömö quëwënanäni nangui inäni wäänä tönö godongämæ põnani acantapa. ¹³Wäänä ingante adinque Itota tömengä tönö guëa wæwente bai põnëninge,

—Wædämaï ie.

¹⁴Äninque do wæningä ingante tömënanäni nani daga wenguimpa gäänê ponte gampocä ate nê næænänäni næ gongænänitapa. Itota iñömö,

—Edënimî, bitö imite ämopa. Ængæ gantie, angantapa.

¹⁵Êñëninge nê wæningä incæ ængæ gantidinque tæcæ tedecä adinque Itota wäänä ingante pædæ godongä ængantapa.

¹⁶Itota mänömaï cæcä adinque tömänäni nangui guïñente wædinque Wængongui ingante watapæ apænedinque,

—Wængonguī beyǣ nē apǣnecǣ
tǣi ƕmōngǣ ĩnongǣ ĩnte mōnō weca a
ongongǣ amompa, ǣnǣnitapa.

Ayǣ,

—Wængonguī quimō ĩñomonte
Wængonguī incǣ mōnō weca ponte
godongǣmǣ cǣcampa. Nǣwangǣ ĩmpa,
ante nanguī todǣnitapa.

¹⁷Ayǣ Oodeabǣ tōmǣo quēwēnǣni
ĩnǣnite wayōmō gomonga quēwēnǣni
ĩnǣnite mǣo gode ǣ gode ǣ cǣte,
Itota ǣbǣnō cǣcǣǣ, ante apǣnedǣni
ēñengadǣnĩmpa.

**Wǣo tōmengǣ mīñǣ nē goda ĩnate da
pōnongǣ pōnapa**
(*Mǣateo 11.2-19*)

¹⁸Wǣo mīñǣ nē godǣni adobaī, Itota
ǣbǣnō cǣcǣ ĩngǣǣ, ante ēñēnĩnque Wǣo
ĩngante mǣmō apǣnedǣni ēñengantapa.
Mǣnĩnō ante apǣnedǣni ēñente
wǣdĩnque Wǣo ĩñōmō tōmengǣ mīñǣ
nē goda mēnaa ĩnate ǣñecǣ pōnatapa.

¹⁹Pōna adĩnque Wǣo tōmēna ĩnate,
Mĩnatō mōnō Awēnē weca godĩnque
botō beyǣ ante ĩmaī ante ǣeda,
angantapa. Awēnē ēñēmi. Bitō ĩñōmō
dodǣni nǣni, Nē Ponguingǣ, angaīmi
adobi ĩmitawo. Wǣǣtē tōmēnǣni nǣni nē
angaīmi ĩnǣmaī ĩmi ĩnĩnque bitō wǣǣtē,
Wacǣ ponguingǣ, ante wǣnō cōedǣni,
ǣmitawoo. Ǭbǣnō mōnĩtō cǣquimōnĩi,
ante botō beyǣ ante ēñencǣte ante
ǣeda. Ante Wǣo mēnaa ĩnate Itota weca
da godongǣ godatapa. ²⁰Godĩnque Itota
weca pōnĩnque ĩmaī ante apǣnedatapa.

—Wǣo ǣpǣnē nē guidōnongǣ ĩñōmō
mōnatō ĩmōnate da pōnōnĩnque bitō
ĩmite ĩmaī angampa. Awēnē ēñēmi.
Dodǣni nǣni, Nē Ponguingǣ, angaīmi
bitō ĩñōmō adobi ĩmitawo. Wǣǣtē
tōmēnǣni nǣni angaīmi ĩnǣmaī ĩmi
ĩnĩnque bitō wǣǣtē, Wacǣ ponguingǣ,
ante wǣnō cōedǣni, ǣmitawo. Ǭbǣnō
mōnĩtō cǣquimōnĩi, ante ēñencǣte
ante Wǣo mōnatō ĩmōnate da pōnongǣ
pontamōnapa, ǣnatapa.

²¹Mǣnĩñedē incǣ daicawo gawǣnǣni
tōnō wēnǣ wēnǣ ĩnte wǣwēnǣni
nanguī ĩnǣni ĩnǣnite Itota godō wǣa

cǣcǣ wǣa badǣnitapa. Wēnǣidi nē
wĩwa ƕwocadǣni ĩnǣnite tōmengǣ wido
cǣcǣ ate waodǣni nanguī ĩnǣni wǣa
badǣnitapa. Babetamōnǣni nanguī ĩnǣni
ĩnǣnite tōmengǣ gampomongǣ wǣa
bamōnǣnitapa. ²²ĩnĩnque mǣnōmaī cǣcǣ
wǣa ayōnate nōwo pōna ĩnate Itota,

—Botō godō cǣbo ate babetamō
ĩnĩnǣni incǣ do adǣni aminapa.
Cōmante ĩnĩnǣni incǣ wǣa bate dao dao
godǣni aminapa. Baate ĩnĩnǣni incǣ
nōwo ǣmontai waēmontai baadǣni
aminapa. Babetamonca ĩnǣni ĩñōnǣnite
botō godō cǣbo ate ōnōmonca ēñēnǣni
badǣni aminapa. Do ǣmǣwo wǣnte
ōñōnǣni ĩñōnǣnite botō godō cǣbo ate
nǣni ōmǣmonte quēwēnǣni aminapa.
Ōmaadǣni ĩnte wǣwēnǣni ĩnǣnite
botō Wængonguī Awēnē pōnō wǣa
cǣcǣcǣĩmpa, ante watapǣ apǣnebo
ēñencǣdǣnĩmpa. ĩnĩnque mĩnatō
ponte ēñēñōmĩna botō ǣbǣnō apǣnebo
ēñēmĩnatawo, ante ayǣ, Botō ǣbǣnō
cǣbo aminatawo, ante mĩnatō nōwo
wǣǣtē Wǣo weca gote mǣo apǣnemĩna
ēñengǣeda, angantapa.

²³Ayǣ, “Botō beyǣ waocǣ wĩi
pĩinte wadǣ gocǣ ĩñōmō tōmengǣ
nǣnō watapǣ toquinque oda cǣdǣmaī
incǣcǣĩmpa, ante Wǣo ĩngante mǣo
apǣnemĩna ēñencǣcǣĩmpa,” ante Itota
angantapa. ²⁴Angǣ ēñēnĩnque Wǣo
beyǣ nē ǣnĩna wadǣ goda adĩnque Itota
wǣǣtē godongǣmǣ ongōnǣni ĩnǣnite,
Wǣo ǣbǣnō ĩngǣǣ, ante apǣnecantapa.
“Mĩnĩtō guiquēnē quĩnō acǣte ante
ōnōmǣca gomĩnitapa. Cǣwĩpa woboyǣ
pǣmǣnte ate ǣmǣnō ǣdǣ ǣmǣnō
ǣdǣ gobaingǣ ĩngante mĩnĩtō dicǣ acǣ
gomĩnitawogaa. ²⁵ĩnĩnque edǣ quingǣnō
ĩngante acǣte ante gomĩnitapa. Edǣ
waocǣ weocoo waēmoncoo mongǣnongǣ
ĩngante mĩnĩtō dicǣ acǣ gomĩnitawogaa.
ĩñǣmpa weocoo waēmoncoo nē
mongǣnǣni ĩñōmō nǣmanque ante
pōnente nǣni ǣnte mǣncoo beyǣ ante
nē towēnǣni ĩnte tōmēnǣni ĩñōmō awēnē
oncōnē quēwēnǣni apa quēwēnǣni.
²⁶ĩnĩnque edǣ quĩnante gomĩnitawo.
Mĩnĩtō mĩni nē go acǣ cǣdongǣ ĩñōmō

edæ Wængongui beyæ nê apænecä ingantawo. Nāwangä impa. Wængongui beyæ nê apænecä Wäo ingampa. Incæte tömengä wii Wængongui beyæ nê apæneganäni bai inongä inte godömenque nangui cæcä ingampa, ante apænebo ëñëmaimäni. ²⁷Wængongui iimaï angampa, ante yewæmongatimpa.

‘Botö beyæ nê apænecä ingante da godömo godinque tömengä taadö täno beyænte bai cæcæcäimpa.

Tömengä bitö Codito imi beyæ ante taadö waa pinonte bai waa cæcæcäimpa.’

Mänömainö ante dodäni adocä Wäo ingantedö ante pönëninque yewæmongadänimpa. ²⁸Nöwo inömo ämo ëñëedäni. Imæca mimi ëñagaincabo inöminite æpænë mönö nê guidönongä Wäo adocanque ñænængä inongante wacä tömengä bai edæ dæ angampa. Incæte Wængongui Awënë Odeye nempo quëwënanäni inönäni adocanque guiyangä pönï ingä incæte Wäo pönömenque wædangä ingampa,” ante Itota apænecantapa.

²⁹Itota mänömainö ante apænecä nê ëñënanäni inömo odömäno awënë beyæ nê æwënanäni incæ wadäni incæ tömänäni Wäo nanö nê guidongainäni inönänimpa. Ininque tömënanäni, Wængongui nö cæcä ingampa, ante tömänäni apænedänitapa. ³⁰Paditeoidi tönö idægoidi nani wæ angainö ante nê ate ëñënanäni guiquënë Wäo nanö guidongainäni inämaï inönänimpa. Ininque tömënanäni guiquënë Wængongui gämænö ponguënënanäni incæte edæ Baa änanitapa.

³¹Godömenque apænedinque Itota iimaï angantapa. “Mänömaï i ininque inguipogaque ante nê quëwënanäni inömo quingämë bai inänipa. Quiëmë bai edæ quëwënanäni. ³²Wëñænäni mönö godonte äñinömo tæ contate owempodäni nani owempodö bai edæ adobai cædänipa, ante awædö. Wëñænäni nani owempote cæcabo incæ ææmä cæte bai owempote cædinque wadäni inänite aa pedänipa. ‘Minitö beyæ ööña we we

ööñömöni minitö wæætë edæ äwadämaï iminitapa töö,’ ante owempodinique wëñænäni piinte tedewënanäni. Ayæ wæætë, Waocä do wængä ate nani wæbai, ante wëñænäni nani owempote cæcabo inömo, ‘Mönitö Ca ca wæyömöni minitö wæætë edæ wædämaï imini wæmönäni,’ ante piininque aa pedäni bai nöwodäni inömo edæ adobai piinte tedewënanäni inänipa.”

³³“Edæ iimaï impa. Wëñænäni nani wædö bai Wäo æpænë mönö nê guidönongä inömo cængui cænämaï yowepæ biinömä nani wædænque ti nämæ bedämaï ponte quëwëñongante minitö guiquënë, Wënæ tönö Wäo quëwengampa, ante piiminäni. ³⁴Ayæ wæætë botö Waobo ëñagaïmo inte tömäa cængui cænte yowepæ biinömä bete minitö weca ponte quëwëñömete minitö guiquënë, Cæowæobi inte cæmipa. Beowæobi inte bebipa, ante badete tomäni. Ayæ godömenque, Odömäno awënë beyæ nê æwënanäni tönö wadäni nê ëñënanäni cædäni inönänite bitö tömënanäni æmigo imipææ, ante botö imote piininque minitö wëñænäni nani piinte aa pedö bai änewëminäni töö. ³⁵Incæte, Nê nö ëñënanäni inömo nö cædänipa, ante adinique, Nāwangä nö ëñënanäni, ante mönö ëñengæimpa,” ante Itota apænegacäimpa.

Paditeocä Timönö oncönë

Itota go guiite ëñacampa

³⁶Ayæ ate adocanque Paditeocä incæ Itota ingante, Botö oncönë pö cæe, angä Ao ante Paditeocä oncönë godinque pö guiite cæ congantapa. ³⁷Tömënanäni quëwëñömo onquiyängä nê wënæ wënæ cæte quëwengä inongäimpa. Tömengä inömo, Paditeocä oncönë Itota cæncongampa, ante tededäni ëñëninque ogui wapæ dica adabatodo waincadedë pe ñiñænte næænte pongantapa. ³⁸Pö guidinque tömengä Itota önöwaca inö pö næ gongæninque Ca ca wæcantapa. Ca ca wæyongä Itota önöwaca inö ömä petæ petæ wææ aa bec adinique onquiyängä wæætë tömengä

ocaguincooca wadæ cæwacantapa. Ayæ queë bewadinque ogui wapæ gao cæwacantapa. ³⁹Mänömaï cæcä adinque, Pö cæe, nê äningä inte Paditeocä iñömö nämäneque pönëninque, “Itota iñömö Wængongui beyæ nê apænecä inte bai tömengä, Æcänö botö imote gam pocää, ante ayæ, Quiëmê bai onquiyängä ingää, ante ëñencædongäimpa. Iñämpa nê wënæ wënæ cædongä ingampa, ante do ëñencædongäimpa.” ⁴⁰Ante pönëñongä Itota wæætê,

—Timönö, bitö imite adodeque apænenebo ëñëe.

Äñongante Paditeo wæætê,

—Ao, nê Odömömi imi, apænebi ëñëmoe.

⁴¹Angä iñinque Itota,

—Onguiñängä adocanque nê godöwengä inte quëwëñongante onguiñäna mënaa înainte godongä ate debe badapa. Adocanque ingante nanguï quiniento ëmö godongä ate nanguï debe bayongante wacä ingante wædænque tincoenta ëmö godongä ate wædænque debe bacampa. ⁴²Nê godöningä nänö änimota ömæpoda inte tömëna, Ædö cæte wæætê adodö pönongui mönaa, ante wæyönate nê godöningä iñömö edæ, Ömæpomina inte minatö ædö cæte adodö pönömina ænguimoo, ante botö äñämaï inte ñimpo cæcæboimpa, angampa. Iñinque Timönö bitö imite ämopa. Mënaa inate ñimpo cæte äñämaï ingä adinque nê godongä ingante æcänö godömenque nanguï waadete pönengingää, ante pönëmi.

⁴³Äñongante Timönö,

—Wa. Godömenque nanguï ëmö debe ingä iñömö tömengä wabänö godömenque waadete pönengä imaingampa, ämopa.

Angä ëñëninque Itota,

—Näwangä ante pönëmipa.

⁴⁴Äninque Itota onquiyängä gämänö dadi ëmænte adinque Timönö ingante apænedinque,

—Iñgä onquiyängä ingante edæ abi. Botö bitö oncönê pö guiyömoté bitö, Mëwaquimä, ante bitö dicæ

pönömiyaa. Tömengä guiquënë ömä wææmonte aa bewadinque tömengä ocaguinca wadæ cæwacä ae. ⁴⁵Bitö guiquënë waadedämaï inte queë bemönämaï iñömite tömengä iñömö botö pö guiyedê täno queë bewadinque cöwê queë bewacä ae. ⁴⁶Bitö guiquënë oginguipæ gao cæcadämaï iñömite tömengä iñömö ogui wapæ gao cæwacä ae. ⁴⁷Iñinque botö, Tömengä mänömaï cæcampa, ante odömöninque bitö imite ämo ëñëe. Edæ tömengä nanguï wënæ wënæ cæcä iñongante Wængongui godö ñimpo cæcä ate tömengä wæætê nanguï waadete pönengampa. Bitö iñömö edæ wædænque wënæ wënæ cæbi iñömite Wængongui pönö ñimpo cæcä ate bitö wæætê wædænque waadete pönëmi abopa.

⁴⁸Äninque onquiyängä ingante apænedinque Itota,

—Wënæ wënæ bitö cædinö ante pönö ñimpo cæbo æe.

⁴⁹Angä ëñëninque wadäni godongämæ cæ cönäni guiquënë godö wæntæ wæntæ äninque,

—Iñgä iñömö edæ waocä wënæ wënæ nänö cædinö ante, Pönö ñimpo cæbo æe, ante nê angä iñömö edæ æcänö ingää.

⁵⁰Ante wædinque tedeyönäni Itota iñömö onquiyängä ingante,

—Bitö wede pönëñö beyænque quëwencæbiimpa. Nöwo edæ wädämaï inte goe, angacäimpa.

Itota beyæ, ante onquiyänäni godongämæ cædänipa

8 ¹Ayæ ate Itota nanguï inäni nani quëwëñömö wayömö wædænque inäni nani quëwëñömö wayömö wayömö godinque, Awënë Wængongui Odeye nempo watapæ quëwencæminimpa, ante waa apænecä ëñengadänimpa. Ayæ tömengä tönö dote ganca inäni mänimpodäni godongämæ godänitapa. ²Ayæ onquiyänäni adobaï Itota miñä godänitapa. Tömëñäni pancadäniya wënæidi nê wiwa ewocadäni tönö nê quëwengainäni iñönänite wadäni nantate wæwengainäni iñönänite Itota

cæcā ate tōmānāni do waa badīnāni inte nōwo tōmengā mīñæ tee empote godāni inōnānīmpa. Adocanque Māadiya Māagadadēnā nāni angaingā tōmengā baonga wēnæidi tiæte ganca ināni tao godāni inīnque tōmengā ōnonganque badingā inte Itotaidi tōnō godinque pōnō cæcā inongāīmpa. ³Wacā onquiyængā Wāōnā nānōogængā Tiota guiquēnē Edode nānō ēadincoo nē aacā iñongante Wāōnā iñōmō Totānā tōnō ayæ wadāni onquiyæñāni nanguī ināni tōnō adobaī Itotaidi tōnō godongāmæ godinque pōnō cædōnānīmpa. Tōmēnāni nāni ēadincoo incæ ænte pōninque Itotaidi beyæ ænte pōnō cædōnānīmpa.

**Wacā nānō quiyadō ante Itota
odōmonte apænecampa**
(Māateo 13.1-9; Māadoco 4.1-9)

⁴Nanguī ināni wayōmō nāni quēwencabo wayōmō nāni quēwencabo bacoo ināni godongāmæ ponte a ongōñōnānīte Itota apænecantapa. Wængonguī nānō apænedō æntæ wadāni æbānō ēñēnānīi, ænte ēñencædānīmpa, ænte inguiipoga quēwēnāni nāni cæinō ænte iīmaīnō ænte apænecantapa. ⁵“Wacā nē quiyadongā iñōmō quiyacæ gocampa. Gote quiyayongā pancamonga taadō iñōmō wææmompā. Taadō wæænte eyepodīmō ðñōñonte pīnā gāwadāni ædō cæte pæquīī. Ayæ ayamōidi pōninque dobæ ade cænānīpa. ⁶Pancamonga guiquēnē dicamontaa iñōmō wææninque pæquīnāmaī gā æidinque oguīmento guiwapa pæquīī. Guiwadāmaī inte edæ guingo icadinque tōmencaguī nāñe wæncaguīmpa. ⁷Pancamonga guiquēnē ōmentacodē nānō eyepodīmō iñōmō pæquīnāmaī tā bocate gā æiyonte ōmentacoo adoyōmō pō incootonque ganta cæca ate nāñe wæmpa. Wampo incapa pæquīī. ⁸Wæmōnguiipoga quiyadīmō guiquēnē tā bocate waa pædinque tōmēmō tiēē ganca mānīmpomō nanguī pōni incapa. Quiyacā nānō quiyadō ænte edæ botō māninque ænte apænebopa.”

Mānōmaīnō ænte apænedinque Itota ogæ tededinque, “Éamonca ongonte edæ ēñēdāni,” angacāīmpa.

**Ōnōmonque ēñente pōnēnāmaī
inānīpa, ænte**

(Māateo 13.10-17; Māadoco 4.10-12)

⁹Tōmengā mīñæ nē godāni iñōmō, Itota ēñēmi, ānānītapa. Mānīnō ænte apænedinque bitō æbānō ænte odōmoncæte ænte apænebitawo. ¹⁰Åñōnānīte tōmengā, “Wængonguī Awēnē Odeye nempo æbānō quēwenguiī, ænte mīni waocabo wēenēñedē mīni ēñēnāmaī ingainō ænte botō nōwo edonque pōnō apænebopa ænte mīnitō adomīnīque ēñēmīni iīmīnīpa. Wæætē wadāni inānīte edæ botō inguiipoga quēwēnāni nāni cæinonque ænte odōmōninque apænebopa. Edæ tōmēnāni, Awīncaque adinque wīī ædæmō adāni inte ōnōmoncaque ēñēninque ædæmō ēñēnāmaī incædānīmpa, ænte dodāni Wængonguī beyæ ænte nāni yewæmongainō baī iīnque bacæīmpa, ænte botō tōmēnāni inānīte mānōmaīnonque ænte apænebopa,” ænte Itota apænecantapa.

**Quiyacā nānō cæinō ænte pōnente
iīmaīnō ænte ēñengæīmpa**

(Māateo 13.18-23; Māadoco 4.13-20)

¹¹Itota ayæ godōmenque apænecantapa. “Botō nē quiyacā nānō cæinō ænte apænedinque iīmaīnō ænte odōmoncæte ænte apænetabopa. Tōmēmō quiyadīmō iñōmō Wængonguī nānō apænedō baī impa. ¹²Taadō wæænte ōñōmō botō ānōmō guiquēnē nē ēñēnāni baī impa. Tōmēnāni Wængonguī nānō apænedō ænte tæcæ ēñēñōnānīte wēnæ awēnē pōninque, Quēwēnāmaī incædānīmpa, ænte cædinque Wængonguī nānō angainō ænte ō ængā iīnque tōmēnāni ōmætawēnāni inte ædō cæte pōnente quēwenguīnānīi. ¹³Dicamontaa wæænte pædīmō baī ināni guiquēnē Wængonguī nānō apænedō ænte watapæ ēñente todinque nē Ao ānāni inānīpa. Tōmēnāni iñōmō oguīmento guiwadāmaī baī ināni inte wantæ iñō pōnēnāni ænte tōmēnāni nāni pōnēnō beyæ ænte wadāni pīinte cædāni

ate tōmēnāni wæætē guifēnte wædinque
 ēmō cæte godānīpa. ¹⁴ Ōmentacodē
 wæante pædimō bai ināni guiquēnē
 tōmēnāni ēñēnīnque godōmenque
 quēwēñōnāni inguīpoga quēwente
 quiēmē beyenque mōnō wæpāmo
 pō ate guifēnte wædinque pædāmaī
 inānīpa. Māincooque beyæ ayæ ōnonque
 towente nāni wædō beyæ tōmēnāni
 ōmentacoo incootonque nā caate bai
 cæ īnīnque edæ wampo encadānīpa
 pæquīnānī. ¹⁵ Onguīpoga wainguīpoga
 quīyadīmō bai ināni guiquēnē tōmēnāni
 nō pōnente waa cæte quēwēnāni inānīpa.
 Tōmēnāni īñōmō edæ Wængonguī
 nānō apænedō ante ēñēnīnque do
 bæi ongonte wede pōnēnāni inānīpa.
 Wæntæye ināmaī ināni inte tōmēnāni
 ee cædinque tōmēwæ incate bai waa
 cædānīpa. Botō mānōmaīnō tōmānō
 ante odōmoncæte ante nē quīyacā nānō
 cædō ante apænetabopa,” ante Itota
 apænegacāīmpa.

**Gongapæncade, ante odōmonte
 apænecampa**
 (Māadoco 4.21-25)

¹⁶ Ayæ, “Gongapæncade tī
 wodōnodīnque waodāni dicæ
 owætadē boo cæcadānīyaa. Mōīmoga
 ænōmengadæ īnō dicæ concæcadānīyaa.
 Wæætē, Mānīñōmō nē pō guīdāni
 acædānīmpa, ante cædinque
 gongapæncade awæmpa æmongapaa
 concædāni nāō bæco adānīpa. ¹⁷ Quiēmē
 ante wē wodonte ī īñōmō mānīnō
 tōmānō ante īncayæ ate edonque ate
 bai ēñengæīmpa. Quīnō nōwo bee ocate
 bai ī incæ mānīnō tōmānō īncayæ ate
 wi æncate bai īñonte edonque acæīmpa,”
 ante Itota apænecantapa.

¹⁸ Ayæ, “Nē ēacā ingante godōnāni
 ængā bai nē ēñengā ingante godō
 apænebo ēñente entawēnīnque tōmengā
 godōmenque ēñente bacæcāīmpa. Nē
 ēadāmaī ingā guiquēnē tōmengā,
 Ēabopa, ante pōnēnīnque nānō
 wædænque pōnī ēadīncoo īñonte ō
 ænāni wæcā bai nē ēñēnāmaī ingā
 adobaī tōmengā, Entawēmōpa, ante

pōnengā īnīnque wædænque pōnī
 nānō entawēnō īñonte edæ ō ænte
 bai cæbo dæ ba ate wæcæcāīmpa
 cæmīnī. Ēamonca ongonte ēñenguēnē
 quēwēmīnī,” ante Itota apænegacāīmpa.

**Itota wānā tōnō tōmengā biwīidi
 pōnānīpa**

(Māateo 12.46-50; Māadoco 3.31-35)

¹⁹ Mānīñedē tōmengā wānā tōnō
 tōmengā biwīidi pōnīnque tōmengā
 weca guīcæte ante cæyōnāni wadāni
 goto ongōnāni ate wædinque, Ædō cæte
 guīquī. ²⁰ Ante wædāni adīnque wacā,
 —Itota ēñēmi. Bitō badā tōnō bitō
 biwīidi bitō īmite ante oncodo ponte
 yabæque ongōnānīpa cæbīi.

²¹ Ante apænecā ēñēnīnque Itota,
 —Wængonguī nānō ānō ēñēnīnque nē
 ēñente cædāni īñōmō tōmēnāni botō
 badā bai botō tōnīñadāni bai inānīpa,
 angacāīmpa.

**Itota angā ēñente woboyæ æpæ næ
 gongæmpa**

(Māateo 8.23-27; Māadoco 4.35-41)

²² Mānīñedē tōmengā mīñæ nē godāni
 inānite Itota,

—Gāwapæ æmæmāa taocæīmpa.

Angā ēñente cædinque tōmengā tōnō
 wīpodē guīdīnque tæcæ taocæ wogaa
 godānitapa.

²³ Tao wogaa goyōnāni Itota wīpodē
 nāñe ñongænīnque edæ mō ñongantapa.
 Mānōmaī mō ñōñongā goyōnānite
 woboyæ nanguī pōnī pæmænīnque
 edæ æpæ mængonta mængonta
 pōnīnque wīpodē baguīmæ guī adīnque
 tōmēnāni, Æpæ bete wænguī wæ, ante
 Yæ wædānitapa. ²⁴ Itota weca gote,
 Ōmæmoncæcāīmpa, ante tao cædinque,
 —Awēnē, mōnī Awēnē, ēñenguēnē
 quēwēe. Bete wæncæ cæmompa cæbīi.

Ānāni nāni ōmæmonte ængæ
 gantīdīnque, Woboyæ æpæ idæwaa
 mængonta cæbīpa. Næ gongæmæwe,
 angā. Næ gongænīnque ñancæ ñancæ
 gongæmæmpa. ²⁵ Ayæ tōmēnāni inānite,
 —Mīnī pōnēgade incæ quīnante wīī
 pōnēmīnī.

Āñongante tōmēnāni ancai
guīñēniñque, Æbānō anguiñōō, ante
nāmāneque tedegadānimpā.

—Īngā ĩñōmō æcānō ĩnongā inte
mānōmaī angā ēñēniñque woboyæ
incæ æpæ incæ næ gongæmpā, ante
wæmōnīpā, ante tedegadānimpā.

**Guedatabæ ĩñōmō wēnæ inte nē
ēnempocā**

(Māateo 8.28-34; Māadoco 5.1-20)

²⁶Mānīī Gadideabæ ēmō cæte
godinque Itotaidi æmæmāa wogaa tao
godinque Guedatabæ pō ti wæānānitapā.

²⁷Wipodē manta wo cæyōnāni Itota
ti wæante tæcæ ōmaa goyongante
onguiñængā wēnæidi tōnō nē quēwengā
ĩñōmō māmō bee tengantapā. Īngā
ĩñōmō tōmēnāni quēwēñōmō nē
quēwengāingā inte ñōwo wantæpiyæ
oncōnē quēwēnāmaī inte ōmaacā
quēwēniñque waodānidoque cōwē
quēwengā ĩnongāimpā. ²⁸Itota ingante
adinque tōmengā ōnōwa ĩnō ædæ
wæāniñque edæ Yæ angantapā.

—Itota ēñēmi, bitō Æibæ Quēwengā
Wængonguī Wēmi ĩnōmi incæ quimæ
botō weca pōwēē. Botō ĩmote edæ,
Āmogate wæcæcāimpā, ante cædāmaī
imāwe, ante nanguī angantapā.

²⁹Edæ tæcæ pōñongante tōmengā
wentamō nānō nē ēwocadongā
ingante Itota, Gobāwe, ante do angā
ēñente wædingā inte ñōwo mānōmaī
angantapā. Mānīī wēnæ ĩñōmō wantæ
wantæ ĩñonte onguiñængā ingante
bæi ongonte baī cædongāimpā.
Īniñque māningā onguiñængā ingante
waodāni daagōmena edæ ēno pōnō
goto wimænte wææ ēno pōnō goto
wiwadinque wææ wānōnōnānimpā.
Incæte tōmengā daagōmē wangō
ñæ wangō ñæ cædongāimpā. Ayæ
tōmengā ingante wēnæ wæætē wæætē
da godongā ōnōmæca wodii winonte
quēwēnongā inte adocā ñōwo Itota weca
ponte angacāimpā. ³⁰Angā ēñēniñque
Itota wæætē,

—Æmōmidō ĩmi.

Āñongante,

—Botō ēmōwo Deguiñōnō ēmōmopā,
angantapā.

Edæ tontadoidi Deguiñōnō nāni
ānoncabo bacoo ĩnāni baī botō nē
ēnempodāni adobaī wēnæidi bacoo
ĩnānīpā, ante adinque, Deguiñōnō
ēmōmopā, ante onguiñængā angantapā.
³¹Wēnæidi guiquēnē Itota ingante
wæætē wæætē āniñque, Mōnitō ĩmōnite
tadōmengadænguipogā wido cædāmaī
imāwe, ancaā ānānitapā.

³²Mānīñōmō odæ wængānāidi
nanguī ĩnāni ānanquidi a cængōnāni
adinque, Īñōmō odæ wængānā baōnē
āmi go guiite quēwenguimōni, ānāni
ēñēniñque Itota, Ao angā. ³³Ēñēniñque
waocā baōnē quēwente tao godinque
wēnæidi odæ wængānā baōnē wæætē
go guidāni ate odæncato wæætē
ontadāa wæānōmēmō ĩñōmō gāwapæno
pogodo wæi guiite becadote capo
wængadānimpā.

³⁴Itota mānōmaī cæcā ate wædinque
odæ wængānāidi nē aadināni guiquēnē
pogodo wodii winonte tōmēnāni
quēwēñōmō māo bee tente apænedinque
idōmæ māo gode ā gode ā cæte, Itota
mānōmaī cæcā wæmōnīpā, ante
apænedānitapā. ³⁵Ēñēniñque wadāni
wæætē, Æbānō cæcāi, ante acæte ante
pōnānitapā. Itota weca ponte ayōnāni
wēnæidi tōnō nē quēwēningā incæ ñōwo
ōnonganque bate weocoo ēñacā inte
Itota ōnōwa gāānē ēñēē congā adinque
guiñente wægadānimpā. ³⁶Wēnæ tōnō
quēwēningā ingante Itota mānōmaī cæcā
ante nē adināni ĩñōmō ñōwo pōnāni
ĩnānite, Mānōmaī cæcantapā, ante do
apænedānitapā. ³⁷Ēñēniñque Guedatabæ
quēwēnāni tōmānāni ancai guñente
wædinque Itota ingante, Mōnitō weca
quēwēnāmaī ñōwo gobāwe, ānāni
ēñente wædinque tōmengā wipodē
imæmāa poncæte ante guicā. ³⁸Adinque
wēnæidi tao godāni ate nē ōnonganque
bate quēwengā ĩñōmō Itota ingante, Bitō
miñæ māobi goboe, angā ēñēniñque
Itota wæætē, Bitō ee quēwēmi, āniñque,

³⁹—Tōmēmi oncōnē adodō godinque,
Wængonguī æbānō nanguī cæcā

waa batawoo, ante mǎo apǎnebi
ēñencǎdǎnimpa.

Angǎ ēñenique oncōnē godinque
tōmēnǎni nǎni quēwēñōmō tōmǎo
cǎgōninque tōmengǎ, Itota mǎnōmǎi
cǎcǎ ate waa batabopa, ante mǎo
apǎnecǎ ēñengadǎnimpa.

**Gaido wēñǎngǎ beyǎ
cǎcǎ goyongante**

*Itota weocoo onquiyǎngǎ gampocampa
(Mǎateo 9.18-26; Mǎadoco 5.21-43)*

⁴⁰Itota imǎmǎa ocǎ ēmǎnte pongǎ
adinque, Æyedēnō ponguingǎ, ante nē
wǎdinǎni inte tōmǎnǎni tōmengǎ ingante
waa ate togadǎnimpa. ⁴¹Mǎniñedē wacǎ
oodeoidi odōmōincō awēnē inongǎ inte
tōmengǎ ēmōwo Gaido iñōmō pō Itota
ōnōwaca inō Ædǎ wǎǎninque tōmengǎ
ingante, Botō oncōnē quingǎ pōe, ante
nanguī angantapa. ⁴²Edǎ botō wēñǎngǎ
onquiyǎngǎ adocanque inongǎ inte dote
wadepo nǎnō ēñagǎi iñonte edǎ wǎncǎ
cǎcampa cǎbii, ante wǎcantapa.

Iñinque Itota tōmengǎ mīñǎ
gocantapa. Idōmǎ goyongante nangui
inǎni goto goto pōninque wodo mō
ñongǎnǎni wǎcantapa. Wampo
impa goquingǎ. ⁴³Mǎniñedē wacǎ
onquiyǎngǎ pongantapa. Tōmengǎ
iñōmō wantǎpiyǎ dote wadepo iñonte
wepǎ wantǎ bidǎmǎi cōwē wǎǎ
wǎdinque waa bawēnencǎte ante
cǎdinque tōmengǎ quincōo tōmancoo
eyepote pǎdǎ godongǎ Æninque
dotodoidi Æcǎmenque incǎ onquiyǎngǎ
beyǎ Ædō cǎte waa cǎquinǎni.
⁴⁴Mǎnōmǎi quēwente wǎdongǎ inte
tōmengǎ ñōwo Itota ōnōñabǎca
inō pōninque tōmengǎ weocoo
yǎwedecoque godō gampo cǎyongǎ
wepǎ iñontobǎ edǎ wantǎ bitapa.

⁴⁵Itota iñōmō edǎ,

—Æcǎnō botō imote pōnō gampodǎi.

ǎñongante tōmǎnǎni, Æcǎnō
gampodatawogaa, ante adoyōmō ante
ǎnǎni ate wǎdinque Pegodoidi wǎǎtē,

—Awēnē ēñēmi. Bitō weca tōmǎnǎni
goto goto godǎni apa Æmii.

⁴⁶Itota wǎǎtē,

—Iñǎmpa adocanque botō imote wede
pōnēninque gampocantapa. Tǎi piñǎnte
botō entawēnō incǎ edǎ wacǎ beyǎ
cǎquinque do gotimpa, ante wǎwēnente
awǎdō.

⁴⁷ǎñongante onquiyǎngǎ iñōmō,
Ædō cǎte wē womonguimoo, ante
pōnente wǎdinque do do wǎate bai
guiñēninque Itota weca Ædǎ wǎǎncate
tōmǎnǎni ayōnǎnite apǎnedinque,
Botō waa bawēnencǎte ante bitō imite
pōnō gampotabopa. Tǎcǎ pōnō gampo
cǎdinque waa babo ae. ⁴⁸Ante apǎnecǎ
ēñēninque Itota,

—Onquiyǎmi ēñēmi. Bitō wede
pōnēnō beyǎ edǎ wantǎ bawēnēmipa.
Ñōwo edǎ nō bawēnēmi inte wampo
pōnente waa goe, ante godō Ædǎmō
apǎnecantapa.

⁴⁹Ante tǎcǎ apǎneyongǎ oodeoidi
odōmōincō awēnē Gaido oncōnē
quēwengǎ mǎniñedē pōninque edǎ
Gaido ingante apǎnecantapa.

—Bitō wengǎ iñōmō ñōwo Æmǎwo
wǎngampa cǎbii. Nē Odōmongǎ
ingante ñōwo bitō godōmenque Ænǎmǎi
incǎbiimpa.

⁵⁰Ante ñōwo pōningǎ Gaido ingante
angǎ ēñēninque Itota wǎǎtē,

—Gaido, guiñēnǎmǎi ie. Bitō wede
pōnēmi adinque bitō wengǎ mīingǎ
quēwencǎcǎimpa.

⁵¹ǎninque Itota godōmenque
godinque awēnē oncōnē pō guicǎ
cǎdinque Pegodo ingante Tantiago tōnō
Wǎo inate wēñǎngǎ wǎmpo tōnō wǎǎnǎ
inate mǎnimpodǎnique inǎnite Ænte
manguicǎ wǎǎnē guidǎnitapa. Wadǎni
inǎnite wǎǎtē wǎǎ cǎcǎ guidǎmǎi
inǎnitapa. ⁵²Tōmǎnǎni Ca ca wǎdinque
wēñǎngǎ wodi ingante ante pōnente
wǎwēnǎni adinque Itota tōmēnǎni
inǎnite,

—Ca ca wǎdǎmǎi iedǎni. Iñǎmpa
iñōmō wēñǎngǎ wodi edǎ wii Æmǎwo
wǎngantapa. Mō edǎ ñongampa.

⁵³Angǎ ēñente wǎdinque tōmēnǎni,
Æmǎwo wǎente ōñongampa, ante do
adinǎni inte wǎǎtē edǎ, Antedō amini,

ante tōmengā ingante badete todānitapa.
⁵⁴Īninqe Itota wēñængā ingante pædæ
 wææmpo bæi ongonte tōō æmæninque
 ogæ tededinque,

—Wēñæmi, ængæ gantibi, angantapa.

⁵⁵Åñongā tōmengā do wæningā
 inte ñāni òmæmonte quēwēninque
 ængæ ganticantapa. Itota wēñængā
 beyæ cænguī angā godōna cængantapa.
⁵⁶Adinque mæmpoda, Æbānō cæte
 mænōmaī cæcāā, ante guīñente
 wædatapa. Incæte Itota wæætē, Botō
 æbānō cæboo, ante minatō wadāni
 inānite apænedāmaī incæmināimpa,
 angacāimpa.

**Wængonguī Awēnē ingantedō
 ante apæneedāni, ante Itota angā
 godānipa**

(Māateo 10.5-15; Māadoco 6.7-13)

9 ¹Tōmengā miñæ nē godāni, Dote
 ināni, nāni ānōnāni inānite Itota
 angā pōnāni ate, Botō nē āmo inte botō
 tæi piñænō ante ñōwo pōnōmo ænte
 entwēninque mīnitō tæi piñæninque
 nē āmini bacæminimpa. Īninqe
 mīnitō āmini ate wēnæidi tōmānāni do
 gocædānipa. Adobaī āmini ate wēnæ
 wēnæ inte wæwēnāni waa bacædānipa.
²Mīnitō, Wængonguī Awēnē Odeye
 inguipoga do pongāimpa, ante
 apænemīni ēñencædānipa. Ayæ wēnæ
 wēnæ ināni inānite godō cæmīni waa
 bacædānipa, ante Itota mānimpodāni
 inānite da godongā gogadānipa.

³Īmaī angacāimpa.

—Mīnitō òmæpomīni taadō goedāni.
 Ongonto incæ mæincoo da wenguincade
 incæ cænguī incæ godonte æinta incæ
 tōmancoo edæ ænāmaī inte òmæpomīni
 godinque edæ ēñacooque ēñate
 goedāni, angantapa. ⁴Ayæ, Godinque
 æcōnēnō tāno go guimīni owodinque
 mīnitō wayōmō mīni go quēwenganca
 mānincōnenque go guīi go guīi
 cædinque quēwēedāni. ⁵Æyōmōmē
 goyōmīnite wadāni, Pōedāni, ānāmaī
 inte mīnitō apænedō ante wīi ēñēnāni
 wædinque mīnitō wæætē tōmēnāni
 inānite ēmō cæte Īmaīnō ante goedāni.

Mīnitō iñæmpa, Pōedāni, ānāmaī Īmīni
 adinque mōnitō gomōni tamēñedāni,
 ante odōmoncæte ante mīnitō ònōwa
 wadæ wadæ cæwadinque wadæ goedāni.

⁶Angā godinque tōmēnāni
 quēwēñōmō wayōmō tōmēnāni
 quēwēñōmō wayōmō tōmāo godinque
 Itota nānō da godōnīnāni iñōmō mōnō
 Awēnē ingantedō ante māo watapæ
 apænedāni ēñēnānitapa. Ayæ wēnæ
 wēnæ ināni inānite godō cædāni ate waa
 bagadānipa.

**Itota æcānō ingāā, ante Edode
 wæcampa**

(Māateo 14.1-12; Māadoco 6.14-29)

⁷Tōmānāni māniñedē, Itotaidi
 æbānō cædāni, ante tedeyōnānite
 pancabaa awēnē odeye Edode incæ
 do ēñengantapa. Itota iñōmō æcānō
 ingāā, ante wædinque pancadāniya,
 Wäo wodi do wænte ñāni òmæmōningā
 inte iingā Itota ĩmaingampa, ante
 tededāni ēñente wædinque awēnē Edode
 guīñente wæcantapa. ⁸Wadāni guiquēnē,
 Ediya wodi ponte a ongōmaingampa,
 ante tedeyōnāni wadāni guiquēnē,
 Wængonguī beyæ nē apænægāināni
 incæ adocanque docā incæ do ñāni
 òmæmōningā inte a ongōmaingampa,
 ante tededāni. ⁹Ēñente wædinque Edode
 wæætē,

—Botō tōmēmo āmo ēñēninque
 Wäo wodi ingante wido tamencadāni
 wængantapa. Īninqe māningā Itota
 nāni nē tededongā guiquēnē æcānō
 ingāā.

Ante wædinque Edode, Æbānō cæte
 Itota ingante aquimoo, ante nanguī
 cægacāimpa.

**5.000 ganca ināni inānite Itota
 godongā cænānipa**

(Māateo 14.13-21; Māadoco
 6.30-44; Wäo 6.1-14)

¹⁰Itota nānō da godōnīnāni iñōmō
 tōmengā weca adodō pōninque,
 Mānōmaī mānōmaī cætāmōnipa,
 ante nanguī tededāni ēñengacāimpa.
 Ēñente ate tōmengā tōmēnāni inānite

nänënë Betaida eyequei ænte mäocä.

¹¹ Goyönänite wadäni do ëñëninque tee empote pönäni adinque Itota, Waa pömini abopa, ante waadete apänedinque, Minitö Wængongui Awënë Odeye nempo watapæ quëwencæminimpa, ante apäneçantapa. Ayæ, Pancadäniya waa baquëñënëni inänipa, ante adinque tömengä godö cæcä ate waa badänitapa.

¹² Ayæ gäwadedcæ bayonte edæ, Dote, ante näni Itota miñæ gocabo iñömö tömengä weca pöninque änänitapa.

— Iñömö önömæca impa cæbii. Bitö godongämæ ongönäni inänite ämi idömæ owodäni weca godinque ayæ nangui inäni näni quëwëñömö godinque oncö eyepæ i ate cæninque moncädänimpa.

¹³ Äñönänite Itota, — Minitö wæætë godömini cæncädänimpa. Äñongante, — Iñæmpa päö önompo æmæmpoque gæyæ mäa pönii mänimpoque nææmönipa töö. Ininque bitö wæætë, Tömänäni beyæ cængui gote ænte pöedäni, ämitawoo.

¹⁴ Onguiñænänique tinco müido ganca inäni edæ mä ongönönänimpa. Incæte Itota tömengä miñæ në godäni inänite angantapa.

— Minitö tömänäni inänite, Tincoenta ganca mini cabo nänënë tincoenta ganca mini cabo nänënë ämini tæ contacädänimpa.

¹⁵ Angä ëñëninque änäni tæ contadänitapa. ¹⁶ Itota päö önompo æmæmpoque æninque gæyæ mäa æninque öönädë æmö adinque Wængongui ingante, Bitö waa pönömi ænte cæmönipa, ante apäneçantapa. Ayæ päö tönö gæyæ pä æ pä æ cædinque tömengä miñæ në godäni inänite pædæ godongä æninque tömënäni tömänäni inänite di mäñæ di mäñæ cädäni ænte cængadänimpa. ¹⁷ Tömänäni eyepæ ænte tömö pönii cænänitapa. Ayæ ao mä ao mä cæte ñönönäni ate Itota miñæ në godäni wæætë ao mä näni ñönöni ee öñoncoo pædæ wææmpo ö æninque

önompo tipæmpoga go mentodëa cængui eyede da wënäni contagatimpa.

Bitö Coditobi inömi imipa, ante Pegodo apäneçantapa

(Mäateo 16.13-19; Mäadoco 8.27-29)

¹⁸ Ayæ ate Itota nänënë godinque Wængongui ingante apäneyongä tömengä miñæ në godäni tömengä tönö godongämæ ongönönänimpa. Tömënäni inänite angantapa.

— Wadäni botö imotedö ante apänedinque, Æbodö imoo, ante apänedäni ëñëminii.

¹⁹ Äñongante tömënäni wæætë, — Bitö imitedö ante apänedinque pancadäniya, Wäö æpänë në guidongaingä incæ Itota adocä imaingä ingampa, änänipa. Wadäni pancadäniya wæætë, Ediya wodi ingaingä incæ Itota adocä imaingä ingampa, änänipa. Pancadäniya wæætë, Wængongui beyæ në apænegaingä adocanque do wængaingä inte ñäni ömæmonte quëwëñongä incæ Itota adocä imaingä ingampa, ante tededänipa.

²⁰ — Minitö guiquënë, Botö æbodö imoo, ante pönëminii.

Äñongante Pegodo, — Wængongui nänö në angaimi inömi inte bitö iñömö edæ në Coditobi inömi imipa, angantapa.

Itota, İmaï cädäni wæncæboimpa, ante apäneçantapa

(Mäateo 16.20-28; Mäadoco 8.30-9.1)

²¹ Pegodo mänömainö ante apäneccä ëñëninque Itota wæætë angantapa. Minitö botö imotedö ante apänedinque, Codito inongä ingampa, ante gode änämaï iedäni ämopa, ante nangui äninque edæ wææ angacäimpa.

²² Äninque,

— Botö Waobo ëñagaimo inte nangui caate wæquëñemo imopa. Në aadäni näni Picæncabo tönö, Wængongui qui, ante në godönäni ñænænäni tönö në odömönäni tönö mäninäni edæ botö imote Baa änäni wæquëñemo imopa. Ayæ botö imote godömenque wænönäni

wænguënemo imopa. Incæte Wængongui angā beyænque botō mēōnaa go adoōnæque iñonte eðæ ñāni ōmæmonte quēwencæboimpa, ante apænecacäimpa.

²³Ante apænedinque Itota tōmānāni inānite godōmenque apænedinque,
—Æcānō botō miñæ pōinēna
īna tōmengā nāmā beyænque ante pōnēnāmai inte iimō iñō iimō iñō botō miñæ tee empote poncæcäimpa. Nāmā nānō wænguīwæ næænte ponte bai cædinque tōmengā, Botō wænguīmo incæ caate wæbo incæ Itota ingante cōwē tee empote gocæboimpa, āninque poncæcäimpa. ²⁴Eðæ æcānō, Nāmā wææ gompodinique quēwencæboimpa, ante cædinque botō miñæ pōnāmai ingā guiquēnē tōmengā iñōmō eðæ quēwēnāmai incæcäimpa. Wæætē eðæ, Wænōnāni wæmo incæte botō Itota miñæ tee empote cōwē gocæboimpa, ante æcānō āna guiquēnē tōmengā wæætē quēwencæcäimpa. ²⁵Eðæ waocā inguīpoga ongoncoo tōmancoo ō æncæte ante cædinque nāmā ōnōwoca incæ pæðæ godongā wē womonte ba ininque eðæ tōmengā iñæmpa quēwengampa diyæ mairincoo ēaquiringā. ²⁶Minitō pancamīniya botō beyæ ante botō apænedō beyæ ante guingo imonte wæmīnitawo. Iñæmpa botō Mæmpo nānō ēmōnō tōnō anquedoidi tæiyæ waēmō ināni nāni ēmōnō guinæ gongæñonte botō Waobo nē ēñagāimo inte eðæ nāmā ñāo apāite bai dibæ pōninque botō wæætē nē guīñente wægaingā beyæ ante nāemæ guingo imonte eðæ wæcæboimpa. ²⁷Nawangā āmopa. Botō weca ongōmīni pancamīniya ayæ wænāmai eðæ mīimīni quēwēñōmīni botō Wængongui Awēnē Odeyabo babo ate botō nempo guicæmīnīmpa, ante Itota apænecacäimpa.

**Itota waēmō pōni ñāo bai ēmongā
bacā adānīpa**

(Māateo 17.1-8; Mādaco 9.2-8)

²⁸Mānōmainō ante apænedingā inte Itota adoque Wængongui itæðē go ate

Wængongui ingante apænecæte ante æidinque Pegodo ingante Wāo tōnō Tantiago inate mānimpodāni inānite ānanquidi ænte mæicā æidānitapa. ²⁹Æite go apæneyongā tōmengā awinca iñōmō eðæ wiī cōwē nānō ēmōnō bai waēmō pōni ñāo bai eðæ ēmongā bamongā adānitapa. Ayæ tōmengā weocoo nānō ēñacoo iñōmō eðæ nāinte bai ēmoncoo badinique nāmænta pōni ēñacantapa. ³⁰Ayæ ayōnāni eðæ onguīñæna mēnaa eðæ Mōitee wodi tōnō Ediya wodi incæ iñontobæ a ongōninque Itota tōnō tededatapa. ³¹Tōmēna iñōmō ñāo apāite bai ēmōna inte Itota tōnō godongāmæ apænedatapa. Godongāmæ apænedinque tōmēnāni, Itota æbānō ñōwo Eedotadēē godinique iinque cædinque oo wænte wadæ gocæcäimpa, ante tededānitapa. ³²Mānōmainō ante tedeyōnāni Pegodoidi guiquēnē mōinente a ongōninque ædæmō ñāni ōmæmonte æmō ayōnāni Itota ñāo apāite bai ēmongā adinque tōmengā tōnō onguīñæna mēnaa godongāmæ adiyæ ongōnāni adānitapa. ³³Onguīñæna iñōmō Itota ingante tæcæ ēmō cæte gocæ cæyōna Pegodo guiquēnē,
—Awēnē ēñēmi. Iñōmō mōnō waa pōni ongonte awæðō. Bitō āmi ate mōnitō oncontaicoo mentaiya go adotaique mænōninque bitō oncontai ante adotaique Mōitee oncontai ante adotaique Ediya oncontai ante adotaique mænōmaimōnīpa.

Mānōmainō ante tededinque Pegodo, Æbānō ante tedequēnēmo imoo, ante ēñēnāmai inte ōnonque tedecantapa. ³⁴Mānōmai tedeyongā boguīmancoo obo wæænte wææ owoyō adāmai ināni inte, Boguīmancoo ganta cæ wæcæ wæ, ante Pegodoidi guīñente wædānitapa. ³⁵Ayæ boguīmancodē ōnōnepāmoque apænecantapa. “Iingā botō Wengā botō nē apænte ængaingā ingampa cæmīni. Tōmengā pōnō apænecā ate ēñēedāni.”

³⁶Ante apænecā ēñente ayōnāni Itota ñōwo adocanque a ongongā adānitapa. Iinque tōmengā miñæ

nē godāni nē adinānique inte pæ wēenedinque tōmēnāni nāni adinō ante māniñedē wadāni inānite apænedāmai ingadānimpa.

Itota wēnæ ingante angā go ate wēñængā waa bacampa

(*Māateo 17.14-21; Māadoco 9.14-29*)

³⁷Mānīī ānanquidi æi iimō ate wææ pōñōnāni Itota ingante bee tencaete ante nanguī ināni pōnānitapa. ³⁸Godongāmæ ponte nanguī ināni ongōñōnāni onguīñængā adocanque edæ ogæ tededinque,

—Nē Odōmōmi ēñēmi. Botō wengā onguīñængā ingante pōnō waa ae. Tōmengā adocanque botō wengā ingampa cæbii. ³⁹Tōmengā nānō nē ēwocadongā inte wēnæ incæ tōmengā ingante edæ bæi ongongā ate tōmengā iñontobæ Yæ yæ angampa. Ayæ godō cæcā ate botō wengā edæ do do wāadinque önōne māwanta tadecampa. Wēnæ iñōmō wantæ iñō tao godinque adodō pō guiite edæ cōwē quēwēninque botō wengā ingante edæ ēwencæ cæcampa cæbii. ⁴⁰Bitō miñæ nē godāni inānite botō, Wēnæ inte wido cæedāni, ancaā āñōmo tōmēnāni nē cæquēnēnāni incæ ædō cæte wido cæquīnānii, ante wæbopa.

⁴¹Ante wæyongante Itota,

—Nōwomīni mīni ædæmō cædāmāincabo mīni pōnēegade impa. Mīnitō weca æpogadō quēwēmoī. Wapiticæ cæyōmīnite botō æpogadō piyænē cæte wæwēmoī. Āninque mæmpocā ingante apænedinque, Bitō wengā ingante botō weca ænte pōe.

⁴²Angā ēñente ænte māmongā pōñongante wēnæ incæ yæipodē bæ tacā do do wāate wæwengantapa. Tōmengā wentamō nānō nē ēwocadongā ingante Itota iñōmō edæ, Ee ae, ante wææ angantapa. Ayæ wēñængā ingante pōnō cæcā ate tōmengā wæætē önonganque bayongante mæmpocā ingante Itota pædæ godongā ængacāimpa. ⁴³Mānōmaī cæcā adinque, Wængonguī incæ tæi piñæñongā inte mānōmaī cæcampa, ante

pōnēninque tōmānāni ancaī guīñente wægadānimpa.

Iīmaī cædāni wæncæboimpa, ante adodō ante apænecā

(*Māateo 17.22-23; Māadoco 9.30-32*)

Mānōmaī cæcā ate guīñente wæyōnāni tōmengā miñæ nē godāni inānite Itota iīmaī ante apænegacāimpa.

⁴⁴—Nōwo āmo ēñenguēnē quēwēmīnii. Adocanque, Waocā nē ēñagaingā æyōmōnō ongongāā, ante godō odōmōninque botō imote waodāni nempo pædæ godōnāni æncædānimpa.

⁴⁵Āninque tōmengā nānō apænedō æbānō ī, ante wædānitapa. Wē womonte ī iñinque tōmēnāni ædō cæte ēñenguīnānii. Ayæ, Æbānō ante āmii, ante anguēñēnāni incæ edæ guīñēnete wædinque pæ wēēnegadānimpa.

Æcānonque nē angā inguingāā, ante tededānipa

(*Māateo 18.1-5; Māadoco 9.33-37*)

⁴⁶Tōmengā miñæ nāni nē gocabo iñōmō, Mōni cabo incæ æcānonque ñænængā pōni inongā inte nē angā inguingāā, ante wædinque nāmā incæ wæætēdō wæætē tedeyōnānite ⁴⁷Itota önōwēnenque do ēñengantapa. Ēñēninque wēñængā adocanque ingante bæi ongōninque tōmengā gāānē iñōmō gō cæcantapa. ⁴⁸Tōmēnāni inānite apænecantapa.

—Waocā botō ēmōwo beyænque iingā wēñængā ingante, Pōe, ante waa cæcā iñōmō tōmengā botō imote adobaī edæ, Pōe, ante do waa cæcampa. Botō imote æcānō, Pōe, āninque waa cæda tōmengā adobaī botō imote nē da pōnongā ingante Wængonguī ingante edæ adobaī, Pōe, ante do waa cæcampa. Edæ mīni waocabo wædāmīni iñōmīnite waocā guiyangā pōni inongā nānō entawēnō baī nē entawengā iñōmō tōmengā ñænængā pōni inongā ingampa, ante apænegacāimpa.

Nē piunte cædāmaī ingā iñōmō godongāmæ cæcā ingampa

(*Māadoco 9.38-40*)

⁴⁹Wāō iñōmō Itota ingante apænedinque,

—Awënë ēñēmi. Wacā incæ mōnō cabo ināmaī inongā inte bitō ēmōwo apānedinque wēnæidi inānite wido cæcā atamōnīpa. Īnīnque mōnitō wæætē edæ, Bitō mōnitō tōnō gobi imīpa Itota ēmōwo apānequīmīi, ante tōmengā ingante edæ wææ antamōnīpa.

⁵⁰Ante apāneyongante Itota,

—Īñæmpa mīnitō imīnite nē piīnte cædāmaī ingā ĩñōmō tōmengā wæætē mīnitō tōnō godongāmæ cæcā ingampa cæmīnīi. Tōmengā ingante wææ ānāmaī incæmīnīpa, angacāīmpa.

**Tantiago tōnō Wāō inate
Itota wææ angampa**

⁵¹Oo pōnī nānō æiquīōnæ bacæ cæyonte Itota, Eedotadēē ĩñōmō botō cōwē gocæboīmpa, ante gocæ cæcantapa. ⁵²Wadāni inānite tōmengā, Poncæcāīmpa, ante mīnitō tāno beyænte goedāni, ante da godongā godānitapa. Godīnque tōmēnāni ĩñōmō Tāmadiabæ godīnque tōmengā beyæ cæcæte ante Tāmadiaidi nāni quēwēñōmō gocæ cæyōnāni, ⁵³Tāmadiaidi wæætē edæ, Eedotadēē gāmænō Itota gocā awædō, ante adīnque, Mōnitō weca pōnāmaī incæcāīmpa, ante wææ ānānitapa.

⁵⁴Īmaī cædāni adīnque Wāō tōnō Tantiago tōmengā nānō ēmīñæna ĩñōmō, —Awënë ēñēmi. Baa ānāni adīnque ōōnædē gonga āmōna wææ gonte wænguīnāni, āmi, ānatapa.

⁵⁵Āñōnate Itota wæætē edæ dadi ēmæmonte wææ ante tōmēna inate, “Īñæmpa mīnatō imīnate æwocadō angā ēñente āmīnaa, ante mīnatō edæ ēñēnāmaī imīna awædō. ⁵⁶Īñæmpa botō Waobo ēñagaīmo imo ĩñōmō edæ waodāni inānite ōmæe ēwencæte ante wīī pongaīmo imopa. Wæætē edæ, Botō æmo beyænque quēwencædānīmpa, ante pongaboīmpa,” ante piīngacāīmpa. Ayæ wadāni nāni quēwēñōmō gogadānīmpa.

**Itota mīñæ nē goīnēnāni
(Māteo 8.19-22)**

⁵⁷Taadonque goyōnāni Itota ingante wacā angantapa.

—Awënë, bitō ædōmē goyōmite botō bitō mīñæ pō gocæboīmpa.

⁵⁸Angā ēñēnīnque Itota wæætē,

—Babæ guīntaidi ĩñōmō ontatodē monguī ēadāni inānīpa. Ayamōīdi ongonta ēadāni inānīpa. Botō Waobo ēñagaīmo wæætē edæ monguī ōmaabo imopa poncæ āmīi, angacāīmpa.

⁵⁹Ayæ wacā ingante Itota,

—Botō mīñæ pōe.

Angā ēñente wædinque tōmengā, —Awënë ēñēmi. Botō tāno gote botō wæmpo wængā ate daga wente ate pōmoe.

⁶⁰Āñongante Itota wæætē,

—Īñæmpa nē wæwocadāni incæ tōmēnāni guīdēnāni wænāni ate ee abi daga wencædānīmpa. Bitō wæætē, Wængonguī Awënë Odeye do pongāīmpa, ante gote apānebi ēñencædānīmpa.

⁶¹Ayæ wacā adobaī,

—Awënë bitō imīte tee empote goīnēmo incæ ee ongōñōmi tāno gote botō guīdēnāni inānite, Gobopa, ante apānete pōmoe. ⁶²Āñongante Itota wæætē,

—Ōmæ nē mangæ mangæ cædongā ĩñōmō tōō pōnī mīnte pæquīmpa, ante cæquēnengā ingampa. Tōmengā dadi ēmænte adīnque tōō pōnī cæcampa diyæ tōō mīnte pæquīī. Ayæ adobaī Wængonguī Awënë Odeye nempo quēwēnīnque nē cæquēnengā ĩñōmō tōmengā dadi ēmænte inguīpogaque ante acā ĩnīnque Awënë beyæ ante ædō cæte cæquīngāā.

**72 ganca ināni inānite Itota
da godongā godānīpa**

10 ¹Ayæ ate mōnō Awënë godōmenque tetenta i doo ganca ināni mānīmpodāni inānite ĩmaī angantapa. Mīnitō æmænō mēmīnaa æmænō mēmīnaa godīnque botō nē goquīñōmō ante wayōmō nāni quēwēñōmō māo wayōmō nāni quēwēñōmō māo tāno beyænte gomīni ate botō ayæ poncæboīmpa, ānīnque da godongā gogadānīmpa. ²Īmaī ante da godongā godānitapa. “Nāwangā āmopa.

Wacá tõmencacodè do pequina nanguĩ inca baĩ Awènè nempo nè quèwenguènèni adobaĩ nanguĩ ináni inánipa. Incæte nè tã pedáni wædænque ináni baĩ nè gode änáni iñõmõ adobaĩ mènaniya põni inánipa cæminii. Minitõ Wængonguĩ ingante apænedinque, Awènè, bitõ tõmencacodè nè èabi inte ämi èñenique gote apænecædänimpa, ante äedäni. ³Nõwo minitõ iñõmõ goedäni, ämopa. Mèñeidi weca ongõninque codotedoidi iñõmõ tæëmõ inánipa diyæ namã wææ aqwiñanii. Minitõ iñõmõ codotedoidi aqwiñani baĩ adobaĩ aqwiimĩni iñõminite botõ ämo mèñe baĩ ináni weca edæ gomĩni ataqueedäni. ⁴Godonte mĩni ænguinta wente æi ænãmai inte mãincoo mongænte godãmai ðedäni. Awæncata næænte godãmai ðedäni. Taadõ godinque wacã ingante bee téninque apænedãmai inte goedäni. ⁵Æcõnemenque go guiite, Mĩni quèwencabo gånè pønente waa quèwèedäni, ämĩni èñencædänimpa. ⁶Mänincõnè quèwengã Ao angã ininque tõmengã gånè pønente waa quèwëmaingampa. Wæætè Baa angã ininque minitõ adomĩnique gånè pønente waa quèwëmaimĩnipa. ⁷Mänincõnè mĩni go guidincõnè quèwèñõminite mänincõnè quèwènäni pædæ põnõnãni ænte cænte bete quèwèedäni. Edæ nè cæcã iñõmõ tõmengã nãnõ cædi beyæ eyepæ ænguèngã ingampa. Minitõ adocõnenque quèwèninque wacõnè wacõnè godãmai ðedäni. ⁸Æyõmõmè goyõmĩni mãniñõmõ quèwènäni, Põedäni, änãni èñente wædinque minitõ tõmènãni cænguĩ põnõnãni æninque cæedäni. ⁹Wènæ wènæ wæwènäni inánite godõ cæmĩni waa bacædänimpa. Ayæ tõmènãni inánite, 'Wængonguĩ Awènè Odeye minitõ weca oo pongã acæminimpa,' ante apæneedäni. ¹⁰Ayæ tõmènãni quèwèñõmõ go guiyõmĩnite Baa änãni ininque minitõ wæætè tõmènãni taadonque tao godinque tõmènãni inánite, ¹¹'Minitõ quèwèñõmõ onguipoi wadæ cæwate gomõna

tamèñedäni. Incæte Wængonguĩ Awènè Odeye minitõ weca oo pongã acæminimpa,' ante äedäni. ¹²Edæ minitõ imĩnite ämopa. Wængonguĩ nãnõ apænte anguĩõnæ iinque bayonte Todõmã iñõmõ quèwengainäni guiquènè nanguĩ pante wæwèñõnãni minitõ imĩnite nè Baa änãni guiquènè godõmenque nanguĩ pante wæwenguinãni inánipa," ante Itota angacäimpa.

Nè èñenãmai quèwènäni inánite Itota püingampa
(Mäteo 11.20-24)

¹³Äninque Itota nè èñenãmai quèwènäni inánite püinique iĩmai angantapa. "Codatüi iñõmõ quèwëmĩni èñèedäni. Betaida iñõmõ quèwëmĩni èñèedäni. Minitõ mĩni wæwenguinque èñenãmai cæte quèwëmĩnidõ anguènè. Edæ botõ minitõ weca tæi piñante botõ cædi baĩ Tido nãni quèwengaiñõmõ Tidõõ nãni quèwengaiñõmõ adobaĩ cæbo baĩ mãniñõmõ quèwengainäni iñõmõ wènæ wènæ nãni cægainõ ante dobæ ñimpo cædinque gõmæ èmoncoo da wèñadinque gõnaiboga tæ contadinque Ca ca wæcægadänimpa. ¹⁴Ïninque Wængonguĩ nãnõ apænte anguĩõnæ iinque bayonte Tido iñõmõ tõnõ Tidõõ iñõmõ quèwengainäni inánite nanguĩ pangã wæwènäni incæte tõmengã minitõ imĩnite godõmenque pangã wæwencæminimpa. ¹⁵Ayæ Capënaõmõ iñõmõ quèwëmĩni èñèedäni. Wængonguĩ minitõ imĩnite dicæ õönædè wo ææntodongã æi gote toquimĩniyaa. Ïñæmpa tadõmengadænguipo wææntodongã guii wæcæminimpa," angantapa. ¹⁶Äninque Itota wæætè tetenta i doo inãni inánite apænedinque, "Minitõ apæneyõmĩni æcãnõ èñengã tõmengã iñõmõ edæ botõ imote do èñengã ingampa. Wæætè minitõ imĩnite nè Baa angã iñõmõ tõmengã edæ botõ imote do Baa angã ingampa. Ayæ botõ imote nè Baa äningã inte tõmengã botõ imote nè da põnõningã ingante do Baa angampa," ante apænedinque tõmènãni inánite Itota angã godänitapa.

**Tetenta i doo ināni do godināni
inte ocæ emænte pōnāni**

¹⁷ Angā godināni inte tetenta i doo ganca ināni adodō ocæ emænte pōninque watapæ todinque Itota ingante apænedinque,

—Awēnē, bitō emōwo apænedinque mōnitō wēnæidi inānite amōni ēñēninque bitō emōwo beyænque godānipa.

¹⁸ Ante todāni ēñēninque Itota wæætē,
—Nāinte quingæ cæ bai Tatāna iñōmō wēnæ awēnē incæ oōnædē inō wæængā nē agaimo inte botō adobo amopa. ¹⁹ Botō pōnō amo ate mīnitō iñōmō nē amīni badinque edæ tæntæ tōnō emēne ingante pīnā gāwadāni bai adobai tæi emōmīni inte tæntæ bai nē cædāni inānite wido cæcæmīnimpā. Ayæ mōnō imonte nē piinte cædongā incæ tæi piñænte cæcā incæte mīnitō iñōmō godōmenque tæi emōmīni inte māningā nānō tæi piñænte cæpāmo ante tōmāmāmo ante edæ wido cæcæmīnimpā. Edæ æcāmenque incæ mīnitō imīnite æmæwo wido cædāmaī incæcāimpā. ²⁰ Incæte mīnitō amīni ēñēninque wēnæidi do ēñente cædāni beyænque todāmaī iedāni. Wæætē, Mōnitō emōwo oōnædē dobæ yewæmonte ongompā, ante adinque mīnitō māmōmaī beyænque watapæ toedāni, angacāimpā.

**Mæmpo Wængonguī ingante
apænedinque Itota tocampa
(Māateo 11.25-27, 13.16-17)**

²¹ Āninque Wængonguī Tæiyæ Waēmō Ōnōwoca ingante ewocadongā inte Itota māniñedē edæ watapæ todinque Wængonguī ingante iīmaī ante apænecantapa. “Mæmpo ēñēmi. Bitō, Wadāni nāmā ocāi encadāni tōnō nanguī adinque nē ēñēnāni tōnō māniñō bitō cægāinō ante ēñēnāmaī incædānimpā, ante cædinque bitō cægāinō ante wē wodongabiimpā. Wæætē wēñænāni tæcæ ēñadāni bai ināni inānite bitō edonque odōmōmi adinque do ēñēnānipa. Bitō

oōnædē Awēnē ingāimi inte inguiopoga Awēnē adobi inōmi inte edæ māmōmaī cæbipa, ante adinque botō bitō imite waa ate pōnēninque apænebopa. Mæmpo, bitō tōmēmi ānō bai cædinque waa cæbi adinque botō Ao amopa, ante apænebopa,” ante Wængonguī ingante apænegacāimpā.

²² Ayæ, “Botō Mæmpo incæ, Bitō Awēnē inōmi inte aacæbiimpā, ante tōmāo iñōmō ongoncoo botō nempo pædæ pōnōninque tōmāo iñōmō quēwēnāni tōmānāni inānite adobai botō nempo pædæ pōnōngā æninque botō iñōmō edæ tōmancoo enempodinque tōmāo iñōmō quēwēnāni inānite nē enempobo imopa. Wængonguī Wēmo iñōmote, Æbodō imoo, ante Mæmpoque ēñengā ingampa. Botō wæætē tōmengā Wēmo inōmo inte, Wængonguī æcānō ingāā, ante adoboque nē ēñēmo imopa. Ayæ, Iinānique nē ēñēnāni incædānimpā, ante botō nē angāināni inānite odōmonte botō apænebo ēñēninque tōmēnāni wæætē, Wængonguī æcānō ingāā, ante nē ēñēnāni badāni ate mōnitō adomōnique āanque bai nē ēñēmōni imōnipa.”

²³ Ante apænedinque Itota dadi emæninque tōmengā miñæ nē godānique inānite apænedinque, “Nōwo mīni adinō adinque nē emōmīni inte mīnitō mīni watapæ quēwenguinque impā. ²⁴ Iīmaī impā, ante apænebo ēñēdāni. Wængonguī beyæ nē apænegāināni nanguī ināni tōnō imæca awēnēidi nanguī ināni incæ mīni adinō bai ante aīnente wægāināni incæte edæ adāmaī ingadānimpā. Mīni ēñēniñō ante adobai ēñēinente wægāināni incæte tōmēnāni ēñēnāmaī ingadānimpā,” ante māninganca Itota apænecā ēñengadānimpā.

**Tāmadiabæ quēwengā incæ nē
waa cæcā ingampa, ante**

²⁵ Ayæ ate adocanque idægoidi nāni wææ angāinō ante nē ate ēñengā iñōmō, Itota æbānō wapiticæ apænebaingāā, ante cædinque ængæ gantidinque tōmengā ingante iīmaī angantapa.

—Awënë nē Odōmōmi ēñēmi. Botō æbānō cæte cōwē wænāmaī wantæpiyæ quēwenguimoo, ante wæbopa.

²⁶ Āñongante Itota,

—Mōitee wodi, Īīmaī cæedāni, ante wææ yewæmōnīnque æbānō ante yewæmongā ongō abii.

²⁷ Āñongante nē odōmongā wæætē,

—Īīmaī ante yewæmongacāimpa.

Bitō mīmō entawēmi inte Wængonguī mōnō Awënë ingante waadedīnque bitō ōñowoca ēwocadīnque ædæmō waadete pōnencæbiimpa. Bitō baō tæī piñænte ēñabi inte godō waadete cædīnque bitō ocai encabi inte nō pōnēnīnque waa waadete pōnēe. Ayæ adobaī bitō nāmā bitō waadete waa cædō baī adobaī pōnēnīnque godongāmæ quēwēnāni īnānite adobaī waa waadete cæe.

²⁸ Ante apæneca ēñēnīnque Itota tōmengā ingante wæætē,

—Bitō nō ēñēmi inte nōingā apænebitapa. Mānīnō bitō ānīnō baī cæbi īnīnque bitō wænāmaī quēwēmaīmīpa.

²⁹ Angā ēñēnīnque guīñente wædīnque nē odōmongā īñōmō, Botō cæquēnēnō ante wīī cæbopa, ante Itota ēñēnāmaī incæcāimpa, ante nāmanque ante wææ ānīnque,

—Īñæmpa wa. Godongāmæ quēwēnāni, ante bitō ānīnāni īñōmō ædānidō īnāni.

³⁰ Āñongante Itota wæætē, Mōnō guīdengā æcānō ingāā, ante odōmoncæte ante īīmaī apænegacāimpa.

—Onguīñængā adocanque Eedotadēē quēwente Eedicoo wæidō cægōñongante nē ō ænāni tōmengā ingante īñontobæ bæi ongonte weocoo gāni tadongadīnque tæi tæi pānāni nangæ bacā īnīnque wadæ godāni. ³¹ Ate, Wængonguī quī, ante nē godongā adocanque adodō wæidō godō godīnque nē nangæ bate ōñongā ingante gomō adīnque ee wodo pænta æmæ wedeca gocampa. ³² Ayæ ate Debii wodi pæīnāni nāni Wængonguī oncōnē cæcabo incæ adocanque adobaī adoyōmō wææ pōnīnque nē nangæ bate ōñongā ingante gomō adīnque ee wodo pænta gocampa. ³³ Ayæ ate wacā

Tāmadiabæ nē quēwēnongā incæ ado wæidō godīnque nē nangæ ōñongā weca adoyōmō ponte gomō adīnque, Tōmengā ædō cæte quēwengūngāā, ante tōmengā wædō ante baī nanguī pōnente cæcantapa. ³⁴ Īngā īñōmō nē nangæ bate ōñongā weca pōnīnque tæi tæi pānāni nānō æbāadiñōmō oginguipæ tōnō yowepæ ti nāmæ biīnōmæ nāni āmæ gao caadīnque weococa wīni caacampa. Ayæ, Tæ contate gocæcāimpa, ante adocā Tāmadiabæ quēwēngā īñōmō nāmā nānō nē mongænte goquēnengā bodo ōñōñabæ nē nangæ badingā ingante ængō cæcā tæ contayongante bodo ingante tōō tōō ænte gocampa. Ayæ taadō pōnāni nāni cænte guīte mōincō ganca ænte māo guīdīnque nē nangæ badingā ingante waa cæcampa. ³⁵ Īimō ate padata nāni godonte æīnta mentaa tadōnīnque mānīncōnē nē aacā ingante pædæ godōnīnque, Bitō nē nangæ badingā ingante waa cæe. Quīēmē æīnengā adīnque bitō godōmi ængā ate botō bitō weca adodō pōnīnque bitō godōnīmpo adopo wæætē pædæ pōnōmo æncæbiimpa, ante gocampa. Mānōmaī cæcampa. ³⁶ Ānīnque Itota tōmengā ingante nē āningā ingante godōmenque angantapa. Bitō īmite nōwo āmo ēñēnīnque bitō wæætē apænebi ēñēmoē. Nē nangæ bate ōñongā weca pōnāni mengāā go adocanque īnāni incæte æcānō tōmengā tōnō godongāmæ quēwēnāni baī inte waa cæcantawoo, ante pōnēmīi.

³⁷ Āñongante nē odōmongā wæætē,

—Tōmengā ingante nē waadete godō waa cædongā incæ tōmengā guīdengā baī cæcampa.

Ante apæneca ēñēnīnque Itota wæætē,

—Tōmengā nānō cædō baī bitō adobaī godīnque cæbāwe, angacāimpa.

Māadota tōnō Māadiya nāna caya oncōnē Itota ēñacampa

³⁸ Ayæ taadō goyōnāni tōmēnāni quēwēñōmō pongā adīnque onquiyængā tōmengā ēmōwo Māadota īñōmō Itota ingante angā tōmengā oncōnē pō

guiite ēnacantapa. ³⁹Māadota tōniñacā Māadiya iñōmō Itota önōwaca inō tæ contadinque tōmengā apānecā ēñēē congantapa. ⁴⁰Māadota guiquēnē nē ēñadāni beyæ ante nanguī cæte wædinque Itota weca pōninque,
—Awēnē, botō tōniñacā emō cæte gocā ate botō adoboque nanguī cæbo ate wædāmai imitawo. Edæ āmi pō cæcæ.

⁴¹Āñongante Itota,
—Māadota, Māadota, bitō wa wa wa cæcæte ante wæwēmi awædō. ⁴²Wæætē adoque pōni cædinque edæ eyepæ impa. Māadiya do, Quīnō waa cæquīmoo, ante apænte pōnēningā inte botō önōwaca inō pō tæ contate ēñēē congā adinque botō wæætē tōmengā ingante, Goe, ānāmai incæboimpa, angacāimpa.

**Wængonguī ingante æbānō apānequīī,
ante Itota apānecā**
(Māateo 6.9-15, 7.7-11)

11 ¹Itota ayæ ate wayōmō gote Wængonguī ingante apānecantapa. Īnque apānecā adinque tōmengā nānō nē ēmiñængā adocanque tōmengā ingante apānedinque,
—Awēnē ēñēmi, Wāō tōmengā nānō ēmiñænāni inānite odōmonte, Wængonguī ingante æbānō ante apānequīī, ante nānō apānedō bai bitō mōnitō imōnite adobaī ante odōmonte apānebi ēñenguimōnii.

²Ante wæyōnāni Itota,
—Wængonguī ingante apānecæte ante ĩmaī ante apāneedāni,

“Mōnitō Mæmpo nē oōnædē quēwēnōmi inte ēñēmi.
Mōnitō bitō emōwo tæiyæ waemō emōmi adinque bitō emōwo ante waa adinque apānemōnipa.
Bitō oōnædē Awēnē nē ingaīmi inte inguipoga Awēnē Odeyebi bitō baquinque edæ quingæ pōe. Oōnædē owodāni ēñente cædāni bai inguipoga adobaī bitō ānō bai ēñente cæcæimpa.

³Mōnitō imōnite bitō, Cænguī, ante ĩmō ĩñō ĩmō ĩñō eyepæ pōnōmi ænte cæmōnie.

⁴Mōnitō wēnæ wēnæ cæmōni incæte bitō nē panguēnēmi incæ pōnō ĩmpo cæbi quēwēmōnie. Mōnitō adobaī edæ wadāni mōnitō imōnite wēnæ wēnæ cædāni adinque ĩmpo cæmōni quēwēnāni ae.

Mōnitō wēnæ wēnæ mōni cæinēnō godō gocæte ante cæmōni adinque bitō wææ cæbi ate mānīnō godō godāmai inte mōnitō wæætē wēnæ wēnæ cædāmai incæmōnipa, Wæætē edæ nē wiwa ewocadongā nempo ongōñmōnite bitō gā pe æmpobi quēwēmōnie.”

Mānōmainō ante apānete Wængonguī ingante apāneedāni, Itota angantapa.

⁵Āninque tōmēnāni inānite godōmenque apānedinque Itota,
—Bitō ĩmaī cæbi ĩnque bitō æmigo æbānō cæbaingāā, ante pōneedāni. Ayaōnēñēna incæ bitō æmigo weca godinque bitō, “Botō æmigo ēñēmi. Pāōmo bodogaa tānoque pōnōmi ænīmo inte ayæ ate botō adopo pōnōmo æncæbiimpa. ⁶Edæ wacā botō æmigo incæ wayōmō gocæte ante botō weca pongampa cæbii. Botō, Quīnō impa diyæ godōmo cænguingāā, ante wædīmo inte bitō ĩmite āmopa.” ⁷Āñōmi tōmengā guicōnē oñōninque, “Botō odemō ædæmō tee mōnedinque botō wēñænāni tōnō mōimoga oñōmo inte diyæ ædō cæte ængæ gantite godōmo ænguīmii. Ee ae.” ⁸Āninque bitō æmigo incæ bitō āmi beyænque ængæ gantite pōnōnāmai ingampa. Incæte wæætē wæætē āñōmi tōmengā, Ancaa ēñente awædō, āninque ængæ gantidinque bitō ĩmite do pōnongā æmaīmipa. ⁹Ante apānedinque botō iñōmō mīnitō imīnite ĩmaī āmopa. Pōnōmi æmoe, ante nē angā bai cædinque mīnitō mīni ænguīnō ante Wængonguī ingante apāneedāni. Āyōmōnō ĩī, ante nē diqui diqui mingā bai cædinque mīnitō, Ābānō ĩī, ante ædæmō ēñencæte ante Wængonguī ingante wede pōnente apāneedāni. Odemō mōnitō beyæ wi æncæäimpa,

ante aa pecä bai cædinque mīnitō,
Æbānō cæquimoo, ante ēñencæte ante
Wængonguī ingante nanguī apæneedāni.
¹⁰Edæ, Pönōmi æmoe, ante nē ānāni
īñōmō edæ do ænānīpa. Nē diqui
diqui mīnāni īñōmō do adānīpa. Ayæ
odemō ponte nē aa pedāni tōmēnāni
nāni guīquinque edæ do wi ænete bai
bacæīmpa.

¹¹Ante apænedinque Itota
godōmenque apæncantapa.

—Wēñæ mæmpobi īmi, ēñēmi. Bitō
wēñængā pāō ante angā ēñēninque bitō
dicæ dicamō incæ godōmi ængāa. Gæyæ
ante angā ēñēninque bitō tæntæbo incæ
dicæ godōmi ængāa. ¹²Enquēmo angā
ēñēninque bitō emēñe incæ dicæ godōmi
ængāa. ¹³Īnīnque mīnitō nē wīwa
cædōmīni incæ, Wēñængā beyæ quīnō
waa ī, ante ēñēmīni inte do godōmīni
ængampa. Mōnō Mæmpo īñōmō
waa pōnī cædongā īñongante ānāni
ēñēninque tōmengā nē ānāni īnānite
tōmengā Tæiyæ Waēmō Ōnōwoca
ingante da pōnongā æncædānīmpa, ante
Itota apænegacāīmpa.

**Wēnæ tōnō cæcā īmaingampa, ante
wapiticæ ānānīpa**

(*Māateo 12.22-30; Māadoco 3.20-27*)

¹⁴Ayæ wēnæ nē babetadecā īñōmō
waocā baō do guīite ongōñongante Itota
tæcæ wido cæcantapa. Wēnæ tao gocā
ate onguīñængā tededāmai īningā incæ
do tedecā ate wædinque godongāmæ
ongōnāni wæætē guīñente wædinque
waa agadānīmpa. ¹⁵Pancadāniya
guīquēnē, “Īñæmpa wēnæ awēnē
Beedeboo tōnō godongāmæ cædinque
Itota wēnæidi īnānite wido cæcā
īmaingampa tōō,” ante tedewēnānitapa.

¹⁶Wadāni guīquēnē, Æbānō
cæmō ate Itota oda cæquingāā, ante
cædinque tōmengā ingante, Bitō
ōōnædē nāni cæi bai mā odōmōmi ate
pōnēmaimōnīpa, ānānitapa. ¹⁷Mānōmai
babæ cæcæte ante ānewēnānīpa, ante
Itota do ēñēningā inte īīmai angantapa.
“Awēnē odeye nempo quēwēnāni
næmæ wæætēdō wæætē cædāni

īnīnque awēnē nānō ōmædemptote
wæquinque tōmēnāni nāmā ēwente
cædānīpa. Ayæ adocōnē owocabo incæ
adoyōmō godongāmæ quēwēnāni
incæ næmæ wæætēdō wæætē cædāni
īnīnque tōmēnāni oncō woquinque
nāwæ gobaiñānīpa. ¹⁸Mīnitō, Wēnæ
awēnē Beedeboo tōnō cædinque Itota
wēnæidi īnānite wido cæbaingampa,
ante ānewēmīnīpa tōō. Īñæmpa awēnē
Tatāna nempo quēwēnāni īñōmō næmæ
wæætēdō wæætē pīñāni īnīnque
adocobodāni īnāmai īñōnānite tōmengā
dicæ tōmēnāni īnānite ēnempobaiñgāa.
¹⁹Mīnitō, Beedeboo tōnō cædinque
Itota wēnæidi īnānite wido cæcampa,
ante tedewēmīnīpa. Mānīnō mīni
ānewēnō nāwangā ī bai mīnitō mīñæ
nē godāni guīquēnē æcānō tōnō cæte
wido cædāni. Īnīnque mīnitō mīñæ nē
godāni incæ mīni ānewēnō beyænque
ante næmæ pīīnīnque mīnitō īmīnite
wæætē apænte ānīnque pīīncædānīmpa
anguēnē. ²⁰Botō īñōmō Wængonguī tōnō
godongāmæ cædinque wēnæidi īnānite
wido cæbo apa ānewēmīni. Mānōmai
ī īnīnque botō Wængonguī Awēnē
Odeye īnōmo inte mīnitō weca do pōmo
aedāni,” ante Itota apænegacāīmpa.

²¹Ayæ, “Īīmai impa. Nē tæi pīñængā
īñōmō tæēmoncoo wēñate mongæninque,
Wææ godō cæinca, ante tæēmonca
næænte tōmengā oncō boyæ wææ godō
wææ godō cæyongā tōmengā ēadincoo
īñōmō edæ ee ongompa. Tatāna īñōmō
mānōmai ingampa. ²²Incæte wacā
godōmenque tæi ēmongā inte pōnīnque
māningā ingante edæ bæ tacampa. Ayæ
tæēmonca, Wææ godō botō cæinca, ante
māningā nānō ānīnca nōwo pōningā
īñōmō gā pe æmpote ō ænīnque
tōmengā nānō ēadincoo adobai gā pe
æmpote ō ænte māō nēnempocampa.
Botō īñōmō nē tæi ēmōmo pōnī īnōmo
inte edæ godōmenque tæi ēmongā nānō
gānā cæbai cæbopa,” angantapa.

²³Ayæ, “Botō tōnō æcānō wīī godongāmæ
cæcā īñōmō tōmengā īñōmō edæ botō
īmote Baa ante pīīnte cæcā ingampa. Ayæ
botō, Waodāni botō mīñæ poncædānīmpa,

ante cæyömo waocä botö tönö wīi cæcä
iñömö tömengä wæætë botö miñæ poncæ
cæyönänite tatodongä wadæ godänipa,”
ante Itota apænecantapa.

**Wënæ waodë owote godingä inte
adodö pompa, ante
(Mäateo 12.43-45)**

²⁴ Ayæ apænedinque Itota iïmai ante
apænecantapa. “Waocä baönë owote
ate tao godinque wënæ wentamö nänö
ëwocadingä iñömö edæ, Quingänö
baönë go guidinque edæ guëmante
quëwenguïmo, ante diqui diqui minte
ayongä önömæca to aminte i ate wædinque
edæ, ‘Botö tao godincönë adodö go guiite
quëwencæboimpa,’ ante pönëninque
adodö pongampa. ²⁵ Ponte ayongä waocä
önonganque bayongante wacä önöwoca
tömengäa owodämai ingä adinque wënæ
wæætë, Æ waocä botö owodincö bai
inongä inte ñöwo wadæ ñëmænte mäincoo
cabo tē gæte bai ömæwocacä ingä abopa.
²⁶ Ate adinque tömengä wæætë godinque
wënæidi godömenque wentamö ëwocadäni
tiæte ganca mänimpodäni inänite ænte
pongampa. Tömënanäi tömänäni waocä
baönë godongämæ pö guiite owodäni
ate waocä iñömö wënæ yewæninque
godömenque wæwengampa,” ante Itota
apænecäimpa.

Æbänö cæte watapæ quëwenguïi, ante

²⁷ Itota tæcæ apæneyongante onquiyængä
iñömö godongämæ ongönäni tönö
ongöninque ogæ tedinque,
—Bitö imite nē mangainä inte edæ
tömënanä nänä toquinque impa. Bitö imi
goömæ gänongainä inte edæ tömënanä
watapæ nänä quëwenguinque impa.
²⁸ Ante ogæ tedecä ëñëninque Itota wæætë,
—Iñæmpa Wængongui nänö äno
ëñëninque nē cädäni guiquenë tömënanäi
wæætë nänä watapæ quëwenguinque
ëñente cädänipa, ante apænecäimpa.

**Öönædë nänä cæi bai cædinque
mä cæbi amönie, änänipa**

²⁹ Mäniñedë godömenque nanguï
inänä pönäni adinque Itota, iïmai ante

apænecantapa. “Minitö wiwa mini
cæcabo iminipa. Minitö edæ, Mä cæte
odömömi adinque pönëmaimönipa,
ante ancaä ämini awædö. Näwangä
ämo ëñëdäni. Cönäö wodi beyæ
cædinque Wængongui bamönengæ
nänö cægainö ante minitö pönënämai
iñöminite edæ mäninque mini
aquinque cæcæimpa änewëminii.
³⁰ Nïnebaidi pönencädänimpa, ante
Cönäö wodi ingante Wængongui
angä quëwengacäimpa. Nöwomini
pönencæminimpa, ante adobai
cædinque Wængongui botö Waobo
ëñagaimo iñömote adobai angä
quëwëmo acæminimpa. ³¹ Doyedë
iñömö betamonca gämänö ömæ awënë
inongä inte onquiyængä incæ awënë
Tadömö wodi nanguï ëñente nänö
apænedö ante ëñencæte ante doönæ
quëwëninque pongacäimpa. Tadömö
wædænque ëñengä iñongante botö
godömenque nanguï ëñëmo inte minitö
weca ongöñömote minitö iñæmpa
wīi ëñëminipa töö. Ininque mäningä
onquiyængä incæ Wængongui nē
apænte angä weca pöninque mini
ñöwo quëwencabo tönö godongämæ
ongöninque, Mini pante wæquinque
ëñënämai ingaminimpa töö, ante apænte
pïingungä ingampa. ³² Cönäö wodi
Wængongui beyæ apænecä ëñëninque
Nïnebaidi wënæ wënæ nänä cægainö
ante wæwente pönëninque ñimpo
cægadänimpa. Cönäö wodi wædangä
iñongante botö wæætë nē ñænæmo
inte apænebo ëñëninque minitö iñömö
ëñënämai iminipa. Ininque Nïnebaidi
incæ Wængongui nē apænte angä weca
pöninque mini ñöwo quëwencabo tönö
godongämæ gongænte ongöninque, Mini
pante wæquinque ëñënämai ingaminipa
töö, ante apænte pïinänidö anguënë,”
angantapa.

**Mönö awinca gomö aquinemo bai
ëmompä, ante**

(Mäateo 5.15, 6.22-23)

³³ Ayæ godömenque apænecantapa.
“Gongapæncade ti wodönodinque

waodāni dicæ awēmō iñōmō wē
wodōnāniyaa. Owæta boo cæcadāniyaa.
Wæætē, Māniñōmō nē pō guidiāni
acædānimpa, ante cædinque
gongapæncade awæmpa æmongapaa cō
cædāni ñāō bæco adānipa. ³⁴Mōnō baō
tōmāo beyæ mōnō awinca tica ēnente
baī ēmōmōmpa. Mōnō nō pōnēninque
amō iñinque mōnō ñāō tica ēnente
cægonte baī waa cæte quēwēmōmpa.
Wæætē wiwa pōnente amō iñinque mōnō
wēmō iñōmō cægonte baī inte wiwa
cæte quēwēmōmpa. ³⁵Mānōmai beyæ
bitō, Wēmō ēwocadāmai incæboimpa,
ante bitō önōwoca cōwā adinque nāmā
wææ cæe. ³⁶Iñinque bitō baō tōmāo
ñāō entawēninque bitō önōwoca adobaī
ñāō ēwocabi iñinque quīomenque
incæ wēmō entawēnāmai imaīmipa.
Gongapæncade ñāō bæco edonque abi
baī edæ ñāō ædæmō entawēninque
edonque adinque waa quēwēmaīmipa,”
ante Itota apænecāimpa.

**Paditeoidi tōnō nē wææ odōmōnāni
iñānite Itota piingā**

*(Māateo 23.1-36; Mādoco
12.38-40; Odoca 20.45-47)*

³⁷Iñinque apænecā ate adocanque
Paditeocā tōmengā ingante, Pō cæe,
angā ēñente pō guiite cæncæte ante
ongongā. ³⁸Adinque Paditeocā iñōmō,
Itota quīnante mempodāmai inte
cængāā, ante guīñente wæcā. ³⁹Iñinque
mōnō Awēnē tōmengā ingante,
—Mīnitō Paditeoidi iñōmō edæ
owæta tōnō podato cæncadē iñō
wentamō ēnencoo ee adinque yabæque
mēnongate baī cæmīni imīnipææ.
Māincooque æinente mīni wædō beyæ
ayæ wiwa mīni cædō beyæ edæ mīmōno
wentamō entawēmīni imīnipa. ⁴⁰Mīni
ēñēgadē. Nē badongā iñōmō yabæque
badōninque cæncadē iñō badōnāmai
ingantawogaa. Iñæmpa mōnō baō
nē badongaingā iñōmō adocā mōnō
önōwoca badongacāi apa quēwēmīni.
⁴¹Iñinque mīnitō wæætē wadāni iñānite
ædæmō waadedinque mīnitō māincoo
pædæ godō pædæ godō cæmīni iñinque

tōmancoo edæ ñā mēnongate baī ba
adinque mīnitō wæætē edæ ñāō baī
entawencæmīnimpa.

⁴²Paditeoidi mīni wæquinque
iīmai cæmīnipa. Māincoo diete ganca
mānimpocoo ænte cō cædinque,
Adocooque Wængonguī qui impa, ante
mōnō godongæimpa, ante cæmīnipa.
Mīnitō mānōmai cædinque edæ
ōñabo mīni minte pæyabo, Oguī waa
cænguī, ante mīni tā pete æñabo
incæ edæ, Wængonguī qui impa, ante
pāncayaboga godōmīnipa. Māninganca
cædinque mīnitō waa cæmīni incæte
wadāni iñānite nō cædāmai imīni
inte Wængonguī ingante waadete
pōnēnāmai imīnipa tōō. Iñæmpa mānīnō
ōñabo godonguēnēmīni inte mīnitō
godōmenque waadete pōnēninque nō
cæquēnēmīni imīnipa.

⁴³Ayæ Paditeoidi mīni wæquinque
impa. Mīnitō odōmōincōnē go
guiidinque nāmanque ante pōnēninque
waēmōmpaa pōnī tæ contate tomīni
awædō. Ayæ waodāni nāni godonte
æīmāncadē godinque mīnitō nāmanque
pōnēninque, Wadāni, Waa quēwēedāni,
ante apænēdinque mōnitō imōnite waa
acædānimpa, ante mīni wæquinque edæ
ānewēmīnipa tōō.

⁴⁴Ayæ waocā wodido ñōmæi ongō
baī mīnitō iñōmō mīni wæquinque
edæ wentamō entawēmīnipa. Mānōmai
entawēmīnipa, ante ēñēnāmai inte
wadāni edæ mīni ānō ante ēñente
cædinque edæ oda cædānipa, ante Itota
piingantapa.

⁴⁵Iñinque adocanque idægoidi nāni
wææ angaiñō ante nē ate ēñengā iñōmō
Itota ingante apænēdinque,
—Awēnē, mānōmai āninque bitō
mōnitō imōnite adobaī pīinte ānewēmi
awædō.

⁴⁶Āñongante,
—Mīnitō dodāni nāni wææ angaiñō
ante nē adimīni inte edæ mīni adobaī
wæquinque impa. Edæ, Cædāmai
cædāmai, ante ancaa wææ āninque
mīnitō iñōmō edæ māincoo teēmencoo
mō paate wadāni önōnāncapæ cō

cædancapænāni bai cæminipa tōō. Ayæ wæætē ōnopogonca adopogoncaque incæ gā ænancapænāmai cæte bai cædinque mīnitō mīni wæquinque edæ, Æbānō cæte waa quēwenguī, ante odōmonte apænedāmai īminipa tōō, ante Itota apænecantapa.

⁴⁷Ayæ godōmenque apænedinque, “Wængonguī beyæ nē apænegaināni inānite mīnitō mæmæidi incæ nē wænōnāni ingadānimpa. Mīnitō īñōmō, Nē wængaināni nānōmōidi īmōnīpa, ante bai cædinque, Wængonguī beyæ nē apænegainānido, ante mænōnominīpa tōō. Mīni wæquinque edæ mænōmai cæminīpa. ⁴⁸Īnīnque, Mōnitō mæmæidi wængadānimpa, ante ēñēnimōni inte tōmēnāni wodido ante mænōnomōnīpa, ānīnque mīnitō mæmæidi nāni cægāinō ante Ao ānīnque cæminīpa tōō,” ante Itota piingantapa.

⁴⁹Ayæ īīmai ante apænecantapa. “Mānōmai beyæ Wængonguī mōnō nē ēñengaingā īnongā incæ īīmai ante apænegacāimpa. ‘Botō beyæ nē apænedāni tōnō botō nē da godōnāni inānite botō, Idægoidi weca gote apæneedāni, āmo gocædānimpa. Āmo gote pōnāni adīnque idægoidi wæætē pancadāniya inānite wænōnāni wæncædānimpa. Ayæ pancadāniya inānite togænte pānāni wæcædānimpa,’ ante Wængonguī do apænegacāimpa. ⁵⁰Īnīnque ñōwo quēwēmīni īñōmīnite, Quīnante wænōmīni, ante Wængonguī edæ mīnitō īminīte ancæcāimpa. Wængonguī beyæ nē apænegaināni inānite tōmēngā nānō badongāīnedē dodāni mā pōnī wænōnāni beyæ ayæ īīncayæ ate ñōwo ganca wænōnāni beyæ īnīnque edæ nē wænāni tōmānāni wepæ nāni nāgāinō ante, Nōwo quēwēmīni mānīnāni tōmānāni wepæ nāate bai īminīpa. ⁵¹Edæ tōmānāni nāni wængainō ante edæ ñōwomīni mīni pante wæquinque impa. Edæ mā pōnī wænōnīnque docā Abedo wodi ingante adocanque wængongā wængacāimpa. Īīncayæ ate Wængonguī oncō ñænæncō boyæ nāni iya tāimpa

gāānē ongōñongante Tacadiya wodi ingante wænōnāni nānō wænganca wadāni nanguī ināni inānite wænōnāni wængadānimpa. Incæte Wængonguī, Mīnitō mæmæidi nānōmōidi ingāimīni inte tōmēnāni nāni wængongāi beyænque wepæ nāate bai wentamō entawēñōmīnite botō wæætē ñōwomīni īminīte pāmo wæcæminīpa, ante Wængonguī angampa,” ante Itota apænegacāimpa.

⁵²Ayæ apænedinque, “Dodāni nāni wææ angāinō ante nē adīmīni īñōmō mīnitō nē ēñenguēnēmīni inte edæ mīni wæquinque nō pōnente ēñēnāmai īminīpa. Ayæ wadāni, Nō pōnente ēñengæimpa, ante odemō guite bai tæcæ cædāni adīnque mīnitō odemō tee mōnete yabæ wido cæte bai cædinque tōmēnāni inānite edæ wææ cæminīpa tōō,” ante Itota apænegacāimpa.

⁵³Īnīnque apænete tao goyongā nē odōmōnāni tōnō Paditeoidi tōmēngā ingante nanguī piinte badīnque, Āmōni ēñēnīnque apænebi ēñēmōnīi, apænebi ēñēmōnīi, ante ancaa ānānitapa.

⁵⁴Ayæ, Tōmēngā wabānō oda cæte tedecā īnīnque mōnō wæætē pāmō wæbaingampa, ante wææ wānonte bai cægadānimpa.

Wadō tedete wadō nāni cædōnō ante

12 ¹Māniñedē nanguī ināni æpodō miido ganca ināni adoyōmō pō bee tē bee tē cædinque goto gongæñōnāni Itota tōmēngā mīñæ nē godāni inānite tāno apænedinque, “Paditeoidi īñōmō wadō tedete wadō cæyōnāni mīnitō wæætē wadō nāni cædō ante, Pāo yedæ æmpoqui bai wodō wodō cæpa, ante gomō adīnque tōmēnāni nāni cæinō bai cædāmai iedāni. ²Adāmai incædānimpa, ante quiēmē wē wodonte ī incæ īīncayæ ate tōmāā wi ænete bayonte edonque pōnī bacæimpa. Ayæ quiēmē awēmō cæte ī incæ īīncayæ ate edonque pōnī acædānimpa. ³Wēmō īñōmō mīni tededō incæ edæ ñāō īñōmō edonque pōnī ēñengæimpa. Ayæ guicōnē mīnitō

wæntæ apænedō incæ iincayæ ate oncōmanca inō æi edæ ogæ tedete edonque eñengæimpa,” ante Itota apænecantapa.

Æcānō ingante guīñente wæquīi, ante
(*Māateo 10.26-31*)

⁴Ayæ, “Botō æmigoidi āmo eñēedāni. Waocā baonque wænōnāni ate tōmengā ingante ædō cæte godōmenque cæquīnānii. Īninqe mīnitō iñōmō, Baonque wænōnāni wænca wæ, āninqe edæ guīñēnāmai iedāni. ⁵Wæætē edæ, Æcānō ingante guīñente wæquēnēmini ĩminii, ante botō odōmonte apænebo eñēedāni. Waomīni ĩmīnite wænonte ate nē angā ĩnongā inte tadōmengadænguipo nē wido cæcā ingante iñōmō mīnitō tōmengā ingante edæ guīñēedāni. Ao. Māningā ingante guīñente wæedāni,” ante Itota apænecantapa.

⁶Ayæ, “Waodāni ayamōidi ōnompō æmæmpoque mānimpodāni beyæ tiguitamō mentamonga ante pædæ godonte ænāni amīnitawo. Incæte ayamō adocanque ingante edæ Wængonguī cōwē wææ acampa. ⁷Edæ, Ayamōidi bacoo pōni ĩnāni incæte ōnōnānique ĩnānīpa, ante nē āningā inte mōnō Mæmpo iñōmō mīnitō ĩmīnite wæætē godōmenque waa acampa. Īñæmpa mōnō ocaguī incæ æpoguīnō encamōō, ante Wængonguī iñōmō edæ do eñente aacā apa guīñēwēmīnii,” ante Itota angantapa.

Waodāni eñēñōnāni mōnō Itota
ingante Ao angæimpa, ante
(*Māateo 10.32-33, 12.32;*
Māadoco 10.19-20)

⁸Ayæ apænedinque, “Nāwangā āmopa, angantapa. Æcānō waodāni eñēñōnāni botō ĩmote Ao āninqe, Bitō botō Awēnē ĩnōmi ĩmīpa, ante āna botō Waobo nē eñagaīmo inte tōmengā ingante wæætē Ao āninqe, Bitō iñōmō botō mīñæ nē gogaīmi ĩnōmi ĩmīpa, ante Wængonguī anquedoidi eñēñōnāni ancæboimpa. ⁹Wæætē edæ waodāni eñēñōnāni

botō ĩmote nē Baa angaingā ingante botō wæætē Wængonguī anquedoidi eñēñōnāni tōmengā ingante edæ Baa ancæboimpa,” angantapa.

¹⁰Āninqe, “Botō Waobo eñagaīmo iñōmote waocā babæ ante wīwa angā incæte Wængonguī wæætē edæ pōnō ĩmīpo cæcā quēwencæcāimpa. Wæætē Wængonguī Tæiyæ Waēmō Ōnōwoca ingante godō babæ ante nē ānewengā ingante Wængonguī wæætē edæ ĩmīpo cædāmai inte cōwē pancæcāimpa,” ante Itota apænecantapa.

¹¹Ayæ, “Mīnitō ĩmīnite bæi ongonte tōmēnāni odōmōincōnē ænte godinque gō cædāni incæte mīnitō māniñedē, Æbānō ante apænequīmoo, ante wædāmai iedāni. Awēnēidi weca incæ nē ānāni weca incæ mīnitō ĩmīnite ænte māo goncædāni incæte mīnitō māniñedē, Pīñāni eñente wædinque æbānō ante nāmā wææ anguīmoo, ante ayæ, Æbānō ante apænequīmoo, ante guīñente wædāmai iedāni. ¹²Īñæmpa Wængonguī Tæiyæ Waēmō Ōnōwoca māniñedē incæ, Æbānō wææ anguīi, ante odōmonte angā eñēninqe mīnitō wæætē māniñō ante wææ ancæmīnimpa,” ante Itota apænegacāimpa.

Māincoo nāni æinēmāmo ante

¹³Tæcæ apæneyongā godongāmæ ongōnāni ongōninqe adocanque Itota ingante,

—Awēnē, botō wæmpo wodi mangaincoo incæ mæmpo wodi ōmæ ingaīmæ incæ botō mēmō ingante tæcæguedē āmi pā cæcā æmōe.

¹⁴Āñongante Itota,
—Botō nē apænte āmo ĩmopa diyæ āmo pā cæquingāā.

¹⁵Āninqe godongāmæ ongōnāni ĩnānite apænedinque,

—Wīi māincoo nanguī ænte beyænque mōnō quēwengæimpa cæmīnii. Mīni māincoo æinēmāmo ante edæ ĩmīpo cædinque ee aedāni.

¹⁶Āninqe Itota, Wængonguī Awēnē æbānō cæquingāā, ante eñencædānimpa, ante ĩmæca quēwēnāni nāni cæīnō ante odōmōninqe ĩīmai apænecantapa.

—Adocanque nē nangui ēacā inte tōmengā ōmæ wainguipoga nangui pōni pæ. ¹⁷Adinque tōmengā iñōmō, “Æbānō cæquimoo. Botō cængui da wenguincō ñænæncō impa diyæ da wente manguimoo.” ¹⁸Āninqe, “Īmaī cæcæboimpa. Guiyancō oncō bæ tate ñænæncō wæætē mænnoncæboimpa. Mænōninqe tōmēmoncoo tōnō mæincoo wæætē mæinconcōnē tōmancoo da wencæboimpa. ¹⁹Ayæ nāmanque apænedinque botō, Botō cængui tōnō mæincoo nangui wadepo ba beyæ eyepæ mænimo inte botō guēmancæboimpa. Ōnonque cængui nangui cænte nangui bete tocæboimpa,” ²⁰Ante nāmanque pōnēñongā wæætē nē māningā ingante Wængongui, “Ēñēnāmaī cæbipa tōō. Nōwo woyowotæ incæ edæ, Idæwaa quēwēmipa, āmo wæncæbiimpa. Wæmi adinque edæ bitō mæincoo iñi edæ æcānō mæincoo baquīi,” ante Wængongui angampa, ante Itota, Mæinque ante apænebopa, angacāimpa. ²¹Ayæ tōmēnāni iñānite wæætē, “Wængongui mænōmaī angā ēñente wædinque mīnitō wæætē iīmaī ante pōnencæmīnīma. Æcānō, Tōmēmoque quī, ante da da wente māna iñōmō tōmengā Wængongui ayongā nē ōmæpocā baī inte ōmæwocā ingampa. Nē ēacā wodi nānō wænō baī tōmengā adobaī bate wæquīnō anguēnē,” ante Itota apænegacāimpa.

**Tōmengā wēñænāni iñānite
Wængongui aacampa, ante
(Māateo 6.25-34)**

²²Itota māniñedē tōmengā miñæ nē godāni iñānite, “Īninqe botō mīnitō iñānite āmopa. Inguipoga mīni quēwenguīmāmo ante wædāmaī iedāni. Quīmōnō impa cænguimoo, ante, Quincōdō impa wēñaquimoo, ante wædāmaī iedāni. ²³Cænguinque cæninqe dicæ quēwēmongaa. Weocooque wēñadinque dicæ quēwēmongaa. Mōnō quēwenguīmāmo iñōmō godōmenque impa. ²⁴Gapatai iñōmō cængui ante dicæ minte pæ ate

tā pete mānāniyaa. Incæte Wængongui eyepæ godongā cænāni aedāni. Mīnitō guiquēnē ōmā ēadāni bai iñāmaī iñōmīnite Wængongui mīnitō iñānite godōmenque waa adinque eyepæ pōnongā cæmīnīpa. ²⁵Wængongui nānō anganca quēwēninqe mīnitō nangui cædinque wantæ iñō incæ ædō cæte godōmenque quēwenguīmīni. ²⁶Mānīnō wædænque cæqui incæte wīi eyepæ cæmīni iñinqe mīnitō, Botō quēwenguīnō ante wadō wadō cæcæboimpa, ante quīnante wæmīni,” ante Itota angantapa.

²⁷Ayæ, “Ongai guiquēnē weocoo ante daque daque dadāmaī inte wodonte tīnāmaī iñōnānite Wængongui weocoo wæmoncoo baī godongā waa pōni ēnopa. Awēnē Tadōmōō wodi wæmoncoo ēagaingā incæ wīi ongai baī ēñagacāimpa. Ongai iñōmō godōmenque wæmō pōni ēnopa. ²⁸Gaguīmæ iñōmō iīmō ate edæ gongapamō nē tanguinque ñōwoōnæ pæ incæte Wængongui wæmō pōnongā ēnopa. Īninqe, Wæmō ēnodō nē pōnongā inte mōnō imonte godōmenque eyepæ pōni pōnongā ænte ēñacæiimpa, ante pōnēmīniyaa. ²⁹Mīnitō cængui ante bequī ante æīnente wædāmaī iedāni. Edæ, Æbānō cæte ænguīmōō, ante wædāmaī iedāni. ³⁰Inguipoga wayōmō nāni ēñēnāmaī incabo wayōmō nāni ēñēnāmaī incabo mānīnō ante wæyōnāni mīnitō guiquēnē, Mōnō ænguēnēnō ante mōnō Mæmpo iñōmō edæ do ēñengampa, ante pōnēninqe guīñente wædāmaī iedāni. ³¹Wæætē Awēnē Odeye nempo quēwencæte ante nangui cæyōmīnite tōmengā wæætē mīnitō ænguēnēnō ante do edæ eyepæ pōni pōnongā æncæmīnīma,” ante Itota apænecantapa.

**Mōnō ēaquincoo ōōnædē do
ēamompā, ante
(Māateo 6.19-21)**

³²Godōmenque apænedinque Itota, “Botō nē aabo iñōmote mīnitō botō miñæ mīni gocabo iñōmō wædænque pōni

imīni incæte edæ guñente wädāmaī
iedāni. Ināmpa mīnitō Mæmpo iñōmō,
Awēnē Odeye nempo quēwencæminimpa,
ante pōnō cædinque waa tocampa
cæminii. ³³Mīnitō iñōmō, Ō ænāni
dæ āñōmō cayæ cænāmaī iñōmō botō
māincoo wodāmaī inguincoo inte edæ
cōwē mæ ongongæimpa, ante cædinque
öönädē iñōmō wo æantodonte baī
cæedāni. Wodāmaincadedē da wente
baī cædinque mīnitō māincoo godonte
æninque ömæpodāni wæwēnāni inānite
wæætē godōmīni æncædānimpa. ³⁴Mīni
waocabo iñōmō mīnitō māincoo
ongōñōmō māniñōmō quēwencæte
ante wæmīni imīnīpa, ante adinque
botō, Öönädē iñōmō wo æantodonte
baī cæte mæedāni, antabopa,” ante Itota
apænecantapa.

**Tömää eyepæ cædinque
wänō cōedāni, ante**

³⁵Ayæ apænedinque, “Waodāni,
Awēnē beyæ ante cæcæimpa,
ante weocoo eyepæ wēñadinque,
Gongaræncade waēmō bæcocæimpa,
ante eyepæ pōnī cædāni baī mīnitō
adobaī eyepæ pōnī cædinque, Awēnē
poncæcäimpa, ante wänō cōedāni.
³⁶Edæ waodāni tōmēnāni awēnē
wayōmō gote ææmæ bete ocæ émænte
ponte aa pecä ēñēninque quingæ wi
æneceate ante wänō cōnāni baī cædinque
mīnitō adobaī, Awēnē poncæcäimpa,
ante wänō cōedāni. ³⁷Edæ awēnē
ponte ayongä tōmengä ingante nē
cædāni wänō cōnāni adinque tōmengä
wæætē edæ pōnō waa cæcä æninque
tōmēnāni iñōmō tocædānimpa. Mīnitō
imīnite nāwangä ämopa. Nē wänō
cōnīnāni inānite awēnē pōnō angä ate tæ
contadāni ate tōmengä nē awēnē inongä
incæ, Nanguī cæcæimpa, ante weocoo
wēñadinque tōmēnāni weca pōninque
edæ pōnō cæcä æncædānimpa. ³⁸Edæ
woyowotæ tæcæ bæcä incæ ayatadāa
wæicä incæ pōninque tōmengä nē wänō
cōnīnāni inānite waa adinque pōnō
waa cæcä adinque tōmēnāni iñōmō
watapæ edæ tocædānimpa. ³⁹Wæætē

oncō nē æcä guiquēnē, Nē awēmō
æncæ cædongä æyedēnō ponguingää,
ante ēñēninque do wææ cæcä baī nē
awēmō æncæ cædongä wæætē edæ pō
guiite ænāmaī incædongäimpa, ante
apænebo ēñente pōnēedāni. ⁴⁰Mīnitō
adobaī, Waocä nē ēñagaingä æyedēnō
ponguingää, ante ēñēnāmaī imīni inte
edæ tōmānō eyepæ cædinque edæ wänō
cōedāni,” ante Itota angacäimpa.

**Awēnē ingante nē cæda, ante
(Mäateo 24.45-51)**

⁴¹Mänōmaī angä ēñēninque Pegodo,
—Māninō odōmonte bitō apænedō ante
mōnitō adomōnique ēñencæmōnimpa,
ante apænebitawo. Wæætē edæ, Wadāni
tōmānāni ēñencædānimpa, ante
apænebitawo.

⁴²Äñongante mōnō Awēnē wæætē
odōmoncæte ante apænedinque,
“Inguipoga awēnē iñōmō, Æcänō nē
ēñengä inongä inte botō quincōo ante
ædæmō aacä inguingää, äninque,
Mänōmaī inte cæcä ingante adinque
botō ämo ate tōmengä nē angä badinque
botō oncōnē nē cædāni inānite ædæmō
aadinque cængui eyepæ iñōnte godongä
cæncædānimpa, angampa. ⁴³Īninque
awēnē wayōmō gote ponte ayongä, Nē
cæcä botō änō ante ēñente cæcampa,
ante adinque awēnē wæætē tōmengä
ingante godō waa cæcä ate nē waa cæcä
iñōmō edæ waa tocæcäimpa. ⁴⁴Mīnitō
imīnite nāwangä ante apænebopa. Nē
ēñente cædingä ingante awēnē, Bitō
botō māincoo tōmancoo edæ nē aabi
bacæbiimpa, ancæcäimpa.”

⁴⁵“Incæte nē cæcä wæætē, Botō awēnē
æiquedō ponguingää, ante pōnēninque
tōmengä tōnō awēnē ingante nāni
godongämæ cæcabo onguñænāni incæ
onquiyænāni incæ tōmēnāni inānite tæi
tæi pāninque cængui nanguī cæninque tī
nāmæ nanguī bete quidi quidi dowænte
bacä. ⁴⁶Īninque tōmengä, Æönädō
ponguingää, ante wädāmaī iñongante,
Æyedēnō ponguingää, ante ēñēnāmaī
iñongante edæ awēnē iñontobæ
pongä wæbaingampa. Ponte adinque

awënë wæætë mäningä nê ëñënamai cædingä ingante wido wido todinque nê pönënamai inäni weca mäo wido cæbaingampa,” ante Itota apænecantapa.

⁴⁷Ayæ, “Awënë ingante nê cæcä incæ awënë nänö änö ante önömoncaque ëñëninque wii eyepæ cædinque ëñënamai cæcä ïninqe awënë ïñömö tömengä ingante nangui tæi tæi pancæcäimpa. ⁴⁸Ayæ wæætë edæ, Awënë æbänö angää, ante ëñënamai inte ëmoncacä guiquënë tömengä nänö panguinque wënæ wënæ cæcä incæte tömengä ingante wædænque tæi tæi pancæcäimpa, ante Itota apænegacäimpa. Edæ awënë æcänö nempo nangui pönongä ænte næængä ïñömö tömengä ingante Awënë wæætë, Bitö adodö nangui pönömi æmoe, ancæcäimpa. Ayæ, Botö mäincoo nangui ongoncoo ïñonte bitö aacæbiimpa, ante æcänö ingante awënë angää tömengä ingante, Bitö godömenque nangui cæcæbiimpa, ante awënë ancæcäimpa,” ante odömöninque Itota apænegacäimpa.

**Näwæ gocädänimpa, ante cæcæte
ante pömopa, angampa**
(*Mäateo 10.34-36*)

⁴⁹Äninqe Itota godömenque apænedinque, “Botö inguipoga gonga bai tänoncæte ante pongaïmo inte edæ, Do tänonte bai edæ waa tocædömoimpa. ⁵⁰Ayæ botö nantate wæwencæte ante pongaïmo inte botö nantate wæganca nantate botö wæquënëno ante ïninqe cæcæte ante wæbopa. ⁵¹Minitö, Inguipoga quëwënanäni piyænë cæte wæatedö wæætë cædämai inte quëwencædänimpa, ante cæcæte ante Itota pongaingä ingampa, ante pönëminitawo. Ìñæmpa wadö ämo ëñëedäni. Botö inguipoga pömo beyænque wæatedö wæætë piincædänimpa. ⁵²Ïncayæ ate önompö æmæmpoque näni owocabo mänimpodäni ïñönänite mengäa go adocanque inäni ïñömö botö beyænque mënaa ïnate næëmæ piinte bacædänimpa. Ayæ wæætë mënaa ïna incæ mengäa go

adocanque inäni inänite wæætë næëmæ piinte bacædäimpa. ⁵³Botö ëmowo beyæ mæmpocä tömengä wengä onguiñængä ingante næëmæ piinte bacæcäimpa. Wëñængä wæætë mæmpocä ingante næëmæ piinte bacæcäimpa. Wäänä tömënä wengä onquiyængä ingante wæætë næëmæ piinte bacædäimpa. Wæætë wäänä ingante wëñængä incæ næëmæ piinte bacæcäimpa. Biyongä ingante nänö wæntedä incæ næëmæ piinte bacædäimpa. Nänö wæntedä ïnante biyongä ingante næëmæ wæætë piinte bacæcäimpa,” ante Itota tömengä miñæ nê godäni inänite apænegacäimpa.

**Æbänö oo baquimpa, ante
ëñængäimpa, ante**
(*Mäateo 16.1-4, 8.11-13*)

⁵⁴Ayæ godongämæ ongönäni inänite apænedinque, “Nænque guiidö gämænö boguimä wentamö pö adinque minitö, Cöönæ wentamö wocæmpa, äñömïni edæ do cæpa. ⁵⁵Ayæ wæætë woboyæ betamonca ïnö pämä pö adinque, Ocoi näwanæ cæpa, ante tedeyömïni dobæ ocoi näwampa. ⁵⁶Inguipoga gomö adinque öönædë æmö adinque minitö, Æbänö cæcæte ante ëmöö, ante edæ do ëñëminipa. Wæætë, Inguipoga wayömö wayömö æbänö cædänii, ante adinque minitö, Wængongui oo pöni cæquingänö anguënë, ante quinante wii ëñëminii. Edæ wadö tedete wadö cæmini iminipa töö,” ante Itota tömënanäni inänite piingacäimpa.

**Nê piingä ingante waadete
apænecäimpa, ante**
(*Mäateo 5.25-26*)

⁵⁷Ayæ edæ, “Æbänö cæte nö cæquiï, ante minitö tömëminique apænte ante cæquënëminii iminipa. ⁵⁸Nê piinte angä ïñömö bitö ïmite edæ, Wiwa cæbipa, ante awënë weca ænte mäocä idömæ godinque bitö guiquënë tömengä ingante waadete apænebi ëñëninque tömengä wæætë piyænë cædinque ee abaingampa. Wæætë edæ wii waadete apænebi ïninqe tömengä nê apænte angä weca

godömenque ænte gobaingampa. Nē apænte angä wæætē bitō ïmite wææ wänongä ingante pædæ godongä æninque wææ wänongä wæætē tee mönebaingampa. ⁵⁹Tee mönecä ïninque bitō quiēmē beyæ debe ïmi ïninque edæ tōmanta pōni di godonte ate tabaïmipa, ante ämo ëñëmaïmipa,” ante Itota apænegacäimpa.

**Ocæ ëmænte Wængonguï gämænō
ponguënëmïni ïminipa**

13 ¹Mäniñedē wadäni Itota weca pōninque ïïmaï ante apænedäni ëñgantapa. Gadideabæ quëwënäni, Wængonguï qui, ante cæningä ingante tæcæ wænōñönänite Pidato guiquënë tōmënäni ïnänite ïñontobæ wænōninque tōmënäni wepæ cæningä wepæ tönō dïbæ cæcantapa. ²Ante tedeyönäni Itota wæætē, “Gadideabæ quëwënäni wadäni pönömenque wënæ wënæ cædäni ïñönäni mänimpodänique godömenque wënæ wënæ cædäni ïnte mänömaï wænänipa, ante mïnitō pönëmïni awædō. ïñæmpa Gadideabæ quëwënäni tōmänäni adobai wënæ wënæ cædäni ïñönäni mäninänique edæ wænänipa. ³Wïi mänömaï impa, ämo ëñëmaïmïmipa. Tömënäni wïi godömenque wënæ wënæ cædinäni ïnte wænänitapa. Mïnitō guiquënë wënæ wënæ mïni cædinō ante wæwente pönëninque ñimpo cædämaï ïmïni ïninque mïnitō tōmämi adobai wæmaïmïmipa,” ängantapa.

⁴“Ayæ Eedotadëë ïñömō tōmënäni nāni gomō aquincō Tidoe nāni änoncō tæ wææñonte waodäni dietiocho ganca ïnāni capo wænäni ïninque mïnitō, Tömënäni godömenque wënæ wënæ cædäni ïnte wænänipa, ante pönëmïni awædō. ïñæmpa Eedotadëë quëwënäni tōmänäni adobai wënæ wënæ cædäni ïñönäni mänimpodänique edæ wænänipa. ⁵Wïi mïnitō pönënō bai impa, ämo ëñëmaïmïmipa. Tömënäni wïi godömenque wënæ wënæ cædinäni ïnte wænänitapa. Mïnitō guiquënë wënæ wënæ mïni cædinō ante wæwente

pönëninque ñimpo cædämaï ïmïni ïninque mïnitō tōmämi adobai wæmaïmïmipa,” ante Itota apænegantapa.

**Igowæ ömæca ongompa, ante
odömonte apænegampa**

⁶Ayæ Itota, Wængonguï Awënë æbänö cæcäa, ante ëñencædänimipa, ante ïmæca quëwënäni nāni cæinō ante odömōninque ïïmaï apænegantapa. “Waocä tōmencodë iigowæ mïnte pæ ate tōmenca ante ponte ayongä edæ dæ ömæcawæ ongompa. ⁷Ate wædinque tōmengä ocæ ëmænte godinque tōmencawæncoo nē aacä ingante apænedinque, ‘Edæ mëa go adoque wædepo tōmenca ante gote ayömo edæ mäniï iigowæ cöwë ömæcawæ önonque wææ ongompa cæbii. Ömæcawæ wææ ongöwæ adinque wido tate æmæwo wido cæe.’ ⁸Äñongä tōmencawæncoo nē aacä wæætē, ‘Awënë, ee ongöe. Botō iigowæ önöwa gäänë æë wodinque mämō wagada goi ænte wempo cædente tee moncabo ate wædepo ate bitō ongönömi edæ, ⁹do incabaimpa. Wæætë wædepo ate ayömite ömæcawæ ate wædinque edæ æmæwo wido tate wido cæbaïmipa,’ ante nē cæcä angampa.” Mäninque ante odömonte apænebopa, ante Itota apænegacäimpa.

**Itota bocæ bocæ wædingä
ingante cæcä ate waa bacampa**

¹⁰Guëmanguïönæ ïñonte Itota oodeoidi odömöincönë go guidinque odömonte apænegantapa. ¹¹Onquiyængä mäniñömō ongongä ïñömō tōmengä dietiocho wædepo ïñonte wënæ guicä ate bocæ bocæ wæwëningä ïnte ædō cæte adiyæ ængä gantiquingäa. ¹²Tömengä ingante adinque Itota aa pecä pongä ate,

—Onquiyæmi, bitō bocæ bocæ wædō ante ñowo botō ñimæncæpote bai cæbo ate bitō waa babipa.

¹³Äninque tōmengä ingante gampocä ate ñimæncæpote bai badinque onquiyængä ïñömō adiyæ gantidinque wæætē, Wængonguï bitō

ñāō baī ēmōmi inte waa pōnī pōnō cæbi æmopa, ante watapæ apænecantapa.

¹⁴Guēmanguiōnæ iñonte Itota mänōmaī cæcā waa bacā adinque tōmēnāni odōmōincō awēnē guiquēnē piinte badinque godongāmæ ongōnāni inānite, —Quimæ quēwēmīnii. Ōnompō æmæmpoque go adoōnæque mōnō cæōnæ iñonte mīnitō waa bacæte ante ponguēnēmīni imīnīpa. Guēmanguiōnæ iñonte edæ cædāmaī inguēnē quēwēmīnii.

¹⁵Ante pīñongante mōnō Awēnē wæætē, —Mīnitō wadō tedete nē wadō cædōmīni inte ēñēedāni. Mīnitō cæningā iñōmō wagada incæ bodo incæ gue ænente wæyongante mīnitō guēmanguiōnæ ī incæte cōwē nī cæyante æpæ wedeca ænte mǎo gōnōmīni gongænte becampa. ¹⁶Wæætē māningā onquiyængā iñōmō Abadāō wodi pæingā iñongante Tatāna dietiocho wadepo iñonte goti winte baī cæcā wædingā iñongante mīnitō iñæmpa guēmanguiōnæ ī beyænque edæ, Tōmengā ñimæncæpodāmaī incæcāimpa, ante quinante wææ āminii.

¹⁷Angā ēñente wædinque nē piinte ānāni guingo imonte wæyōnāni godongāmæ ongōnāni guiquēnē, Bamōnengæ pōnī Itota waa pōnī cæcampa, ante adinque nanguī togadānīmpa.

Mōotatamō guidīmō ante odōmonte apænecampa

(Māateo 13.31-32; Mādado 4.30-32)

¹⁸Īnīnque Itota tōmēnāni inānite, “Wængonguī Awēnē Odeye nempo nāni quēwencabo iñōmō quīnō baī inānīi. Edæ, Æbānō nanguī yebænte badānii, ante botō inguipoga quīnō pæte yebænte baī ī adinque, Mānīnāni adobaī yebænānīpa, ante ēñenguīi. ¹⁹Īmaī impa. Waocā mōotatamō tōmēmō ænte mǎo tōmēmōncodē quiyacā bocate pæ īnīnque ñænæñeque bayonte ayamōidi pōnīnque awænēmæ ongōnānīpa. Mōotatamō guidīmō incæ mänōmaī

pæ baī Wængonguī Awēnē nempo quēwēnāni iñōmō wædænque īnīnāni incæ nanguī yebænguīnāni inānīpa,” ante Itota odōmonte apænecāimpa.

Pāō yedæ æmpoquī da wenguī ante odōmonte apænecampa

(Māateo 13.33)

²⁰Itota ayæ angantapa. “Wængonguī Awēnē iñōmō tōmengā nempo quēwēnāni inānite æbānō cæcāā, ante odōmoncæte ante botō, Īmaī cæcampa, ante odōmonte apænebo ēñenguīmīnii. ²¹Edæ Īmaī impa. Onquiyængā ñænængade tee manguincade ænte tee mānīnque ædīna nāni āmō ænte mēmpoga go adopoque da wēnīnque ayæ, Pāō yedæ æmpocāimpa, ante adoyōmō pōnō da wēnīnque wempo wempo ædāmō cædengā ate pāōmo yedæ æmpote tōmāō nāāmænta bapa. Yedæ æmpote ate pāōmo tōmāō nāāmænta ba baī ōōnædē Awēnē nempo mīni quēwencabo iñōmō tōmāmīni nō ēñente bamīnīpa,” ante Itota odōmonte apænecantapa.

Odemō guiyānemō, ante

(Māateo 7.13-14, 21-23)

²²Itota māniñedē Eedotadēē taadō godinque nanguī nāni quēwēñōmō wodo pænta godinque wædænque nāni quēwēñōmō wodo pænta godinque wayōmō wayōmō gote odōmonte apænecāimpa. ²³Goyongante adocanque,

—Awēnē, bitō æmi beyænque nē quēwenguīnāni iñōmō wædænque inānīpa, āmitawo.

Āñongante Itota,

²⁴—Odemō guiyānemō guicæte ante edæ nanguī cæedāni. Edæ nanguī ināni incæ guicæte ante cædinque guīdāmaī incædānīmpa, āmo ēñēmaīmīnīpa.

²⁵Īmaī impa. Oncō nē ēacā ængæ gantīdinque odemō tee mōnecā adinque mīnitō iñōmō tōmengā oncō boyæ gote ongōnīnque aa pedīnque, “Awēnē, wi ænebi guīquīmōnii.” Ante wæyōmīnite tōmengā, “Æmīnidō imīnii, ante ayæ,

Ædönö gämænö quëwente pöminii iminii, ante botö adämaï imopa,” ancæcäimpa.

²⁶ Angä ëñëninque mīnitö wæætë, “Iñæmpa mōnitö bitö tönö godongämæ cænte becongāmōnimpa. Ayæ bitö mōnitö taadö ponte cægōninque odōmonte apænëbi ëñengāmōni ae,” ancæmīnimpa. ²⁷ Äñōmīni tōmengä iñōmō, “Æminidö iminii, ante, Ædönö gämænö pöminii iminii, ante botö ëñënämaï imopa. Edæ do antabopa. Nōwo nē wiwa cægaimīni inte edæ botö weca ongönāmaï. Edæ wadæ goedäni, ämopa,” ancæcäimpa, ante Itota apænecantapa.

²⁸ “Iñinque mīnitö gomö ayōmīni Wængonguï beyæ nē apænëgaināni tönö dodäni Abadäo wodi Itæca wodi Aacobo wodi tönö tōmänāni Wængonguï Awënë Odeye ömæ godongämæ ongōñōnāni mīnitö iminite edæ yabæque wido cæcä ate wædinque mīnitö wæætë guingo imonte piinte wædinque edæ Ca ca wæcæmīnimpa. ²⁹ Wadäni wæætë edæ nænque tamönö pönāni tönö nænque guidö pönāni ayæ betamonca æmatæ æmatæ pönāni tönö Wængonguï Awënë Odeye oncönë ponte tæ contadinque ææmä bete cængoncædānimpa. ³⁰ Iñinque ayæ ate ëñënäni incæ pancadāniya yæcado ongönāni bate toyönāni mīnitö guiquënë do ëñënimīni inte yæcado ongömīni incæte pancamīniya wæætë yæmiñæ gote ongonte wæcæmīnimpa,” ante Itota apænëgacäimpa.

Eedotadëë quëwënäni beyæ ante Itota wæcampa

(Mäteo 23.37-39)

³¹ Mäniñedë Paditeoidi pancadāniya tōmengä weca pōninque,

—Awënë Edode bitö imite wænōncæ angantaye. Bitö ongönāmaï wayömö wadæ goe.

³² Änāni ëñëninque Itota, —Edode congäñe bai babæ cædongä iñongante mīnitö tōmengä weca godinque, Itota iïmaï angampa, ante apænëmīni ëñengædäni. “Edode ëñëmi.

Botö nōwoönæque baönæque wënæidi inänite iinque wido cædinque iinque godö cæbo waa badäni ate iñabæ guingä iñonte botö edæ mäniñedë edæ idæwaa cægaimo bacæboimpa, ante Itota apænecampa,” ante apænëmīni ëñengædäni, ämopa. ³³ Incæte botö nōwoönæ godinque baönæ godōmenque godinque edæ waönæ godōmenque botö goquënë godinque Eedotadëë gocæboimpa. Edæ Wængonguï beyæ nē apænëgaināni incæ Eedotadëë iñōmō tōmënāni nāni wængaiñōmō iñonte botö Wængonguï beyæ nē apænëbo adobo iñōmo inte edæ ædö cæte wayömö ongonte wænguimoo.

³⁴ Ante apænëdinque Itota Eedotadëë iñōmō quëwënäni beyæ ante pōnente wædinque, “Eedotadëë quëwëmīni ëñëdäni, angantapa. Wængonguï beyæ nē apænëdäni inänite mīni wænongaincabo inte ayæ Wængonguï nänö da pönönāni inänite dicaca tacamīni iñōmīnite botö iñōmō mīnitö iminite waadete pönö cæinente nangui wæbopa. Tawadiya wæmönä iñōmō, Botö wënäni, ante gompodique tæcæënëmæ wëä pönö ö ænä bai botö adobai, Botö wënäni pöedäni, ante æpogadö äñōmote mīnitö, Wīi pōinente awædö, ante Baa ämīni wætabopa.

³⁵ Nōwo iñōmō mīnitö onconcoo edæ önonconcooque baconcoo tamëñedäni. Nōwo edæ botö dæ äñōmo mīnitö, ‘Awënë Wængonguï ëmōwo beyænque pōninque bitö toquinque edæ waa cæcæbiimpa,’ ante mīni anguinganca mīnitö edæ botö imote adämaï incæmīnimpa ante ämo ëñëdäni,” ante Itota apænëgacäimpa.

Æpæ ëñate nē wædongä ingante Itota cæcä waa bacä

14 ¹ Itota guëmanguionæ iñonte Paditeoidi awënë oncönë cæncæte ante go guiyongante godongämæ ponte ongönāni guiquënë, Itota æbänö cæquingää, ante waa agönānitapa. ² Tōmengä weca adocanque æpæ ëñate nē wædongä inte a ongongä.

³Adinque idægoidi nāni wææ angainō ante nē ate ēñēnāni tōnō Paditeoidi inānite apānedinque Itota iīmai angantapa.

—Wængongui æbānō ante wææ angacāi. Waa bacædānimpa, ante guēmanguiōnæ iñonte mōnō waa cæquēnēmō imōō, ante pōnēmīni. Wæætē edæ, Guēmanguiōnæ iñonte cædāmai inguēnēmō imōō, ante pōnēmīni.

⁴Åñongæ edæ pæ wēenedānitapa. Itota iñomō edæ nē æpæ ēñate wædongæ ingante gampocā waa bacantapa. Ayæ, Goe, angæ gocantapa. ⁵Angæ gocā ate Itota wæætē tōmēnāni inānite iīmai angantapa.

—Mīnitō waocabo iñomīnite adocanque tōmengæ wēñangæ onguiñangæ incæ tōmengæ wagada onguiñangæ incæ æpæ ante nāni ææ wodīñomō goyæ guicā ininque mæmpocā iñomō guēmanguiōnæ iñonte edæ dicæ tōō tadōnāmai inguingāā. Mānōmai goyæ guicā wædinque mīnitō tōmāmīni guēmanguiōnæ ī incæte do gote nāwæ gongæninque edæ quingæ tōō tadōmaimīnīpa.

⁶Ante Itota åñongante tōmēnāni ædō cæte wæætē anguinānīi. Edæ pæ wēenedānitapa.

**Monguimæno ante awēnē beyæ
gote nē wente ænāni, ante**

⁷Ayæ Paditeo awēnē nānō nē åñedīnāni pōninque nāmanque ante pōnēninque, Yæcado ongōñōmote botō imote waa acædānimpa, ante cædinque waa pōni tæ contaī iñomō tæ contadāni Itota acantapa. Īninque tōmengæ, Wængongui Awēnē nempo quēwēninque æbānō cæquīi, ante ēñencædānimpa, ante imæca quēwēnāni nāni cæinō ante odōmōninque iīmai apānecantapa.

⁸—Bitō imite, Monguimæno pō bee, ante nē wente ængæ ēñēninque bitō pōninque yæcado inō waēmō iñomō tæ contadāmai incæbiimpa. Īñæmpa wacā tōmengæ nānō nē waadecā pongā ininque ⁹mīnatō imīnate nē wente

ængæ iñomō bitō weca pōninque, “Bitō gæ goyōmi botō nē waadecā wæætē tæ contaquingæ,” ante åmaingampa. Īninque bitō gæ godinque wīi waēmō iñomō wæætē tæ contadinque guingo imonte wæbaīmīpa. ¹⁰Wæætē nē wente ængæ ēñēninque bitō monguimæno pōninque yæmīñæ pōni wēnæ wēnæ iñomō tæ contæ. Edæ nē wente ængæ ponte ayongæ bitō wēnæ wēnæ iñomō tæ contabi adinque tōmengæ wæætē bitō imite, “Botō nē waadebi iñomī inte bitō ñōwo yæcado pōni pō tæ contæ, åmopa,” åmaingampa. Mānōmai angæ ēñēninque godongāmæ cæ cōnāni iñomō, Nē æacā nānō nē waadebi bitō imi amōnīpa, ante bitō imite waa abainānīpa. ¹¹Edæ, Botō nāmā nē waa cæbo inōmo inte edæ yæcado ongonguēnēmō imopa, ante nē cæcā iñomō tōmengæ iñomō wææntodonte baī guingo imonte wæcæcāimpa. Wæætē edæ, Botō önōmoque imopa, ante yæmīñæ nē ongongæ iñomō tōmengæ guiquēnē ængō cæte tocæcāimpa, ante Itota apānecantapa.

¹²Tōmēnāni inānite iinque apānedinque nē wente æningæ ingante Itota godōmenque angantapa.

—Bitō, Pō cæe, ante ææmænoca wente æninque bitō æmigoidi inānite wente ænāmai īe. Bitō tōniñadāni inānite wente ænāmai īe. Bitō guidēnāni inānite wente ænāmai īe. Eyequei owote māincoo nē eadāni inānite wente ænāmai īe. Edæ bitō tōmēnāni inānite wente æmi ininque tōmēnāni wæætē bitō imite wente æmainānīpa, ante wææ cædinque bitō iñomō, Botō godōnō wæætē eyepæ pōnōnāni māninque æninque oōnædē wæætē ænāmai īmaīmopa, ante wædinque edæ tōmēnāni inānite wente ænāmai īe. ¹³Wæætē ææmæno ante wente æninque omæpodāni inte wæwēnāni inānite cōmante wæwēnāni inānite bee ñante wæwēnāni inānite babetamōnāni inānite wente æe. ¹⁴Mānīnāni inānite wente æninque edæ bitō toquinque ingæiimpa. Tōmēnāni wæætē ædō cæte adopo

pönönäni ænguimii. Edæ nē nō cædāni nāni nāni ömæmonguifönæ iinque bayonte edæ mönō Mæmpo Wængongui incæ bitō imite adopo pönongä æncæbiimpa, ante Itota apænegacäimpa.

Ææmæ ante Itota odömoncæte ante apænecampa
(Mäteo 22.1-10)

¹⁵ Angä ëñëningue Itota tönö nē cængongä adocanque tömengä ingante apænecantapa.

—Wængongui Awënë Odeye pongä ate tömengä tönö godongämæ nē cængä iñömö edæ tömengä nänö watapæ toquinque cænguingä.

¹⁶ Apænegä ëñëningue Itota wæætë tömengä ingante odömoncæte ante apænecantapa.

—Wacä ææmæno ante cædinque nangui inäni inänite mäo apænedinque, iincayæ ate ämo ate pö bete cæedäni, ante cæcantapa. ¹⁷ Ææmæno beyedë iinque bayonte tömengä ingante nē cæcä ingante äninque, “Iñönæ ææmæno iinque cætimpa. Pöedäni,” ante bitö tē tē wente ænte pöe, ante da godongä.

¹⁸ Godinque wente ængä ëñëningue do nänö nē äñedinäni wæætë, Ædö cæte ponguimönii, ante tömänäni adoyömö wædänipa. Tānocä iñömö, “Botö ömæ ante tæcæ godonte æninque botö acæ goquimo inte botö ææmæ becæ godämaï imopa. Incæte nē wente æningä weca adodö gote bitö botö beyæ apænebi ëñëningue tömengä wæætë botö imote piināmaï incæcäimpa,” angampa.

¹⁹ Wacä guiquënë, “Wagada onguifænä nāna goti wimencacaya nāna goti wimencacaya önompo æmæmpoque ganca mänimpodäni inäni inänite godonte ænimo inte botö, Æbänö cædänii, ante acæ gocæ cæbopa. Iinque botö ææmæ becæ pönāmaï imo incæte awënë ingante ämi botö imote piināmaï incæcäimpa,” angampa. ²⁰ Wacä guiquënë, “Botö tæcæ mönimo inte ædö cæte ponguimoo,” angä. ²¹ Æñëningue nē cæcä iñömö awënë weca adodö pöninque tömënäni nāni cædönö ante

tömää apænegä ëñente wædinque nē ëacä iñömö ængui badinque tömengä ingante nē cæcä ingante, “Bitö mönö quëwëñömö wacä taadö wacä taadö nænänö incæ guiyänö incæ tömäo gote adinque nē ömæpodäni inänite, nē cömäinäni inänite, nē biyaate inäni inänite, nē babetamönäni inänite adinque ænte pöe.” ²² Angä ëñente cædinque nē cæcä wæætë awënë ingante, “Awënë, bitö äninö ante do cæbo incæte bitö oncö wii eyede impa.” ²³ Ante apænegä ëñente wædinque awënë wæætë, “Önömæca iñömö nænänö incæ guiyänö incæ gote diqui diqui minte wadäni inänite ate ämi pönäni iinque botö oncö eyede ponte cæncædänimpa. ²⁴ Edæ bitö imite ämopa, Wëñëñedë botö wente æninäni incæ bedämaï incædänimpa,” ante nē ëacä angampa. Mäninque ante apænebopa, ante Itota apænegacäimpa.

Itota miñæ gocæte ante æbänö cæquii, ante
(Mäteo 10.37-38)

²⁵ Itota tönö nangui inäni godongämæ godänitapa. Tömënäni inänite apænegæte ante tömengä dadi ëmænte adinque apænecantapa.

²⁶ “Minitö iñömö, Itota gämænö ponguimo, äminitawo. Iñæmpa botö weca pöninque waocä mæmpo tönö wänä inate ante wædämaï incæcäimpa. Tömengä nänöogængä ingante ante wædämaï inte tömengä wëñænäni tönö tömengä nänö tönifadäni inänite ante wædämaï incæcäimpa. Mänimpodäni inänite piinte bai pönëningue tömengä, Nāmanque ante quëwencæboimpa, ante wædämaï inte piinte bai pönëningue botö imote wæætë godömenque nangui waadete pönenguëngä ingampa. Mänömaï ante pönënäni iñömö tömënäni edæ botö miñæ nē godäni badänipa. ²⁷ Ayæ botö miñæ poncæ cædinque waocä, Awæ botö wænguifwæ, ante næænte ponte bai cædinque, Wænönäni wæmo incæte Itota miñæ cöwë gocæboimpa, ante

poncæcäimpa. Mänömainö ante wī cæcä iñömö tömengä iñömö edæ botö nē emiñængä ædö cæte baquingää. ²⁸Æi gomö aquincö mänoncæ cædinque bitö, Æpodö godonte æninque iinque mänonguimo. Botö eyepæ mantawo, ante täno pönänämaï inte edæ ædö cæte mänonguimii. ²⁹Täno pönëë cönämaï imi iinque bitö ongonto ontowæ do nãñe ñongæninque godömenque ænguï ante ömapobi badinque iinque edæ mänonämaï imaïmipa. Ayæ edæ mänonämaï imi adinque godongämæ ongönäni wæætë, ³⁰‘Æ bitö mänoncæ cædimi incæ iinque mänonämaï imipa töö,’ ante badete tobainänipa,” angantapa.

³¹Ayæ, “Imæca awënë wabæca awënë ingante guëadö guëa piïnte cæcæte ante cædinque ædö cæte täno pönänämaï inte cæquingää. Iïmaï pönente cæquënegä ingampa. Botö tontadoidi guiquënë diete miïdo ganca iñönänite wabæca awënë tömengä tontadoidi guiquënë bæinte miïdo ganca inäni awædö. Tömengä tontadoidi nangui inäni tönö piïncæte ante pöñongante botö æbänö cæte edæ wææ cæquimoo, ante täno pönëë congüënë ingampa. ³²Ayæ, Botö iñömö tæï piñæmo imopa diyæ tömënanï inänite wido cæquimoo, ante pönengä iinque tömengä edæ wabæca awënë gobæ ongöñongante mäo wææ angüënegä ingampa. Edæ, Botö æbänö cæbo ate bitö wæætë piyænë cæte ee ate gobi quëwëmoe, ante wææ angüënegä ingampa. ³³Mini cabo adobai iminipa. Mäincooque impa, ante godonte bai cædinque munitö tömancoo emö cædinque tömänäni inänite emö cædinque botö miñæ poncæminimipa. Iñæmpa emö cædämaï imini iinque munitö botö nē emiñæmïni ædö cæte baquimïni,” ante Itota angacäimpa.

Cati incæ nongæ bapa, ante
(Mäateo 5.13; Mäadoco 9.50)

³⁴Ayæ apænëdinque Itota, “Cati quimonte cæï iñömö waëme inte gæpæ emompa, angacäimpa. Incæte

nongæmonte ba adinque munitö wæætë æbänö nö cæmïni wæætë gæpæ emonguïi. ³⁵Iñæmpa gönea inguipoga cati wäne cædäni iinque tömëmö cati beyæ pædämaï ingæimpa. Ayæ wagada goi tönö wempodente wäne cædäni iinque tömëmö cati beyæ pædämaï ingæimpa. Iinque edæ cati nongæ ba ate wido cædänipa. Mänömaï apænëbo ëñëninque ëamonca ongonte ëñëedäni,” ante Itota apænëgacäimpa.

Cæningä wë womönimpa, ante
odömöninque apænecampa
(Mäateo 18.10-14)

15 ¹Odömäno awënë beyæ nē ænäni tönö Wængonguï ingante ëñënanämaï inte nē cædäni tönö tömänäni Itota apænecä ëñencæte ante godongämæ pönäni inönänimpa. ²Adinque Paditeoidi tönö nē odömönäni guiquënë Itota ingante ante piïninque, —Iingä iñömö, Pöedäni, äninque nē ëñënanämaï cædäni tönö cæ congä awædö.

³Ante piïnte tededäni wædinque Itota, Wængonguï Awënë nempo quëwëninque æbänö cæquïi, ante ëñencædänimpa, ante imæca quëwënanäni nani cæinö ante odömöninque iïmaï apænecantapa. ⁴“Munitö iñæmpa. Mini waocabo iñömïnite adobi iñömö bitö obegaidi tiëë ganca ëabi iñömi obega adocanque incæ wë womonte edæ dæ bacä iinque bitö iñömö æbänö cæbaimii. Edæ nöobenta i nöebe inäni ayæ ongoncoo inänite yabæque emö cæte godinque önömæca gote wë womöningä ingante bitö ædö cæte diqui diqui minämaï imii. Bitö aganca cöwë edæ diqui diqui mimaïmipa. ⁵Ayæ diqui diqui minte ëadente ate, Nöwo ëadëmopa, ante todinque önönancapæ wo ææntodöninque, ⁶oncönë mongæante pöninque bitö guidënanäni tönö bitö æmigoidi tönö äñete pönäni ate, ‘Badogaa, botö wë womö wædö dobæ ëadente i abopa. Edæ mönö watapæ toquinque impa,’ ante nē ëabi iñömö ämaïmipa. ⁷Oönædë quëwënanäni iñömö adobai cædänipa, ante

apænebo ëñëedäni. Waodäni nöobenta i nöebe ganca inäni në nö cædönäni inte wë womönämaï inte ayæ ongönäni adinque öönædë quëwënäni wædænque todänipa. Wæætë waocä adocanque incæ në womönängä inönmö tömengä edæ wënæ wënæ nänö cædinö ante wæwente pönëninque ñimpo cæte pongä adinque öönædë quëwënäni inönmö godömenque watapæ todänipa,” ante Itota apænegacäimpa.

**Onquiyängä tiguitamö nänö
wë wodönintamö ante**

⁸Godömenque apænedinque Itota odömongantapa. “Ayæ wæætë onquiyängä tiguitamö diete ganca mäñongä adotamonque wë wodonte ba adinque, Nänö gongængæimpa, ante tica wodönodinque tömengä oncö tömäo wadæ ñëmæ wadæ ñëmæ cæte diqui diqui minte ængampa. ⁹Do æninque tömengä guidëñäni tönö tömengä æmigoidi tönö äñete pönönänite, ‘Botö wë womontamö wædö dobæ ëadente abopa. Mönö edæ watapæ toquinque impa,’ angampa. ¹⁰Ininque minitö iminite apænebopa. Adocanque incæ wënæ wënæ nänö cædinö wæwente pönëninque ñimpo cædinque pongä adinque Wængonguï anquedoidi incæ watapæ todänipa,” ante Itota apænegacäimpa.

**Mäincoo në ëwengä ingante
mæmpocä waadete pönö cæcä**

¹¹Ayæ godömenque apænedinque Itota, “Mæmpocä tömengä wëñäna mënaa inönate, ¹²ayæmengä inönmö wæmpocä ingante apænedinque, ‘Mæmpo, bitö ëacoo incæ æmæncooque pä cæte botö ænguënencooque pönömi æmoe.’ Angä Ao äninque wæmpocä pä cædinque wacä ingä pædæ wacä ingä pædæ godongä äna. ¹³Ate wantæ ate ayæmengä inönmö ænte næænte wabæca godinque quingämë bai önonque towente quëwëninque wæmpocä nänö pönönincoo incæ eye cæpote ba. ¹⁴Ate mäniömæ cænguï dæ ba ate näni

gæwænte wæpämö pö ininque tömengä mäincoo ænguëngä inte wæwengä. ¹⁵Ininque tömengä mäniñömö quëwengä weca gote äninque, Bitö imi në cæbo bacæboimpa, äñongante Ao äninque, Botö ömæ odæ wængänäidi näni cæmancadë gote në aabi bacæbiimpa, ante da godongä. ¹⁶Gote aadinque tömengä gue ænente ömædengä inte odæ wængänäidi näni cæntapodë incæ cæinente wæyongante cænguï dicæ pönönäniyaa.”

¹⁷“Ante wædinque tömengä nämanque pönë cöninque, ‘Inämpa botö wæmpo ingante në cædäni inönmö önonänique incæ eyepæ pönö cæñönäni botö inönmö edæ gæwænte wænguï wæ. ¹⁸Botö mæmpo weca edæ wadæ gocæboimpa. Gote pöninque botö tömengä ingante, Mæmpo ëñëmi. Öönædë quëwengä ingante botö godö ëñëñämaï cædinque bitö ayömite pönö wënæ wënæ cæbo inönmote, ¹⁹bitö ñöwo edæ, Botö wëmi, ante ædö cæte anguïmii. Wæætë edæ, Bitö botö imote, Në cæbi bae, ämi ate botö bitö imite në cæbo bacæboimpa, ancæboimpa.’ ²⁰Ante pönëninque wadæ godinque wæmpocä weca gocantapa,” ante apænedinque Itota godömenque odömonte apænegantapa.

“Ayæmengä mänömaï gote gobæ pönö dibæ pönongante wæmpocä inönmö gomö adinque inöntobæ pönö waadete wæcampa. Pogodo pönö godinque tömengä wengä ingante waa waadedinque bæi ongonte queë bemongampa. ²¹Tömengä wengä inönmö, ‘Mæmpo ëñëmi. Öönædë në quëwengä ingante botö godö ëñëñämaï cædinque bitö ayömite pönö wënæ wënæ cæbo inönmote bitö ñöwo edæ, Botö wëmi, ante ædö cæte anguïmii.’ ²²Ante tæcæ apæneyongante mæmpocä inönmö në cædäni inänite äninque, ‘Weocoo wæmoncoo quingæ ö ænte mämö daga wëñaquïmini. Önonpo timpoi ænte pöninque godö da timpodinque awæncata ö ænte godö da wëwædäni. ²³Ayæ wagada wëñängä nanguï cænte oguïmo pönö inongä inte wæwente

ænōmīni ate mōnō cænte tocæimpa.

²⁴Edæ botō wengā iñōmō do wænte bai iñongā incæte ñōwo mīingā pongā aedāni. Botō nē wē womongā wædongā incæ edæ ñōwo dobæ ēadente tobopa.’ Ante wæmpocā angā ēñēninque ææmæ cædinque nanguī todānitapa,” ante Itota godōmenque odōmonte apænecantapa.

²⁵“Ææmæ cæte toyōnāni bamoncadengā guiquēnē gōnea ayæ cædongāimpa. Iñique cæte ate obo ponte ēñēñongā āmotamīni ante āwadāni. ²⁶Ēñente wædinque nē cæcā ingante āñecā pōñongante, Æbānō cædāni, ante wæcampa. ²⁷Āñongante, ‘Bitō biwi incæ do pongā adinque bitō wæmpo, Botō wengā mīingā ēñadente tobopa, ante adinque wagada wengā oguīmo pōñi iñongā ingante do angā wænonte ææmæ cæte todānipa.’ ²⁸Ante apænecā ēñēninque bamoncadengā iñōmō edæ ænguī badinque oncōnē guidāmaī, Baa angā. Wædinque wæmpocā iñōmō oncodo taodinque tōmengā ingante waadete apænedinque, Oncōnē pō guīie, angampa. ²⁹Bamoncadengā wæætē, ‘Iñæmpa bitō beyæ ante wadepo iñō wadepo iñō botō ancaa cædinque bitō ānō tōmānō ante do cæbo iñōmote bitō wæætē, Bitō æmigoidi tōnō cænte tocæmīnīmpa, ante dicæ āmiyaa. Caboda wengā incæ dicæ pōnōmi æmogaa. ³⁰Wæætē māningā bitō wengā guiquēnē onquiyænāni māincoo beyæ ante nē towente quēwēnāni tōnō quēwēninque bitō ēadīncoo incæ nē ēwēnengā inte pongā adinque bitō wæætē wagada wē oguīmo pōni iñongā incæ māningā beyæ do wænōmīpa, ante awædō,’ angantapa.”

³¹“Ante pīiñongante wæmpocā, ‘Botō wēmi ēñēmi. Bitō iñōmō cōwē edæ botō weca ongōmi imīpa. Botō māincoo iñi edæ bitō māincoo cōwē impa.

³²Incæte māningā bitō biwi, Do wæmaī ingampa, ante mōnō nē pōnēnongā inte ñōwo mīingā ingā pongā ae. Nē wē womōningā ingante do ēadente ate edæ ææmæ cæte toquēnē iñīmpa,’ ante bamoncadengā ingante mæmpocā

angampa.” Māninque ante apænēbopa, ante Itota apænēgacāimpa.

Nē aaquēnengā incæ nō cædāmaī ingampa, ante

16 ¹Itota tōmengā mīñæ nē godāni iñānite godōmenque apænedinque, “Wacā adocanque māincoo nanguī ēacā iñongante wadāni, Bitō māincoo nē aaquēnengā incæ ōnonque pōni wido cæcā ae. ²Ānāni ēñēninque nē ēacā iñōmō nē aaquēnengā ingante āñecā pongā ate iīmaī angampa. ‘Bitō quīmæ cæbii, ante adinque tededāni edæ ēñēmopa. Ñōwo idæwaa botō māincoo inte nē aadīmi inte edæ abæ tawæ gocæbiīmpa. Āmo ate ēñente wædinque bitō botō māincoo iñi ante edæ, Æbānō aadinque cæboo,’ ante apænēbi ēñēmoe.”

³“Ante pīiñte angā ēñente wædinque nē aadingā iñōmō nāmāneque tedinque, ‘Botō awēnē, Gobāwe, angā ēñēninque botō abæ tawænte gote awædō. Botō cæte ænguēnta ñōwo ænāmaī iñinque æbānō cæte ænte quēwenguīmo. Botō, Wadāni beyæ onguīpoi ææ wobo ate pōnōnāni ænte quēwencæboīmpa, ante pōnēmo bai edæ tæi pīñæmopa diyæ ææ woquīmo. Ayæ, Ōnonque pōnōmīni æmoedāni, ante ædō cæte anguīmo. Guīñēnete awædō. ⁴Æ. Tæcæ pōnēmopa. Botō awēnē angā botō abæ tawænte goyōmote wadāni wæætē, Botō oncōnē pō guīie, ancædānīmpa, ante cædinque botō ñōwo iīmaī cæcæboīmpa,’ ante iīmaī cæcampa,” ante apænedinque Itota godōmenque apænecantapa.

⁵“Wadāni iñōmō iingā awēnē pōnongā æninque adodō pōnōnāmaī iñāni inte debe iñōnānīmpa. Iñāni iñānite adocanque adocanque tōmānāni iñānite angā pōñōnānite nē aadingā iñōmō tāno pōningā ingante apænedinque, ‘Botō awēnē ingante bitō ayæ æpodō pōnōnāmaī iīmi.’ ⁶Āñongante, ‘Oguīguipæ incæ botō tiēē ganca tanquebo encadedē awēnē ingante pōnōnāmaī inte debe iīmpa.’ Ante

apænecä ëñëninque 'Mänimpocadedë debe ïmipa,' ante awënë nänö yewämöninta pædæ godöninque në aadingä ïñömö, 'Bado, bitö ïinta ænte pönömenque ante yewämöninque edæ, Botö tincoenta ganca encadedë debe ïmopa, ante edæ quingæ tæ contate yewämöe,' angä ëñente cæcampa. ⁷Ayæ pöningä ingante në aadingä angantapa. 'Bitö guiquënë æpodö pönönämaï ïmii.' Äñongante, 'Todigo incæ tee manguincade ñænængade pöni tiëë ganca encadedë botö debe ïmopa.' Ante apænecä ëñëninque awënë nänö yewämöninta pædæ godinque në aadingä, 'Bado bitö ïinta ænte pönömenque ante yewämöninque, Otenta ganca debe ïmopa, ante yewämöe,' angä cæcampa."

⁸"Ïnrique në aaquënegä mänömaï önonque wiwa cæcä wædinque awënë tömengä ingante, Bitö ocai nanguï encabi inte nämanque ante pönëwëninque cæbitapa, angampa, ante Itota në aaquënegä ingante ante mäninque apænecantapa. Ayæ godongämæ ongönäni inänite godömenque apænedinque, Inguipogaque ante quëwënäni ïñömö nänö caboque nanguï ëñente cæyönäni botö ñäö ïñömö në quëwënäni nänö cabo guiquënë wii nanguï ëñente cædänipa," ante Itota odömoncæte ante apænecantapa.

⁹Ayæ, "Minitö ïminite ñöwo ämo ëñëedäni. Mäningä në aacä ocai encate cæcä bai minitö ïñömö adobai inguipogaque wiwa cæcæte ante nänö godonte æinta mämini ïnrique ocai encate töingä pönente cæedäni. Inguipoga ïnrique bayedë mäninta ïñömö edæ dæ bacæïmpa, ante pönente wædinque, wädäni beyænque ante godö waa cæedäni. Mänömaï cæmini ïnrique minitö ömæpomini inte öönädë nänö cöwë wantæpiyæ quëwencönë æite godinque pönöminite, Oncönë pöedäni, ämaïnänipa," ante Itota apænecantapa.

¹⁰Ayæ, "Wacöcä mäincoo wædænque pönö ñëninque ædæmö aacä ïnrique

tömengä wæætë nanguï mäincoo æninque adobai ædæmö aaquingä ingampa. Wæætë edæ mäincoo wædænque pönö aaquënegä incæ babæ cæcä ïnrique tömengä wæætë nanguï æninque cöwë babæ cæquingä ïmaingampa. ¹¹Ïnrique mäincooque ante mini wædoncoo æninque minitö ædæmö aadämaï ïmini adinque minitö ïminite, Wo ëwënämäincoo aacæbiimpa, ante dicæ pönönäni ænguimäniyaa. ¹²Ayæ wacä minitö ïminite, Botö qui ædæmö aadäni, ante pönongä ænimäni inte minitö ædæmö aadämaï ïmini adinque, Tömëmini qui, ante minitö ïminite pönönämaï incædänimpa," ante Itota apænecäimpa.

¹³Ante apænedinque Itota godömenque apænecantapa. "Mënaa awënëna ïna beyæ wacä ædö cæte cæquingä. Adocanque awënë ingante püinrique wacä ingante waadëbaingampa. Wæætë adocanque miñæ godinque wacä ingante wii waa abaingampa. Minitö adobai ïmini inte Wængonguï ingante në cæmini ïnrique mäincooque ante ædö cæte cæquimäni," ante Itota angacäimpa.

¹⁴Itota apænecä ëñëninque Paditeoidi guiquënë mäincooque ante në wæwënäni ïnönäni inte, Quimæ änewëë, ante badete togadänimpa. ¹⁵Adinque Itota wæætë tömënäni inänite, "Minitö ïñæmpa, Mönitö ïmönite adinque wadäni, Në nö cædäni ïnänipa, ante pönencædänimpa, ante në babæ cæmini ïminipa. Incæte Wængonguï minitö mimönë mini entawënë ante edæ do acampa. Wadäni nänö waa adö ante Wængonguï wæætë, Wentamö pönö ï awædö, ante püingampa," ante Itota apænecantapa.

Wængonguï Awënë nänö wææ angainö cöwë ongompa

¹⁶Äninque Itota, "Wëëñëdë ïñömö Wäö nänö ponganca dodäni Möitee wodi nänö wææ angainö ante ayæ Wængonguï beyæ në apænëdäni nänö angainö ante apænete

quëwengadänimpa. Ñöwo guiqüënë, Wængonguï Awënë Odeye nempo guite quëwengäimpa, ante watapæ apænete impa. Ìine ante ëñëninque tömänäni Awënë nempo guicæte ante edæ pæ pagænte cædinque da godö guidänipa,” ante apænecantapa.

¹⁷Ayæ apænedinque, “Incæte öönæ tönö inguipo æmæwo edæ dæ näni baganca edæ Wængonguï nänö wææ angäinö ïñömö edæ cöwë mäë ongongäimpa. Mänine ante yewæmöninque dodäni näni tänoncagaï ïñömö edæ guiyä pönï incæ cöwë wadæ cædämaï ingäimpa,” ante Itota apænegacäimpa.

Näni pämänte wædö ante Itota apænecampa

(Mäateo 19.1-12; Mäadoco 10.1-12)

¹⁸Ayæ godömenque apænedinque Itota, “Æcänö näwä nänöogängä ingante pämänninque wacä onquiyängä ingante godö möna ïñömö tömengä edæ wïwa towengä do bacampa. Adobaï, tömengä nänöogängä ïningä ïñongante wacä möninque edæ do towente bacampa,” ante apænecantapa.

Tæcæ wodi tönö Datado, ante Itota odömonte apænecä

¹⁹Godömenque odömonte apænecæte ante Itota ïimai ante apænegacäimpa. “Onguïñängä adocanque në ëacä inte cæncadencoo waëmoncoo wëñadinque awënëidi näni opatawæ ëmoncoo baï yabæque wëñadongäimpa. Tömengä tæcæ wodi ïnongä inte waëme cænguincöoque ænninque ïimö ïñö ïimö ïñö ææmäë cædinque nanguï todinque quëwënongäimpa. ²⁰Tæcæ wodi yabædemö ïnö wacä tömengä ëmowo Datado ingante ænte mämö ñö cædäni ñongængantapa. Ìingä ïñömö, Pönömi æmoe, Pönömi æmoe, ante në änewënongä inte quëmoncoo tömäo baate wædongäimpa. ²¹Ayæ tæcæ wodi weca cænninque eyepodäni wæænte öñoncoo adinque tömengä ænte cæncæte ante wæwënongäimpa. Ayæ

edæ tömengä nanguï baate ñömænte wæyongä guintaidi incæ pö yædæ yædæ beyadönänimpa. ²²Tömengä në, Pönömi æmoe, Pönömi æmoe, ante änewënongä inte näñe wängä adinque Wængonguï anquedoidi tömengä öñowoca ingante Abadäö wodi weca ænte mäidäni æicantapa. Ayæ ate tæcæ wodi adobaï näñe wängä adinque tömengä baö ïni daga wëñänitapa.”

²³Ante apænedinque Itota tæcæ wodi ingante ante godömenque apænecantapa. “Tömengä öñowoca guidömëmö taadö wææ gote mäë mämonte bai ïñömö ongöninque nanguï ämogate wæwënongä inte gomö ayongä Abadäö wodi a ongongä acantapa. Datado wodi adobaï Abadäö wodi weca a ongongä acantapa. ²⁴Adinque tæcæ wodi ïñömö Abadäö ingante aa pedinque, ‘Mæmpo Abadäö ëñëmi. Botö gonga bæcoyömö guite nanguï ämogate wæwëmo cæbii. Botö ämogate wædö ante pönö waadete waa cædinque bitö Datado ingante da pönömi pöninque tömengä æpæ ada ipomencacä botö cöñe bamencaboe.’ ²⁵Äñongante Abadäö, ‘Botö wëmi, Datado ïmæcayedë wënæ wënæ ämogate wæwëñongante bitö mäincoo waëmoncooque ænte todinque quëwënonmiimpa. Ñöwo diyæ bitö ämogate wæwëñömite Datado ingante wæætë ædæmö cæbo ate wampo pönëninque tömengä ñöwo ïñömö watapæ quëwente tocampa. ²⁶Ayæ godömenque ämo ëñëe. Nänënë ï apa änewëë. Botö weca ongongä inte ædö cæte bitö weca goquingä. Wæætë bitö weca ongongä inte botö weca ædö cæte ponguingä. Guiibæ pönï ïñömö taadö impa taquïi. Edæ dæ ampa,’ ante Abadäö wodi angampa, angantapa.”

²⁷“Angä ëñente wædinque tæcæ wodi wæætë, ‘Mæmpo Abadäö ëñëmi. Datado ingante ämi ëñente tömengä botö mæmpo oncönë adodö gocæcäimpa. ²⁸Mänïñömö botö tönïñadäni önonpö æmæmpoque ganca mänimpodäni ïñänipa. Ìinque bitö Datado ingante ämi tömëñäni weca gote, Wænompadäni,

ante wææ angä eñëninque tömënäni wæætë iñömö nangui põni ämogate wæwëñömö pönämaï incädänimpa.’²⁹ Äñongante Abadäo wæætë, ‘Möitee wodi nänö wææ ante yewæmongainta Wængongui beyæ nê apänedäni nani yewæmongainta do mänäni inte edæ bitö tönïñadäni iñömö mäninta adinque, Æbänö i, ante do eñenguënänäni inänipa.’³⁰ Ante apäneyongä tæcæ wodi wæætë, ‘Iñæmpa mëmpo Abadäo eñëmi. Wacä nê wængaingä inte ñäni ömæmonte tömënäni weca gote apäneca eñëninque botö tönïñadäni tömënäni wënæ wënæ cædinö ante wæwente pönëninque do edæ ñimpo cæbainänipa.’³¹ Ante wæyongante, ‘Iñæmpa Möitee wodi nänö wææ angainö ante Wængongui beyæ nani apänegainö ante eñëñämaï inäni inte tömënäni nê wænte ñäni ömæmönigä apäneyongante cöwë eñëñämaï imainänipa,’ ante Abadäo wodi angantapa.” Tæcæ wodi ingante ante apänedinque Itota mäninque ante apänegacäimpa.

Wacä oda cæcæcäimpa, ante nani wæquinque cädänipa

(Mäateo 18.6-7; Mäadoco 9.42)

17 ¹Ayæ tömengä miñä nê godäni inänite apänedinque Itota, “Nê pönëñäni incæ pancadäniya wii eñente do oda cädänipa. Cöwë mänömaï impa. Incæte, Oda cæcæcäimpa, ante nê cæcä iñömö edæ tömengä nangui nänö caate wæquinque cæcampa. ²Ïninque edæ, Wëñængä adocanque guiyangä põni incæ oda cæcæcäimpa, ante nê godö cæcæ cædingä iñömö edæ, Wii cæcæcäimpa, ante mönö edæ wææ cæcæimpa. Waodäni nani dacæ godö dacæ godö cæquinca ñænænca æninque nê godö cæcæ cæcä önömenca æ wëmencadinque tömengä ingante tæcætibæ wido cädäni ïninque tömengä edæ, Wënæ wënæ cädämaï inte wæmo beyænque Wængongui botö imote pänämaï ingampa, ante tömengä waa toquënegä imaingampa. ³Mänömaï ämo eñëmiñi inte mïnitö,

Oda cæcæcäimpa, ante nê cæcä bai cädämaï incæboimpa, ante edæ nämä wææ aedäni,” æninque Itota iïmaï apänecantapa.

“Wacä wënæ wënæ cæcä adinque bitö wæætë tömengä ingante, Cädämaï incæbiimpa, ante wææ æ. Ämi eñëninque tömengä wënæ wënæ nänö cædinö beyæ guingo imonte wædinque, Wiwa cætabopa, ante apäneca eñëninque bitö wæætë piyänë cædinque tömengä ingante ñimpo cæbi ee gocæcäimpa. ⁴Tömengä wæætë adoönæque iñonte önompö æmæmpoque go mempoga mänimpoga bitö imite wiwa cædingä inte tömengä guingo imöninque, ‘Bitö imite wiwa cætabopa,’ ante adopoga apäneca eñëninque bitö wæætë tömengä ingante adopoga ñimpo cæbi ee gocæcäimpa,” ante Itota angantapa.

Mönö tæri piñænte entawenguinque wede pönëmopma

⁵Mönö Awënë tömengä nänö nê da godöñinäni iñömö tömengä ingante æninque,

—Wædænque pönëmöni iñömönite bitö pönö cæbi æninque mönitö ædæmö wede pönëmöni bacæmönimpa.

⁶Änani eñëninque mönö Awënë wæætë,

—Möotatamö guiyämö põni nänö inganca mïnitö pönëñö mäninganca wædænque pönëmïnitawo. Mäningancaque pönëmïni incæte mïnitö mödedawæ nani äwæ inte apänedinque, “Awæ eñëmi. Bitö bæ wite godö gäwapæ minte pæbæwe,” ante ämïni bai awæ incæ dobæ edæ eñente cæcædönimpa, ante Itota apänecantapa.

Wacä ingante nê cæcä incæ iïmaï cæquënegä ingampa

⁷Ayæ godömenque apänedinque, “Mïni waocabo iñöminite adobi nê äabi ïmi ïninque bitö imite nê cæcä ingante edæ æbänö cæbaimii. Tömengä gönea mangæ mangæ wodinque ayæ cænïnäni inänite iinque aadinque pö guicä

adinque bitō iñōmō edæ, 'Pō tæ contate cæe,' ante edæ dicæ āmiyaa. Edæ nē ēacā ingampa diyæ tāno cænguingāā.
⁸Wæætē nē ēabi iñōmi inte bitō, 'Botō beyæ cænguī ænōninque bitō weocoo topo cædinque pōnōmi æninque botō cænte bebo ate bitō māniñedē ate edæ cænte becæbiimpa,' ante cōwē āmaīmipa.
⁹Ayæ, Cæe, ante bitō āninō ante tōmengā ēñente cæcā beyænque bitō, Waa cæbi æmopa, ante dicæ anguīmii.
¹⁰Īninque mōnō Awēnē, Cæedāni, ante nānō angainō ante eyepæ pōni cædinque mīnitō adobaī ante pōnenguēnēmīni imīnīpa. 'Mōnitō nē cæmōnique inte onōmōnique iñōmōni inte wēnæ wēnæ cæte awædō. Mōnitō tōmengā nānō ānonque māninque cæte ate tōmengā beyæ ante dicæ godōmenque nanguī cæmōniyaa,' ante pōnente wæquēnēmīni imīnīpa," ante Itota tōmengā mīñæ nē godāni iñānite apānegacāimpa.

**Itota angā ate diete ganca
iñāni waintai baadānīpa**

¹¹Māniī Eedotadēē iñōmō gocæte ante godinque Itota Tāmadiabæ æmætæ Gadideabæ æmætæ tæcæguedē pōni godinque, ¹²waodāni nāni quēwēñōmō tæcæ pōñongā nē baate wædāni onompo tipæmpoga iñāni pō bee tēnānitapa. Pō gobæ næ gongæninque pōmō adinque, ¹³aa pedānitapa.

—Itota nē Awēnē iñōmi inte ēñēmi. Mōnitō wædō ante pōnō waadete waa cæe, āmōnīpa.

¹⁴Āñōnānite gomō adinque Itota,
 —Mīnitō guiquēnē Wængonguī oncōnē godinque, Wængonguī qui, ante nē godōnāni iñānite mīnitō æmontai māo odōmōmīni acædānīpa.

Angā ēñente tōmēnāni idōmæ godinque iñontobæ waintai baagadānīpa. ¹⁵Īninque adocanque watapæ todinque, Wængonguī bitō ñāō apāite baī iñōmi inte edæ waa cæbi æmopa, ante yedæ apænedinque adodō pongantapa. ¹⁶Tōmengā iñōmō wabæca Tāmadiabæ nē quēwēningā incæ pō Itota onōwa iñō guidōmēmæ ñongæninque

waa ate pōnēninque, Bitō pōnō cæbi ate waintai baabopa, ante apānecā.
¹⁷Ēñēninque Itota wæætē angantapa.

—Īñæmpa mīni cabo onompo tipæmpoga mānīmpomīni iñōmīni inte edæ wīi tōmāmīni waintai baamīnitawo. Īninque wadāni onompo æmæmpoque go mēnaa go mēnaa iñāni iñōmō edæ ædōnō gote dæ ānāni. ¹⁸Īngā iñōmō wabæca quēwēningā incæ adocanque Wængonguī ingante waa pōni apānecæte ante ponte quēwēñongā wadāni guiquēnē tōmānāni pōnāmai iñānitawo.

¹⁹Āninque Itota tōmengā ingante,
 —Bitō wede pōnēnō beyænque waintai baadīmi inte ængæ gantite goe, angantapa.

**Īmaī iinque bayonte Awēnē Odeye
poncæcāimpa, ante
(Māateo 24.23-28, 36-41)**

²⁰Paditeoidi Itota ingante, Wængonguī Awēnē æyedēnō ponte Awēnē Odeye baquingāā, ante wæyōnānite tōmengā wæætē, Īñæmpa wīi waomīni ayōmīni Wængonguī Awēnē Odeye pongā ingampa. ²¹Īninque, "Tōmengā iñōmō ponte ongongampa," ante ayæ wæætē, "Tōmengā wayōmō gote ongongampa," ante edæ ædō cæte anguīi. Mīnitō weca nē quēwēngā incæ Awēnē Odeye bayongante waodāni tōmengā nempo do quēwēnāni apa ānewēmīni, ante Paditeoidi iñānite angacāimpa.

²²Ayæ tōmēnāni iñānite iinque apānedinque Itota tōmengā nānō nē emīñæñāni iñānite wæætē apānecantapa.

—Īncayæ ate mīnitō, Waocā nē ēñagaingā ingante adoōnæque incæ aīnēmōnīpa, ante wæcæmīnīpa. Wæmīni incæte adāmai incæmīnīpa. ²³Wadāni mīnitō imīnite, "Īñōmō ongongā tamēñedāni," āninque ayæ, "Wayōmō ongongā tamēñedāni," āñōnāni mīnitō acæ godāmai iedāni. Tōmēnāni mīñæ edæ godāmai imæwedāni.

²⁴Botō ponguīōnæ iinque bayonte botō iñōmō edæ Waobo nē ēñagaīmo inte

edæ ñāō æmatæ æmatæ näinte bai
 ëmöninque edæ edonque pönī ponte
 a ongoncæboimpa. ²⁵Incæte botō
 ñōwo guiquënë tāno nanguī ämogate
 wæwencæboimpa. Ayæ ñōwodāni iñōmō
 botō imote edæ Baa äninque wido
 cæcædänimpa, ante Itota apænegantapa.

²⁶“Botō Waobo nē ëñagai mo inte botō
 ponguïönæ iinque bayedē guiquënë
 Nōwee wodi Docā nāni angaingā nānō
 quëwënedē dodāni nāni quëwengai bai
 adobaī edæ quëwenguināni iñānīpa.

²⁷Docā Nōwee wodi ñænæ wipoboga
 oncō bai mænöninque tömengā nānō
 guiganca tömënāni önonque cænte bete
 monte quëwengadänimpa. Monguina,
 ante ñānonte quëwengadänimpa.

Māniñedē edæ tömënāni nāni capo
 bedō wænguinque edæ æpæ do
 angatimpa. ²⁸Dooto wodi nānō
 quëwengaiñedē dodāni adobaī

cænte bete quëwengadänimpa. Nē
 mænāni godongadänimpa. Äinënāni
 wæætē godonte ængadänimpa. Minte
 pæcæimpa, ante cædinque onconcoo

mænonte quëwengadänimpa. ²⁹Incæte
 Dooto wodi Todömā iñōmō quëwente
 nānō tao gogaiönæ iñonte gonga
 tönō atopodemō nanguī ocoi bæcomō
 cōönæ cæ bai wææninque māo

bæco iinque māniñōmō quëwënāni
 tömānāni gonte wængadänimpa. ³⁰Botō
 Waobo ëñagai mo inte edonque botō
 a ongñedē māninō nāni bæco gonte
 wængai bai adobaī bacæimpa, ante ämo
 ëñëmaimīnīpa,” ante Itota angacäimpa.

³¹Ayæ godōmenque apænedinque,
 “Māniönæ iñonte mīnitō oncōmanca
 ongöninque, Botō māincoo, ante
 oncönē wæi guidinque ænāmaī inte
 wodii winōmæwedāni. Ayæ gönea
 cædinque māincoo ante oncönē ocæ
 ëmænte æncæ pönāmaī imæwedāni.

³²Iñæmpa, Dooto nānōgængā wodi
 æbānō dadi ëmænte adinque edæ
 gonte wængacäi, ante pönëmīniyaa.

³³Inguipogaque cōwē quëwencæboimpa,
 ante nē pönengā iñōmō tömengā
 iñōmō edæ quëwënāmaī incæcäimpa.
 Wæætē edæ inguipoga mönō guëmante

quëwenguimāmo ante nē wædāmaī
 ingā guiquënë tömengā iñōmō edæ
 cōwē wænāmaī quëwencæcäimpa,
 ante ämo ëñëmaimīnīpa,” ante Itota
 apænegacäimpa.

³⁴Ayæ, “Māniñedē woyowotæ i
 iinque mēnaa äñōmonque öñōna
 adocanque ingante bæi ongonte
 goyönāni adocanque ingante ëmō
 cæte godāni a ongoncæcäimpa.

³⁵Ayæ onquiyæna cænguī ante guëa
 dicaca dacæ dacæ cæte godō wëñōna
 adocanque ingante bæi ongonte
 goyönāni adocanque ingante ëmō
 cæte godāni a ongoncæcäimpa.”

³⁶“Ayæ onguinæna gönea guëa cæyōna
 adocanque ingante bæi ongonte
 goyönāni adocanque ëmō cæte godāni a
 ongoncæcäimpa.”

³⁷Ante apæncä ëñente wædinque
 tömënāni wæætē,

—Awënë, bitō äno æyömönō inca
 mänōmaī baquīi.

Äñönānite,

—Baō æyömömē wænte öñönōmonte
 abadæidi wë ongonte edæ do godongāmæ
 pönāni bai waodāni, Mönitō Awënë
 pongampa, ante do ëñëninque
 godongāmæ poncædänimpa, ante Itota
 apænegacäimpa.

Nē apænte änogā tönō owæmpoingā æbānō cædaī, ante

18 ¹Ayæ tömengā miñæ nē godāni
 cōwē Wængonguī ingante
 apænedinque wæntæte badāmaī
 incædänimpa, ante cædinque Itota
 inguipoga quëwënāni nāni cæinō
 ante odōmonte apænegacäimpa.

²“Wayömō nāni quëwëñōmō adocanque
 waodāni nāni nē apænte änogā inte
 quëwënongäimpa. Wængonguī ingante
 guinænāmaī inongā inte tömengā iñōmō,
 Waodāni æbānō äñāni, ante wædāmaī
 inongäimpa. ³Adoyömō tömënāni
 quëwëñōmō onquiyængā adocanque
 owæmpoingā inte nē wædongā inte
 quëwënongäimpa. Tömengā guiquënë
 mäningā nē apænte adongā weca wæætē
 wæætē pöninque, Botō imote adocanque

nē piingā iñongante bitō āmi ēñente wæætē nō cæcæcāimpa. ⁴Ante ancaa pōninque ānā ēñente wædinque nē apænte ānongā iñōmō edæ cōwē Baa Baa angā. Incæte ayæ ate nāmāneque tedinque tōmengā, ‘Onquiyængā iñōmō ancaa angā awædō, āninque, Wængonguī ingante guīñēnāmaī imo inte botō, Waodāni æbānō ānānii, ante wædāmaī imo incæte, ⁵māningā owæmpoingā pō pō cæcā wædinque botō, Ancaa ponte angā wæcæ wæ, ante wæætē tōmengā ingante waa cæcæboimpa. Tōmengā ingante nē piingā ingante botō, Nō cæe, ante wææ āmo wæcæcāimpa.’ Āninque nē Baa āningā incæte owæmpoingā beyæ do waa cæcampa. Māninque ante odōmōmopa.”

⁶Ante odōmonte apænedinque mōnō Awēnē iñōmō godōmenque apænecantapa. “Nē apænte angā iñōmō wīwa cæcā incæte, Tōmengā æbānō apænecāā, ante mīnitō ēñente pōnēmæwedāni. ⁷Wængonguī nānō nē apænte ængāimīni inte mīnitō itædē woyowotæ wæætē wæætē aa pe aa pe cæyōmīni Wængonguī edæ ædō cæte Baa anguingāā. Wææ āmi ate nō cæcædānimpā, ante āñōmīnite tōmengā iñōmō edæ, Iincayæ ate cæcæboimpa, ante ædō cæte anguingāā. ⁸Wæætē quingā edæ do cæcæcāimpa. Nē piunte cædināni iñōnānite Wængonguī wææ angā ate tōmēnāni mīnitō imīnite wæætē nō cæcædānimpā, ante āmo ēñēmaimīnīpa. Incæte Wao Wēmo ēñagaīmo inte botō ponte ayōmo wede pōnēnāni wabānō inguipoga mæ ongōnāni aquīmoo, ante wæbopa,” ante Itota angacāimpa.

Paditeo tōnō awēnē beyæ nē ænongā æbānō cæda, ante

⁹Ayæ pancadāniya, Wadāni ōnōnānique iñōnāni mōnonque nō cæmō imompa, ante pōnēwēninque wadāni inānite piunte adānīpa. Mānōmainō ante nē ānewēnāni inānite Itota, Wængonguī ingante æbānō

apænequīī, ante ēñencædānimpā, ante imæca quēwēna nāna apæneinō ante odōmōninque apænecantapa. ¹⁰“Waoda mēnaa Paditeo tōnō odōmāno awēnē beyæ nē æwengā iñōmō Wængonguī ingante apænecæte ante Wængonguī oncō ñænæncō yabæcōnē æi guiidatapa. ¹¹Paditeo iñōmō adiyæ gongæninque nāmā incæ apænedinque, ‘Wængonguī ēñēmi. Wadāni baī wīī imopa. Botō iñōmō godōmenque waēmō imopa, ante todinque botō mānōmaī beyæ bitō imite waa ate apænēbopa, ānewengampa. Edæ wadāni guiquēnē wacā quī ō ænānīpa. Wadāni inānite wīwa cædānīpa. Tōmēnāni nānōogængā ināmaī iñongante godō guēa mōnānīpa. Botō iñōmō mānīnāni baī ināmaī inōmo inte botō māniñōmō ongongā odōmāno awēnē beyæ nē æwengā baī wīī imopa, ante adinque botō Wængonguī bitō imite waa ate pōnēninque apænebopa. ¹²Botō iñōmō, mēōnaa go mēōnaa iñonte, mēōnaa go mēōnaa iñonte bitō imite apænecæte ante cænāmaī quēwēmopa. Ayæ botō ænincoo tōmancoo ate adinque botō ōnompō tipæmpoga mānimpocoo mæ ongōñoncoo adocooque æninque, Wængonguī quī, ante cōwē pædæ pōnōmo æ,’ ante apænewengampa.”

¹³“Odōmāno awēnē beyæ nē ænongā guiquēnē guingo imōninque nāmā tæi tæi yatawēninque, ‘Wængonguī ēñēmi, botō nē wīwa cæbo adinque bitō waadete pōnō piināmaī incæbiimpa, āmopa,’ angā. Māninque angampa. ¹⁴Mānōmainō ante odōmoncæte ante apænedinque Itota, Nōwo āmo ēñēedāni, angantapa. Iingā awēnē beyæ nē æwengā mānōmaī āñongante Wængonguī do, Botō ayōmo bitō nō cæbi babīpa, ante godō badongā ate tōmengā edæ nō pōnēnongā inte tōmengā oncōnē gocampa. Wæætē Paditeo, Nāmanque waēmō imopa, ante nē ānewēningā ingante Wængonguī, Nō cæbi bacæbiimpa, ante godō badōnāmaī incæcāimpa, ante āmo ēñēmaimīnīpa. Edæ, Nāmanque waa cæbo imopa, ante nē ængō cæcā guiquēnē edæ

wæantodonte bai inte wæcæcäimpa. Wæætë, Nāmanque wēnæ wēnæ cæbo imopa, ante nē apænecä guiquēnē edæ ængö cæte bai inte tocæcäimpa,” ante Itota apænecacäimpa.

**Wēñænāni inānite gampo cæcadinque
Itota waa apænecä**

(*Mäteo 19.13-15; Mäadoco 10.13-16*)

¹⁵ Ayæ ate wadāni, Wēñænāni inānite Itota pönö gampo cæcadinque waa apænecæcäimpa, ante cædinque tömengä weca guiyānāni inānite ænte pö ænte pö cædāni adinque tömengä miñæ nē godāni guiquēnē, Ænte pönāmai iedāni, ante Baa änāni.

¹⁶ Adinque Itota wæætë wēñænāni inānite aa pecä pönönāni tömengä miñæ nē godāni inānite apænecantapa.

—Wēñænāni inānite botö weca ee amini poncædānimpa. Ìñæmpa mänināni nāni pönönö bai adobaï pönēnāni inte edæ Wængonguï Awēnē Odeye nempo do quēwēnāni inānipa. Ìninqe mīnitö ññömö wēñænāni inānite Baa änāmai iedāni. ¹⁷ Edæ nāwangä apænebo ēñeedāni. Wēñængä do pönengä inte Ao angä ingä bai Wængonguï Awēnē Odeye ingante do pönēninqe nē Ao änāni ññömö tömēnānique tömengä nempo guiidinqe quēwēnānipa. Wadāni guiquēnē Wængonguï Awēnē Odeye ingante Baa ante pönēnāmai ināni guiquēnē tömēnāni ædö cæte tömengä nempo guiidinqe quēwenguināni, ante Itota apænecacäimpa.

**Mäincoo nanguï èacä inte Itota weca
ponte apænecampa**

(*Mäteo 19.16-30; Mäadoco 10.17-31*)

¹⁸ Māniñedē Itota ingante wacä awēnē angantapa.

—Awēnē nē waa Odömömi apænebi ēñēmoe. Botö æbānö cædinque wænāmai wantæpiyæ quēwēmaimoo.

¹⁹ Äñongante Itota tömengä ingante, —Wængonguï adocanque nē waa cæcä ññongante bitö botö imote, Nē waa cæbi imipa, ämii. ²⁰ Äninqe Itota

godömenque apænecantapa. Ìimai cæedāni, ante Wængonguï nānö wææ angaiñö ante bitö tömēmi edæ do ēñēmipa. “Bitö nānöogængä ināmai ññongante bitö godö guëa mönāmai ië. Wacä ingante godö wænönāmai ië. Wacä quï adinque awēmö ænāmai ië. Wacä wēnæ wēnæ cæcä atabopa, ante godö babæ wapiticä änāmai ië. Wæmpocä ingante wäänä inante waa adinque tömēna ñnate godö waadete cæe,” ante wææ yewæmongacäimpa, ante bitö edæ do ēñēmipa, angantapa.

²¹ Ante apænecä ēñēninqe mäningä awēnē wæætë,

—Botö mäninö bitö änö bai tömänö ante ēñente cædinque pægaboï ae.

²² Ante apænecä ēñēninqe Itota wæætë,

—Adodeque ayæ ēñente cæquēnēmi imipa, ante ämo ēñëe. Öönädē bitö waëmoncoo ænguinque edæ imæca bitö mänincoo tömancoo godonte æninqe bitö æninta wæætë ömæpodāni inte wædāni inānite tömanta godömi æncædānimpa. Ayæ edæ botö imote tee empote pöe.

²³ Angä ēñente wædinque tömengä mäincoo nanguï èadongä inte mänincoo beyænque ante pönēninqe mäningä awēnē ññömö wæwente bacantapa.

²⁴ Ìninqe Itota tömengä ingante gomö adinque,

—Wængonguï Awēnē Odeye nempo guiite quēwencæte ante cædinque woadāni ömæpodāni inte botö miñæ pönānipa. Mäincoo nanguï èacä guiquēnē æbānö cæte ömæpocä inte botö miñæ ponte guiite quēwenguingää, angantapa.

²⁵ Cämeyo ññömö guiyangä ingampa diyæ daagö guiyampite pædæ tacää. Ìninqe cämeyo pædæ tadāmai ingä bai nē èacä ññömö adobaï ingampa. Tömengä nāmā ayongä ññængä ñnongä inte edæ æbānö cæte Wængonguï Awēnē Odeye nempo do wäänē guiite quēwenguingää.

²⁶ Mänömainö ante Itota apænecä ēñēninqe nē ēñēnāni wæætë,

—Ìñæmpa mänömai ññininqe æcänö wäänē guiite quēwenguingää.

²⁷ Ante wæyönänite,
—Waomīni minī, Ædō cæte cæquīi,
ante minī wædō incæ Wængongui iñōmō
do cæcampa, ante Itota apænecä.

²⁸ Æñente wædinque Pegodo,
—Awënë ëñēmi. Mōnitō ēadincoo owæ
caate bitō miñæ tee empo pōmōni abīpa.

²⁹ Æñongante Itota tōmēnāni inānite
wæætē,
—Mīnitō nāwangā oncodo tao
godinque mīnitō nānōogængā ingante
mīnitō tōniñadāni inānite wæmpoda
inate wēñænāni inānite emō cæte botō
miñæ pōmīnitapa. Ænīnque iīmai ante
nāwangā āmopa. Æcānō Wængongui
Awënë Odeye beyænque botō miñæ
mānōmaī pōna iñōmō, ³⁰ tōmengā
iñōmō inguiipoga quēwēnīnque nānō
ēmō cædincoo adopocoo ænīnque
ayæ wæætē godōmenque nangui
æncæcāimpa. Ayæ iīncayæ ate oōnædē
godinque edæ tōmengā cōwē wantæpiyæ
wænāmaī quēwencæcāimpa, ante āmo
ëñēmaīmīnīpa, angacāimpa.

**Itota, Wæncæboimpa, ante wæætē
adodō ante apænecä**

(Māateo 20.17-19; Mādocolo 10.32-34)

³¹ Ænīnque tōmengā miñæ, Dote,
ante nāni gocabo inānite Itota nānēnē
ænte māocā goyōnāni iīmai ante
apænecantapa. “Ñōwo iñōmō mōnō
edæ Eedotadēē iñōmō æicæimpa.
Wængongui beyæ nē apænægāināni
iīmainō ante yewæmōnīnque, Nē
Waocā iīncayæ ate ëñate pæcā adīnque
tōmengā ingante æbānō cæquīnāni,
ante yewæmongadānīpa. Nōwo mōnō
Eedotadēē iñōmō æi pō gongæmō ate
edæ mānīnō dodāni nāni angāinō
baī edæ do iīnque bacæimpa. ³² Botō
edæ mānīmodō ëñagaīmo iñōmote
odeoidi botō imote ò ænīnque wadāni
inānite pædæ māo godōnāni ò ænīnque
tōmēnāni wæætē tawimæ botonga
towæ tānongadīnque botō imote badete
todīnque pīīnīnque wīwa anguīnāni
inānīpa. ³³ Ayæ æmontaimenca tæi tæi
pānāni āmogate wæyōmote botō imote
godōmenque wænōnāni wæncæboimpa.

Wæætē mēōnaa go adoōnæque iñonte
edæ botō do wænīmo inte edæ nāni
ōmæmonte wæætē quēwencæboimpa,”
angantapa.

³⁴ Tōmengā miñæ nē godāni iñōmō
mānīnō, Tōmengā æbānō bate wæquingāā,
ante adodeque incæ edæ ëñēnāmaī
ingadānīpa. Tōmengā nānō apænedō
edæ wē wodonte baī iñonte tōmēnāni
ōnōmoncaque ëñēnīnque, Æbānō ante
apænecāā, ante wīi edonque ëñēnānitapa.

**Itota angā ate babetamongā iñingā
incæ do waa acampa**

(Māateo 20.29-34; Mādocolo 10.46-52)

³⁵ Itota mānīnō godinque Eedicoo
iñōmō obo pōñongā onguīñængā
babetamō inte nē wædongā inte
taadō wedeca, Pōnōmi æmoe, ante
ānecōnongāimpa. ³⁶ Nanguī ināni
cægōnāni ëñēnīnque babetamongā
iñōmō, Quīnante cægōnāni, ante
wæyongante, ³⁷ Itota Nāatadeta
quēwēningā inte edæ nōwo wodo tebæ
gocampa, ante apænedāni. ³⁸ Æñēnīnque
tōmengā iñōmō aa pedīnque,
—Itota ëñēmi. Bitō Awënë Dabii wodi
pæīmi inōmi inte botō wædō ante edæ
nōwo waadete pōnō waa cæe.

³⁹ Æñongante tāno godāni wæætē
tōmengā ingante, Apocænē inguēnē
ānewēē, ante wææ āñōnāni tōmengā
godōmenque nangui ænīnque,

—Awënë Dabii pæīmi inōmi inte edæ
botō wædō ante pōnō waadete waa cæe,
ante wæcā.

⁴⁰ Wædinque Itota næ gongænīnque,
Tōmengā ingante ænte māmōmīni
pongædāni. Angā obo ænte māmōnāni
pōñongante Itota,

⁴¹ —Æbānō ante āmīi. Bitō beyæ quīnō
cæquīmoo.

Æñongante,
—Awënë, wēēnē botō ëmongai baī
cæbi acæboimpa.

⁴² Angā ëñēnīnque Itota wæætē,
—Wēēnē bitō ëmongai baī abāwe. Edæ
wede pōnēmi inte edæ waa bamōmīpa.

⁴³ Ante nānō āñedē nē babetamongā
do waa bamōnīnque Itota miñæ

godinque Wængongui ingante, Bitö ñäo apäite bai emömi inte edæ waa cæbi æmopa, ante togacäimpa. Mänömaï cæcä adinque tömänäni adobai Wængongui ingante waa adinque, Bitö ñäo bai emömi inte waa cæbipa, ante togadänimpa.

Itota tönö Taqueo

19 ¹Itota mänii Eedicoo pöningue tæcæ wodo tebæ gocä ingantapa.

²Mäniñömö adocanque Taqueo näni äsongä iñömö tömengä odömäno awënë beyä nä ännäni awënë inongä inte nanguï mäincoo ädongä inongäimpa.

³Tömengä ñowo, Itota æcänö ingäa, ante acæte ante ponte ayongä wadäni nanguï inäni wææ ongönäni adinque, Botö ocäa pönï inömo inte edæ Itota ingante ædö cæte aquimoo, ante wæcantapa.

⁴Adämaï inte wæyongante wadäni, Itota iinö gämänö pö wodo tebæ goqingä, ante tededäni ëñëningue tömengä Itota ingante acæte ante pogodo täno gote awäa ticämodöwäa näni äwäa daëwa æi näë gongænte a ongongantapa. ⁵Itota obo pöningue æmö ayongä Taqueo a ongongä adinque tömengä ingante, —Taqueo, quingæ wææe. Nöwoönæ edæ pö bitö oncönë ëñaquënemo imopa.

⁶Angä ëñëningue Taqueo quingæ wææ ti wæænningue, Ao, botö oncönë waa poncæbiimpa, ante watapæ todinque edæ tömengä oncönë mämongä pongacäimpa. ⁷Itota mänömaï cæcä adinque wadäni, Æ nä wïwa cæcä weca Itota quimæ ëñacæ gocäa, ante tömänäni piinte tedegadänimpa.

⁸Taqueo iñömö edæ tömënäni ayönäni ængæ gantite adiyæ ongöningue mönö Awënë ingante,

—Awënë ëñëmi. Botö mäincoo tæcægedencoo pä cædinque ömæpodäni inte wæwënäni inänite ñowo godömo ännäni æ. Ayæ botö wacä qui ante babæ äningue ö æmo wæcä iningue wëenënedë botö ö ænincoo adopocoo bai incæ godömenque mempoga go mempoga godömo æncæcäimpa.

⁹Ante apæ necä ëñëningue Itota wadäni inänite apænedinque, —Taqueo adobai Abadäo wodi päingä iñongante botö nä æmo inömo inte tömengä oncönë näni owocabo quëwencädänimpa, ante ñowoönæ pontabopa. ¹⁰Botö Waobo ëñagaïmo iñömö æmo beyænque quëwencädänimpa, ante cædinque wë womonte bai inäni inänite diqui diqui mincæ pontabopa, ante Itota apænegacäimpa.

Minata näni godonte äinta ante odömongampa (Mäteo 25.14-30)

¹¹Mänömaï apæ necä ëñënnäni inte tömënäni, Itota Eedotadëe obo pongampa, ante adinque, Wængongui Awënë Odeye nempo mönö oo pönï quëwenguingue impa, ante pönente edæ oda cädänitapa. Iningue Itota, Wængongui Awënë æbänö cæquingäa, ante ëñencädänimpa, ante imæca quëwënäni näni cæinö ante odömöningue apæ necantapa.

¹²Iimainö ante apæ necantapa. “Waacä adocanque awënë odeye päingä inongä inte, Botö gobæ wabæca gote imæca pancabaa awënë odeye bate pömoedäni.

¹³Äningue tömengä ingante nä cädäni diete ganca inäni inänite äñete pönäni ate tömengä oodo minata näni äinta wantæpiyæ cæte näni äinta incæ æningue adocanque ingante adotaque pædæ wacä ingante adotaque pædæ godöningue tömänäni inänite godongä adopota adopota ännäni. ‘Minitö mäninta æningue godonte äi godonte äi cædinque, Yebængæimpa, ante botö gote pompoga cædäni.’ ¹⁴Ante wadæ gocä adinque tömengä nempo quëwënäni guiquënë tömengä ingante piinte cædinque pancadäniya inänite äningue, Minitö tömengä miñæ godinque awënëidi inänite gode äningue, Mäningä iñömö wii mönitö awënë odeye bacæcäimpa, ante wææ ämïni ëñencädänimpa, ante da godönäni godänitapa,” ante apænedinque Itota ayæ godömenque apæ necantapa.

¹⁵“Incæte awënëidi do änäni ate awënë odeye badinque tömengä ömæ pongantapa. Pöningque tömengä, Botö beyæ në cædäni iñömö godonte æi godonte æi cædinque æbänö godömenque nangui edæ ænte mänäni, ante acæte ante cædinque, Botö oodo minata në æninäni inänite äñete pöedäni, angä. ¹⁶Äñete pönäni ate tömengä weca täno pöningä iñömö, ‘Awënë ëñëmi. Bitö oodo minata adotaque incæ önompo tipæmpoga mänimpota edæ ñowo yebænte bapa.’ ¹⁷Ante apæneçä ëñëninque tömengä ingante, ‘Botö imote në cæbi imi waa cæbi æmopa. Wædænque incæ ænïmi inte bitö ædæmö aate cæbipa, ante adinque botö önompo tipæmpoga näni quëwëñömö quëwënäni iñönänite bitö nempo pönömo æninque në ämi inte aabi æmoe.’ ¹⁸Ante tömënäni awënë angä ate ayængä pöningque, ‘Awënë ëñëmi. Bitö oodo minata adotaque incæ önompo æmæmpoque mänimpota ñowo yebænte bapa.’ ¹⁹Ante apæneçä ëñëninque tömengä ingante adobai apænedinque, ‘Önompo æmæmpoque näni quëwëñömö quëwënäni iñönänite botö bitö nempo godömo ænte aabi æmoe,’ angantapa,” ante Itota apænegantapa.

²⁰Ayæ godömenque apænedinque Itota, “Awënë angä ate tömangä guiquënë pöningque, ‘Awënë ëñëmi, tömëmi minata æe. Botö weocodë ædæmö wini caadinque wææ aate mantabopa. ²¹Äninque, Bitö wii bitö ñönöni incæ wacä ñönöni incæ ö ænte nämi awædö. Ayæ wii bitö mimi pæ incæ wacä mingä pædi incæ tä pebi imipa, ante pönente wædinque cætabopa. Bitö täëmö inömi imipa, ante guiñente wædinque botö oodo minata botö æninta wini caapote weocodë ædæmö wææ aabo ae.’ ²²Äñongante tömengä awënë iñömö, ‘Iñæmpa bitö në wiwa cæbi imi nämä bitö tededö beyænque bitö imite prænte ancæboimpa. Botö täëmö imo inte wii botö ñönöni incæ wacä ñönöni incæ

ö æmopa. Wii botö mïmo pædi incæ wacä mingä pædi incæ edæ do tä pebo imopa. Mänömaï impa, ante bitö dica ëñënämaï imitawogaa. ²³Do ëñëniimi inte bitö ëñente edæ cæquënëmi imitapa töö. Botö oodo minata godonte æinta æninque edæ në godonte ænäni weca baanco weca quinante wii guidonte æmitawo. Mänömaï cæbi bai botö ocæ ëmænte pöningque edæ botö qui do æninque wadäni näni guidöninta tönö edæ do æncædömoimpa töö,’ angampa.”

²⁴“Äninque godongämæ ongönäni inänite awënë apænegantapa. ‘Minitö ñowo iingä minata nänö nææninta ö æninque edæ minata önompo tipæmpoga në næængä ingante pædæ godömiini æncæcäimpa.’ ²⁵Angä ëñëninque tömënäni, ‘Awënë iñæmpa, iingä diete ganca minata do mangä apa ämii.’ ²⁶Ante wæyönäni awënë wæætë, ‘Iñæmpa në ëadäni inänite tömänäni inänite godömenque godonte ingæimpa. Wæætë edæ ëadämaï inte ömæpocä ingä guiquënë tömengä nänö ëadincoo wædænque pöni i incæte edæ ö ænte dæ ba wæcæcäimpa. Ante apænebo ëñëmaimïnipa. ²⁷Ayæ botö imote në pïinäni guiquënë botö imotedö ante apænedinque, Bitö wii mönitö awënë odeye bacæcäimpa, ante në Baa änäni guiquënë, tömënäni inänite botö weca ænte pöningque botö ayömo wænömiini wæncædänimpa, ämopa,’ awënë angantapa. Mäninque ante odömonte apænebopa,” ante Itota apænegacäimpa.

Eedotadëe iñömö Itota pongampa
(Mäateo 21.1-11; Mäadoco 11.1-11; Wäö 12.12-19)

²⁸Mäninganca apænedinque Itota Eedotadëe æicæte ante täno gocantapa. ²⁹Godinque Odibowænquidi näni anquidi ontacamö goinö Betapagüe näni quëwëñömö obo pöningque Betänia ganca pöningque Itota tömengä miñæ në goda mënaa inate da godöningque, ³⁰iïmaï angantapa.

—Mänii näni quëwëñömö ongö amina. Tömëñömö go guiite ayömiina

bodo wē picəngā incə waocā ingante mongəñəmaī iningā inte ñāni ñəingā a ongongā acəminaimpa. Adinque ñī cəyənte ənte pōeda. ³¹ Ayə wacā minatō iminate, Quinante ñī cəyəminaa, ante wəə angā ininque minatō wəətē, Mönö Awənē nānō ənguənənō ante əmönapa, ante apəneeda, angantapa.

³² Tömengā nānō nē da godōna wadə gote ayōna Itota nānō əni bai bodo wē a ongō. ³³ Adinque ñī cəyəñōna bodo wē nē ədāni tōməna inate,

—Bodo wē quimə ñī cəyəwəminaa.

³⁴ Wəə əñōnānīte tōməna wəətē,

—Mönö Awənē nānō ənguənənō ante əmönapa.

³⁵ Ante əna əñəninque Ao ənāni ininque awə ñā cəyəñōmō ñī cəyənte bodo ingante tōi tōi ənte pōnatapa.

Ayə ənte pōninque tōməna weocoo yabəcooque əidämə wo cəyabədinque əna ate Itota wənömənəca inō əi tē contate gocantapa. ³⁶ Bodoga əi tē contate taadonque goyongā

tömengā nānō goquinō ante waodāni weocoo wəəñō bee podōwadānitapa.

³⁷ Odibowəñquidi wəəñōmēmō iñōmō pōnōmenque pōñongante tōmengā miñə nē godāni godongämə nāni poncabo tōmānāni iñontobə nanguī todinque ogə tededānitapa. Itota bamönengə nanguī cəcā atamōnīpa, ante nāni adinō ante pōnəninque Wəngonguī ingante waa ate apənedānitapa.

³⁸ —Mōni quəwənguinque impa, ante, Badogaa, ante tomōnīpa. Awənē Wəngonguī əmōwo beyəñque pōmi ininque bitō toquinque edə Wəngonguī bitō imite waa cəcəcāimpa. Öönədē nē quəwəngā pōnō piyənē cəcānō ənguənē. Əibə pōni quəwəngā iñōmō ñāo bai əmongānō ənguənē. ³⁹ Ante nanguī ināni godongämə godinque əmotamīni ante bai əñōnāni pancadāniya Paditeoidi inōnāni inte Itota ingante,

—Nē Odömōmi əñəmi. Bitō miñə nē godāni inānīte wəə əmi apocənē inānie.

⁴⁰ Əñōnānīte tōmengā wəətē,

—Minitō iminīte nāwangā əmopa. Waodāni pə wəənedāni ininque dicacoo

incə botō imote waa ate bai edə yedə əmañnānīpa, ante Itota apənegacāimpa.

⁴¹ Ayə pōnōmenque pōninque Eedotadēə gomō adinque Itota māniñōmō quəwənāni inānīte ante pōnəninque Ca ca wədinque, ⁴² iimaī angantapa. “Minitō iñōmō edə ñōwoönə mini gānē pōnənguinque botō imote edonque pōni adinque Ao əmīni bai waa incədōnīpa. Incəte mīnitō, Əbānō cəte gānē pōnənguimōö, ante edə wē wodote bai i ininque mīnitō adāmaī iminīpa. ⁴³ İncayə ate mīnitō iminīte nē piñnāni incə mīnitō wəə cəinca gānē pōnō tee mongate godämə wəə ongōnāni adinque mīnitō edə ədō cəte tao wodii winonguimīni. ⁴⁴ Botō mīnitō weca pōmo incəte mīnitō awincaque adinque, Wəngonguī ñōwoönə ponte əncəcāimpa, ante dicə aminiyaa. Mānōmaī beyəñque nē piñnāni iñōmō mīnitō iminīte bə tadāni tē go wəəñōmīnīte wənōnāni wəncəminīpa. Ayə wəñəñāni wəə cəte iñōmō quəwəñōnānīte tōməñāni inānīte edə wənōnāni wəncədānīpa. Dica mini mənongainca incə bə tadāni ate dica adocaque incə wənömənəca inō ongōnāmaī ingəimpa,” ante Itota apənegacāimpa.

Wəngonguī oncō təiyə wəēmō bacəcāimpa, ante cəcampa

(Māteoo 21.12-17; Mādoco 11.15-19; Wāö 2.13-22)

⁴⁵ Ayə Wəngonguī oncō ñəñəncōnē yabəcōnē go guidinque Itota māniñōmō nē godote əncəte ante nē mənāni inānīte da tadongā tao goyōnānīte, ⁴⁶ Ayə tōməñāni inānīte angantapa.

—Wəngonguī beyə iimañō ante yewəmongatimpa. “Waodāni botō oncōnē pō guidinque botō imote apənecədānīpa,” ante Wəngonguī angā incəte mīnitō wənə wənə cəminī beyəñque Wəngonguī oncō incə nē awēmō ö əñāni nāni womōincōnē bai wentamō bapa tōö.

⁴⁷ Ayə iimō iñō iimō iñō Wəngonguī oncō ñəñəncōnē yabəcōnē go

guiidinqe Itota odõmonte apæncæ
 èññänitapa. Mäniñömö, Wængongui
 qui, ante nè godönäni ñænænäni tönö
 nè odömönäni tönö tömënäni awënëidi
 guiquënë, Itota ingante wænonte
 wido cæcæimpa, ante anca cæyönäni,
 48 wadäni tömänäni, Tömengä æbänö
 odömongää, ante èññè cönäni adinqe
 awënëidi wæætë, Tömengä ingante
 mönö ædö cæte wido cæquiï, ante
 wædinque ñimpo cægadänimpa.

**Awënë ìmipa, ante æcänö änaï, ante
 Itota ingante änanipa**
 (Mäateo 21.23-27; Mäadoco 11.27-33)

20 1 Ìincayæ ate Itota Wængongui
 oncö ñænæncönë yabæcönë
 go guiite waodäni inänite odõmonte
 apænedinqe Wængongui Awënë
 ingantedö ante watapæ apæncæ
 èññänitapa. Apæncæ èññönäni,
 Wængongui qui, ante nè godönäni
 ñænænäni tönö nè odömönäni iñömö
 nè aadäni nani Picæncabo tönö
 tömengä weca ponte änanitapa. 2 Ponte
 apænedinqe,

—Æcänö nè angä inte bitö imite angä
 cæbii. Bitö imite æcänö, Nè ämi babipa,
 äna èññinqe cæbii.

3 Ante äñönänite Itota,

—Botö wæætë mînitö imînite ämo
 èññente apænemîni èññemoedäni.

4 Wäö wodi iñömö quinqe apæne
 guidongantawo, ante pönemîni. Öönæde
 nè owocä angä èññente cæcantawoo.
 Waodänique änäni èññente cæcantawoo.
 Æbänö ante pönemîni. Mînitö wæætë
 apænemîni èññemoedäni.

5 Äñongä tömënäni iñömö nani caboque
 tededinqe, “Ìñæmpa mönö, Wængongui
 öönæde inö angä Wäö èññente cæcampa,
 ämö bai Itota wæætë, ‘Quinqe tömengä
 ingante pönënamai imîni,’ ante mönö
 imonte pîncædongäimpa. 6 Ayæ wæætë,
 Waodänique änäni èññente cæcäcäimpa,
 ämö bai godongämæ ongönäni iñömö,
 Wængongui beyæ nè apæncæ Wäö
 wodi ingacäimpa, ante nè pönënanî inte
 tömänäni mönö imonte dicaca tacadäni
 wæncædömöimpa.”

7 Ante pönente wædinque tömënäni
 wæætë Itota ingante, Wa. Æcämë angä
 èññinqe Wäö wodi cægacäi, ante
 èññënamai imönipa, änäni. 8 Wædinque
 Itota wæætë,

—Botö adobaï, Æcänö nè angä inte
 pönö äna èññinqe botö mänömai
 cæboo, ante mînitö imînite apænedämai
 incæboimpa, angacäimpa.

**Nè aadäni inguënenäni incæ wiwa
 cædänipa, ante**
 (Mäateo 21.33-44; Mäadoco 12.1-11)

9 Ayæ godongämæ ongönäni
 inänite Itota, Wængongui Awënë
 æbänö cæcää, ante èññencædänimpa,
 ante imæca quëwënäni nani
 cæinö ante odömöninqe iïmai
 apæncantapa. “Onguïñængä adocanque
 yowementacodë mînte pæyonte
 wadäni ömæ wite aate nè tä pedäni
 inänite, Botö yowementacodë incæ
 ömæ wite aadäni. Aayöminite botö,
 Mînitö qui, ante pancamonga pönömo
 æncæminimpa, angä Ao änäni ate nè
 èacä iñömö edæ wantæpiyæ wabæca
 quëwencæ gocantapa. 10 Yowedepo
 iinqe bayedë nè cæcä ingante nè
 èacä iñömö, Bitö yowementacodë nè
 aadäni weca godinqe pancamonga ämi
 æninqe botö weca wæætë mämömi
 æmoe, angä. Gote pongä adinqe
 yowementacodë nè aadäni guiquënë
 nè æncæ pöningä ingante bæi ongonte
 tæi tæi päninqe da tadönäni ömæpocä
 inte gocantapa. 11 Ayæ wæætë nè èacä
 iñömö wacä tömengä ingante nè cæcä
 ingante angä gote pongä adinqe
 yowementacodë nè aadäni adobaï tæi
 tæi pänäni wæyongante, Guingo imonte
 wæcæcäimpa, ante godö wiwa cædäni
 wæyongante da tadönäni ömæpocä
 inte gocampa. 12 Ayæ mënaa inate da
 godongä ömæpoda pöna adinqe nè èacä
 iñömö wacä nè cæcä ingante angä gote
 pöñongante tömënäni godö mä yete
 wido cædänitapa,” ante odömöninqe
 Itota godömenque apæncantapa.

13 “Mänömai cædänipa, ante èññente
 wædinque yowementacodë nè èacä

iñomō, ‘Botō iñomō æbānō cæquēnēmo imoo, ante wædinque, Botō edæ iīmaī cæcæboimpa. Botō wengā onguīñængā botō nē waadecā iñongante da godōmo gocæcāimpa. Tōmēmo wengā da godōmo gocā adinque tōmēnāni wabānō guīñente wædinque ee abainānīpa,’ ante pōnēnīnque da godongā. ¹⁴ Gote dicæ pongā adinque yowementacodē nē aadāni guiquēnē, ‘Tōmengā ingampa. Wæmpocā māincoo iñī edæ iingā iñomō nē ænguingā ingampa cæmō. Mōnō edæ mǎo wænōmō wængā ate edæ mōnō quī babaimpa.’ ¹⁵ Anewēnīnque tōmēnāni tōmengā ingante wææ cæte iñomō yabæque wido cædinque godōmenque wænōnāni wængantapa.”

Ante Itota, Mānīnque ante apænebopa, ante tōmēnāni iñānīte angantapa. “Mānōmaī cædāni adinque yowementacodē nē ēacā iñomō tōmēnāni iñānīte æbānō cæquingāā, ante pōnēmīni. ¹⁶ Tōmengā edæ do pōnīnque nē aaquēnēnāni iñānīte godō wænōnīnque wadāni iñānīte wæætē yowementacodē godongā ænīnque nē aadāni bacædānīmpa.”

Itota mānōmaī angā ēñente wædinque godongāmæ ongōnāni iñomō,

—Mānōmaī cædāmaī inguēnē ānewēē, ante wædānītapa.

¹⁷ Iñīnque Itota tōmēnāni iñānīte gomō adinque,

—Iñāmpa ēñēnāmaī cæmīni iñomīnīte Wængonguī pānāmaī inguingāā, ante pōnēmīnītawo. Iñīnque mīnītō, iīmaī ante quīnante yewæmongatimpa, ante pōnēmīni.

“Dica ænte adinque, Wēnæ wēnæ

inca, ante nē mænōnāni nāni wido cædinca incæ

gomonga waēmonca inca iñīnque

tāno nāni ñōnōnīnca bæbængapa do bacapa,”

ante yewæmongadānīmpa. ¹⁸ Botō iñomō mānīī dica waēmonca baī iñomō inte āmo ēñēnīnque nē wæcā iñomō tōmengā iñomō mānīnca tæ go wææñīnque tobænte wæte baī botō ōnōwa gāānē ædæ wææncæcāimpa. Wæætē æcānō

ingante Wængonguī pīinte mānīncaca tacacā īnaa tōmengā guiquēnē quīēmē baī yaintaī baī goquingānō anguēnē, ante pōnēmīnīyaa, ante Itota apænegacāimpa.

¹⁹ Ante nē aaquēnēnāni nāni cæinō ante odōmōnīnque Itota apænecā ēñente wædinque nē odōmōnāni tōnō, Wængonguī quī, ante nē godōnāni ñænænāni iñomō, Iñāmpa mōnō imonte pīinte angā awædō, ante pōnēnānītapa. Iñīnque tōmēnāni, Mōnō ñōwo pōnī tōmengā ingante bæi ongongæimpa, ante cædānītapa. Incæte tæcæ bæi ongongcæ cædinque, Wadāni pīināni wæcæ wæ, ante wædinque ee adānītapa.

Tæiyæ Awēnē nānō āintamō ante tededānīpa

(Māateo 22.15-22; Māadoco 12.13-17)

²⁰ Iñīnque, Mōnō Itota ingante bæi ongōnīnque odōmāno gobedōnadodo awēnē nempo godōmō ænīnque tōmengā wæætē nē angā inte edæ Itota ingante apænte ancæcāimpa, ante ñænænāni incæ tōmengā ingante cōwā adānītapa. Ayæ wadāni iñānīte ænīnque, Mīnītō Itota mīñæ tee empote gote nōingā ante baī apænedīnque wæætē babæ cæedāni. Babæ cæmīni beyæ tōmengā adodeque incæ wapiticæ tedecā ēñēnīnque mīnītō ocæ ēmænte ponte apænēmīni ēñencæmōnīmpa, ānāni ēñente godīnque ñænænāni nāni ānīnō baī babæ cædānītapa. ²¹ Iñīnque ñænænāni nāni nē da godōnīnāni iñomō Itota weca pōnīnque,

—Awēnē nē Odōmōmi ēñēmi. Bitō apænedō nō impa, ante do ēñēmōnīpa. Bitō ayōmi mōnō waocabo adoyōmō pōnī imōnīpa, ante adinque bitō tōmāmōnī imōnīte adoyōmō pōnī cæbi æmōnīpa. Ayæ, Wængonguī taadō ante bitō nō pōnī odōmōmi imīpa, ante ēñēmōnīpa.

²² Iñīnque apænebi ēñēmōnīi. Odōmāno gobiedōno beyæ ante tæiyæ awēnē Tetædo tīguitamō nānō ānīntamō ante æbānō wææ yewæmonte ī, ante ēñencæte ante wæmōnīpa edæ. Godonte edæ waa cæte intawo. Wæætē wēnæ wēnæ cæte intawo.

²³ Āñōnānite Itota iñōmō, Tōmēnāni wēnā wēnā ancāte ante babāe cādānīpa, ante do ēñente wādinque,

²⁴ —Deēnadio tīguitamō odōmōmīni aboedāni. Ācānō awīnca baī yewāmonte badonte ī. Ācānō ēmōwo ante yewāmonte ongō, ante edā apānemīni ēñēmoedāni.

Āñongante,

—Awēnē Tetādo awīnca baī yewāmonte badonte impa. Adocā ēmōwo ante yewāmonte ongō amōnīpa.

²⁵ Ante apānedāni ēñēnīnque,

—Awēnē Tetādo quī ī īnīnque edā Tetādo īngante godongāīmpa. Wāætē Awēnē Wāngonguī quī ī īnīnque Wāngonguī īngante godonguī ī apa ānewēmīnīi.

²⁶ Ante Itota tōmānāni ayōnānite nō apānecā ēñente wādinque fīñāñānī nāni da pōnōnīnāni wāætē, Mōnō ædō cāte pīngūīī, ante guingo imonte wādinque pā wēēnegadānīmpa.

Ādō cāte fīñāni ōmāmonguīī, ante wādānīpa

(Māateo 22.23-33; Mādodoco 12.18-27)

²⁷ Tadoteoidi nē, Waocā wānīnque fīñāni ōmāmonāmaī āmāwo wāngampa, ante nē ānewēnāni īnte Itota weca pōnīnque, Mōni ānō ante apānebi ēñēmaīmōnīpa, ānānītapa.

²⁸ —Awēnē nē Odōmōmī ēñēmi. Mōnō beyā ante Mōītee wodi īīmaī ante wāe yewāmongacāīmpa. Onguīñāngā monte ate wēñāe tapāīdāmaī īnte wāngā īnīnque tōmēngā tōnīñacā īncā owāmpoīngā īngante mōnīnque, Botō tōnīñacā wodi wēnāni wāætē pācādānīmpa, ante tapāīcācāīmpa, ante yewāmongacāīmpa. ²⁹ Īnīnque wādāni īīmaī cādānītapa, ante apānemōni ēñēe. Edā ōnompō āmāmpoque go mēngā nāni caipāe īñōnānite bamoncadēngā mōnīnque wēñāe tapāīdāmaī mangūīwēnīnque edā nāñe wāngā. ³⁰ Ate ayāmēngā wāe adocā īngante mōnīnque wēñāe tapāīdāmaī īnte nāñe wāngā. ³¹ Ayāe wāe wacā mōnīnque adobaī nāñe

wāngā, ayāe wāe wacā mōnīnque nāñe, wāngā, ayāe wāe wacā mōnīnque nāñe, ayāe wāe wacā mōnīnque nāñe, ayāe wāe wacā mōnīnque nāñe wāngampa. Ōnompō āmāmpoque go mēnaa īnāni owāmpoīngā īngante mōnīnque edā wēñāe tapāīdāmaī īnte edā tōmānāni nāñe wānāni. ³² Ate onquīyāngā tōmāngā nāñe wāngā. ³³ Īnīnque, Mōnō fīñāni ōmāmonguīōnā, ante mīni āōnāe īñonte mānīngā owāmpoīngā īñōmō ācānō nānōogāngā baquīngāā. Edā tōmēngā īngante īñōmō edā tōmānāni mangūīwēngadānīmpa.

³⁴ Āñōnānite Itota,

—Inguīpoga quēwēnīnque edā mīni waocabo īñōmō do mōmīnīpa. Wacā īngante do godō fīñōmīnī mongampa.

³⁵ Wāætē, Mīīnguīpoga bayonte īfīnānīque eyepāe īnte fīñāni ōmāmonte ōōnādē æite quēwēncādānīmpa, ante Wāngonguī nānō nē āngāīnāni īñōmō tōmēnāni mōnāmaī īnīnque wādāni īnānite godō fīñōnāmaī īncādānīmpa. ³⁶ Ayāe Wāngonguī anquedoidi baī īñōnāni īnte tōmēnāni Wāngonguī nānō nē āngāīnāni īñōmō ædō cāte wāætē wāngūīnānīi. Tōmēnāni nē fīñāni ōmāmongāīnāni īñōnāni īnte edā Wāngonguī wēñānāni īnānīpa.

³⁷ Wāætē Mōītee wodi īncāe ocañēque bācōīñēque ante nānō yewāmongāīnta adotaa yewāmōnīnque, Waodāni dobāe fīñāni ōmāmonte quēwēncādānīmpa, ante edonque odōmongacāīmpa. Tōmēngā īīmaī ante yewāmongacāīmpa. Mōnō Awēnē īnongā īñōmō Abadāō Wāngonguī īngāīngā īnte ayāe Itāca Wāngonguī īngāīngā īnte adocāe Aacobo wodi Wāngonguī īngānō āngūēnē, ante yewāmongacāīmpa. ³⁸ Īñāmpa Wāngonguī īñōmō nē quēwēnāni Wāngonguī īnongā īnte tōmēngā nē wāngāīnāni Wāngonguī īnāmaī īngampa. Wāætē tōmēngā ayongante do wāngāīnāni īncāe tōmānāni mīīnāni quēwēnānīpa.

³⁹ Ante apāneyongante nē odōmōnāni pancadānīya,

—Awēnē nē Odōmōmī ēñēmi. Bitō nōīngā ante apānebi awādō, ante apānedānītapa.

⁴⁰Ayæ wadāni tōmānāni guīñente wædinque godōmenque ānāmaī ingadānimpa.

**Codito æcānō Pæingā inongā ingāā,
ante**

(*Māateo 22.41-46; Māadoco 12.35-37*)

⁴¹Ayæ tōmēnāni inānite Itota,
—Awēnē Dabii wodi Pæingā inongā wææ Codito ingampa, ante quīnante ānānii, ante pōnēmīni, angantapa.

⁴²Īñæmpa Dabii wodi incæ tōmengā nānō āmotamīni āintaa ĩmaī ante yewæmongacāimpa.

“Botō Awēnē ingante apænedinque

Awēnē Wængonguī incæ ĩmaī
ante apænegacāimpa.

Bitō botō tōmēmæ ĩnō tæ contate a
ongōe.

⁴³Ongōñomite botō bitō ĩmite nē
pīināni inānite bæ tate cæbo ate,
bitō önōwa gāānē ongōnāni inānite
pīnā gāwacæbiimpa,” ante Awēnē
Wængonguī apænegacāimpa.

⁴⁴Codito nē Awēnē ingampa, ante awēnē
Dabii wodi nānō nē angaingā ĩnongā
inte edæ adocā Codito ĩñōmō ædō
cæte nāēmæ Awēnē Dabii wodi Pæingā
inguingā. ante pōnenguēnē ānewēmīnii,
ante Itota angacāimpa.

**Nē wææ odōmōnāni inānite Itota
pūingampa**

(*Māateo 23.1-36; Māadoco
12.38-40; Odoca 11.37-54*)

⁴⁵Ayæ tōmānāni ēñēē cōñōnānite
tōmengā miñæ nē godānique inānite
Itota apænecantapa.

⁴⁶“Cædāmaī, ante wææ ante nāni
yewæmongainta nē ate odōmōnāni
inānite mīnitō gomō aedāni. Tōmēnāni
ĩñōmō doyæncōo wæmoncōo wēñate
mongænte todānipa. Waodāni nāni
godonte æĩñōmō cægōñōnānite wadāni
pō bee tēninque tōmēnāni inānite, Nē
odōmōmi, bitō ĩmite waa amōnipa,
ante apænedāni ēñēninque edæ nē
odōmōnāni ĩñōmō nanguī todānipa. Ayæ
tōmēnāni odōmōincōnē go guīdinque
tōmēnāni nāmanque ante pōñēninque

wæmompaa pōnī tæ contate todānipa.
Ayæ ææmæ beca godinque tōmēnāni,
Botō tāno bete tocæimpa, ante
wæmompaa pōnī tæ contate bete
todānipa. ⁴⁷Ayæ owæmpoīnāni oncō
yo mongænte baī cædinque ō æwēnāni
inte nē wææ odōmōnāni ĩñōmō, Botō
ĩmote waa acædānimpa, ante cædinque
Wængonguī ingante nōingā apænete baī
cædinque babæ cædinque wantæpiyæ
tededānipa. Tōmēnāni edæ nāni nanguī
pōnī pante wæquinque māñōmaī nāmā
beyænque ante cædānipa, ante adinque
mīnitō ĩñōmō ee gomō aedāni,” ante
Itota wææ angacāimpa.

**Owæmpoingā incæ, Wængonguī quī,
ante godongampa**
(*Māadoco 12.41-44*)

21 ¹Itota Wængonguī oncōnē
ongonte gomō ayongā nē
nanguī eadāni, Wængonguī quī, ante
nāni wēnoncadedē pō daga daga
wēnāni acantapa. ²Ayæ ayongā
onquiyængā owæmpoingā ōmæpocā
inte ōnontamonque mentamonga pō
daga wengā. ³Adinque Itota ĩmaī ante
apænecantapa.

—Nāwangā ante apænebo ēñēedāni.
Wadāni tōmānāni wædænque pōnī
godonte baī wīĭ eyepæ daga wēñōnāni
ĩingā owæmpoingā ĩñōmō ōmæpocā
inte wædongā incæte godōmenque
nanguī godonte baī godongā abopa.
⁴Tōmēnāni nanguī eadāni ĩnōnāni
inte, Quēwenguīnta impa, ante cō
cædinque tōmēnāni nāni wīĭ æinentaque
ayæ ongōintaque godōnānipa. ĩingā
ōmæpocā ingā guīquēnē tōmengā nānō
quēwenguīnta incæ, Wængonguī quī
bacæimpa, ante tōmanta edæ daga
wengampa, ante Itota apænegacāimpa.

**Wængonguī oncō ñænæncō bæ tate
bacæimpa, ante**

(*Māateo 24.1-2; Māadoco 13.1-2*)

⁵Wēēñēdē Wængonguī oncō
ñænæncō mænōninque wadāni
dicacōo wæmoncōo pōnī tee bædāni
waa ongoncadompa. Ayæ wacōo

waëmoncoo pōni ænte pōninque,
 Wængonguī qui impa, ante pædæ
 godōnāni ongōnompā. Nōwo iñōmō Itota
 miñæ nē godāni pancadāniya gomō
 ayōnāni, Dicacoo tōnō wadāni waa
 pōni nāni ænte pōnoncoo waëmoncoo
 pōni ongō amōnīpa, ante tededānitapa.
 Tedyōnānite Itota,

⁶—Mānincoo mini acoo incæ iincayæ
 ate tōmanca bæ tadāni wæænca adinque
 panguiṃæ panguiṃæ godinque dica
 adocaque pōni incæ wænōmēnæca
 ongōnāmai ingæimpā, ante
 apænecāimpā.

**Oo iinque bacæimpā, ante æbānō ate
 ēnenguīī, ante**

(Māteo 24.3-28; Mādoco 13.3-23)

⁷Mānōmai apænecā ēñēninque
 tōmēnāni wæætē,

—Awēnē nē Odōmōmi ēñēmi. Māniī
 bitō āninō ante æyedēnō iinque baquiī,
 ante ēñencæte ante wæmōnīpa. Ayæ,
 ĩmai cæbo ate mīnitō, Oo pōni impa,
 ante ēñencæmīnīpa, ante Wængonguī
 æbānō mā cæquingāā, ante apænēbi
 ēñēmōnie.

⁸Āñōnāni Itota, “Wapiticæ
 odōmōñōnāni mīnitō wæætē, Mōnō oda
 cædāmai ingæimpā, ante nāmā wææ
 aedāni. Edæ ĩmai baqui ī ataqeedāni.
 Wadāni nanguī ināni ponte botō ěmōwo
 ante apænēdinque, ‘Coditobo ĩmopa,’
 ante babæ ante tedequināni inānīpa.
 Ayæ, ‘Oo pōni impa,’ ante ponte nanguī
 ināni tedequināni inānīpa. Mānōmaiñō
 ante pōnte tedyōnānite mīnitō wæætē
 tōmēnāni miñæ tee empote godāmai
 imæwedāni. ⁹Ayæ, Wabæca awēnē
 tōnō pō bee tēninque wæætēdō wæætē
 cædapa, ante tededāni ēñencæmīnīpa.
 Ayæ, Adobæca quēwēninque incæ
 awēnē ingante wido cæcæte ante ængæ
 gantidānīpa, ante tededāni ēñēninque
 mīnitō iñōmō edæ guiñēnāmai ĩedāni.
 Mānōmai edæ tāno cōwē bacæimpā.
 Incæte iinque baōnæ botō āōnæ æiquedō
 ponguīī.”

¹⁰Ante apænēdinque Itota
 godōmenque apænecantapa. “Adobæca

quēwēnāni iñōnānite wabæca
 quēwēnāni ponte bee tēninque guēadō
 guēa cæquināni inānīpa. Adobæca
 awēnē odeye nempo quēwēñōnānite
 wabæca awēnē odeye nempo quēwēnāni
 māmō bee tēninque guēadō guēa
 cæte wænonte wænguināni inānīpa.
¹¹Ayæ wayōmō wayōmō goinque
 nanguī pōni ocæ ocæ cæcæimpā. Ayæ
 waodāni nāni cæinente wænguinque
 cængui incæ tōmāā capo wængæimpā.
 Ayæ quingæ nāni wodonte wēnæ
 wēnæ inte wænguimāmo incæ
 edæ do pongæimpā. Edæ ancai nāni
 guiñenguimāmo edæ pongæimpā.
 Ōñnædē iñōmō nāni wo go wo go
 cæwēnenguimāmo edæ ate bai
 bacæimpā.”

¹²Ayæ apænēdinque Itota, “Mānimāmo
 nāni guiñenguimāmo tōmāmāmo ayæ
 pōnāmai iñōnte mīnitō imīnite togænte
 yao ongonte tōmēnāni odōmōincōnē
 ænte go guīdinque apænte āninque
 mīnitō imīnite māo tee mōnecādānīpa.
 Ayæ botō ěmōwo beyæ mīnitō imīnite
 tōmāmæ awēnēidi odeyeidi weca ayæ
 pancabaa awēnēidi gobedōnadodoidi weca
 ænte māodāni gote gongæncæmīnīpa.

¹³Mīnitō awēnēidi weca godinque
 gongænte apænēmīni ēñēninque
 awēnēidi incæ, Itota æcānō ingāā, ante
 ēñencādānīpa. ¹⁴Iinque mīnitō imīnite
 awēnēidi weca ayæ ænte godāmai iñedē
 incæ mīnitō ĩmai ante nāmāneque
 pōnēedāni. Botō awēnē weca ongōninque
 æbānō ante wææ anguimoo, ante edæ
 wædāmai incæboimpā, ante piyænē
 cæedāni. ¹⁵Īñæmpā botō pōnō nō apænēbo
 ēñēnimīni inte mīnitō wæætē adodō
 ante apænecæmīnīpa. Mānōmaiñō
 ante apænēmīni ēñēninque nē piīnāni
 guiquēnē nō pōni mīni apænēdō ante ædō
 cæte wido cæquināni. Wæætēdō wæætē
 ædō cæte anguināni. ¹⁶Mīnitō mæmpoidi
 incæ mīnitō tōniñadāni incæ mīnitō
 guīdēnāni incæ mīnitō æmigoidi incæ,
 ĩngā ingampa, ante godō odōmōninque
 mīnitō imīnite wadāni nempo pædæ
 godōnāni ō æncādānīpa. Āñninque
 pancamīniya imīnite godōmenque

wænōnāni wænguīmīni imīnīpa. ¹⁷ Ayæ, Coditoidi imīnīpææ, ante tōmānāni botō ēmōwo beyænque mīnitō imīnite nanguī piīncædānīmpa. ¹⁸ Incæte mīnitō baō incæ ocaguī incæ adoguinque incæ æmæwo ēwēnāmaī ingæīmpa. ¹⁹ Īnīnque mīnitō botō ĩmote piīnāmaī inte wæntædāmaī inte ee cæmīni ĩnīnque botō æmo beyænque quēwencæmīnīmpa.”

²⁰ Ante apænedīnque Itota godōmenque apænegacāīmpa. “Wabæca tontadoidi pōnīnque Eedotadēē godongāmæ wææ ongōnāni adīnque mīnitō, Bæ tate nāni wido cæquīmāmo oo pompa, ante do edæ ēñencæmīnīmpa. ²¹ Mānōmaī cædāni adīnque Oodeabæ quēwēmīni ĩñōmō ānanquidi do wodīi winonte æibæwedāni. Ayæ Eedotadēē quēwēmīni ĩñōmō edæ yabæque taobæwedāni. Ayæ yabæque quēwēmīni inte Eedotadēē ĩñōmō pō guīdāmaī ĩmæwedāni. ²² Mānīñedē edæ Wængonguī nānō panguīōnæ incæ Wængonguī beyæ nāni yewæmonte angāīōnæ incæ ĩnīnque baquīnō anguēnē. ²³ Mānīōnæ ĩnīnque bayedē edæ yædēmadā ĩnāni tōnō goōmæ nē gānōnāni tōnō tōmēnāni nāni wæquīmāmo baquīnō anguēnē. Īmæca quēwēnāni edæ mānīñedē nanguī pōnī caate wæquīnāni ĩnānīpa. Idægoidi ĩnānīte edæ nanguī pōnī piīnte cæquīnō anguēnē. ²⁴ Pancadāniya ĩnānīte yaēmenca wido tadāni wænguīnāni ĩnānīpa. Ayæ pancadāniya ĩnānīte bæi ongonte māo wabæca ænte goquīnāni ĩnānīpa. Wængonguī doyedē apænedīnque, Oodeo ĩnāmaī ĩnāni ĩnīnque nāni cæpoga cæcædānīmpa, angacāīmpa. ĩnīnque tōmēngā nānō angāīmpoga ĩnīnque baganca oodeoidi ĩnāmaī ĩnāni incæ Eedotadēē ĩñōmō pōnīnque nanguī cægōnīnque pīnā gāwate baī bæ tadāni wæquīmīni imīnīpa, ante apænebo ēñēmaīmīnīpa,” ante Itota apænegacāīmpa.

**Waobo ēñagaīmo inte botō ĩīmaī
ponte cæcæboīmpa, ante**

(Māateo 24.29-35, 42-44;

Māadoco 13.24-37)

²⁵ Ayæ, “Oo pōnī ĩmpa, ante edæ ēñencæmīnīmpa, ante cædīnque

Wængonguī angā ate nænque tōnō apāicā nēmoncoo mā pōnī edæ wacoo baī bacæīmpa. Inguīpoga guīquēnē ñænængade pōnī gāwapæntibæ tadōmēngadæ mængonta mængonta cædīnque nanguī ä ēñente wædīnque tōmāmæ quēwēnāni edæ, Æbānō cæquīmō, ante edæ nanguī pōnī guīñente wæquīnāni ĩnānīpa. ²⁶ Ayæ woadāni æmō ayōnāni oōnædē tæī ongongaincoo incæ wanca wanca cæte baī wapiticæ go ate adīnque tōmēnāni ancaī guīñente wædīnque, Inguīpoga mōnō quēwēñōmō edæ quīēmē baī bacæīmpa, ante wædīnque ĩñontobæ nangæ bate wæcædānīmpa. ²⁷ Mānīñedē edæ botō Waobo nē ēñagaīmo inte boguīmancodē pōnīnque tæī pōnī piīnāmo ĩnīnque edæ ñāo apāite baī waēmō ēmonte wææmo acædānīmpa. ²⁸ ĩnīnque mānōmaī tæcæ ba ate wædīnque mīnitō ocabo guīnī æmencadīnque, Badogaa, ānīnque edæ, Oo pōnī mōnō abæ tawænte goquīnque ĩmpa, ante æmæwedāni,” ante Itota apænegacāīmpa.

²⁹ Ayæ, Wængonguī Awēnē oo poncæcāīmpa, ante æbānō ēñenguīī, ante ēñencædānīmpa, ante Itota ĩmæca quēwēnāni nāni cæīnō ante odōmōnīnque ĩīmaī apæncantapa. “Īgowæ aedāni. Ayæ quīwæmē incæ tōmāwæ aedāni. ³⁰ Ōñabo tānā nā boca adīnque mīnitō ĩñōmō, Ōñabo nānō bocaīnepo inte nænque nāwatedæ baquīnque bocapa, ante pōnēnīnque edæ do ēñēmīnīpa. ³¹ Ayæ adobaī mānīnō botō apænedō baī do edæ ba adīnque mīnitō, Wængonguī Awēnē Odeye do odemō pōnī ongōnīnque inguīpoga oo poncæcāīmpa, ante ēñencæmīnīmpa,” angacāīmpa.

³² Ayæ apænedīnque Itota, “Nāwangā āmopa. Nōwomīni mīīmīni quēwēnīnque wænte godāmaī ĩñōmīni edæ mānīnō botō ānīnō baī tōmānō edæ do ĩnīnque baquīnō anguēnē. ³³ Edæ oōnædē ongōñōmō inguīpoga tōnō wo ewente baī dæ ba incæte botō angāīnonque guīquēnē dæ badāmaī inte edæ cōwē tæī ongongæīmpa,” ante apæncantapa.

³⁴ Ayæ, “Minitö iñömö edæ, Mönö quingämê bai wiwa quëwëmö iñinque mönö mimö ömædëmö bate wæcæ wæ, ante nämä wææ aaedäni. Ti nämæ bete quidi quidi dowäninque mimö ömædëmö bacæ wæ, ante nämä wææ aaedäni. Ayæ, Inguipoga quëwëmö inte quiëmê beyænque wædinque mimö ömædëmö bacæ wæ, ante nämä wææ cæedäni. Mimö ömædëmö inte wæyömonte mänionæ wii iñontobæ pö wæcæimpa, ante mimö ömædëmö badämaï ingæimpa, ante nämä wææ cæedäni. ³⁵ Iñæmpa waodäni tömänäni inguipoga tömäma quëwëñönänite edæ iñontobæ ba wæcædänimpa. ³⁶ Iñinque woyowotæ itædê cöwê wänö cöninque minitö Wængongui ingante cöwê apæneedäni. Minitö, Mäninö iñinque ba adinque mönö eyepæ inte aamö cæte wodi winongæimpa, ante Wængongui ingante apæneedäni. Ayæ, Waocä nê ëñagaingä weca mönö eyepæ gongængæimpa, ante adobaï edæ Wængongui ingante apæneedäni,” ante Itota angacäimpa.

³⁷ Itota mäniñedê Wængongui oncö ñænæncönê iimö iñö iimö iñö yabæcönê go guiite odömonte apæneca ëñänäni ate tömengä wæætê gäwadecæ iñö gäwadecæ iñö tao godinque Odibowænquidi æite owodongäimpa. ³⁸ Ayæ tömengä Wængongui oncö ñænæncönê yabæcönê ongonte apæneca ëñencæte ante tömänäni wæætê baänæ iñö pö baänæ iñö pö bee ténönänimpa.

Itota ingante bæi ongongæimpa, ante cædänipa

(Mäateo 26.1-5,14-16; Mäadoco 14.1-2,10-11; Wäö 11.45-53)

22 ¹ Pæo yedæ æmpoqui ömæmö i nänäi cænguiönæ ante oodeoidi, Patowa mönö wodo pænta gogaïönæ ææmæ oo pöni bacæimpa, ante cædönänimpa. ² Wængongui qui, ante nê godönäni ñænænäni tönö nê odömönäni iñömö, Itota ingante mönö wido cæcæimpa, ante cöwê cædönänimpa. Incæte, Wadäni pīnāni wæcæ wæ,

ante guiñente wædinque tömënäni mäniñedê, Mönö æbänö cæte awëmö bæi ongongæimpa, ante wægadänimpa.

³ Ayæ Itota miñæ nāni, Dote, ante gocabo iñönäni Codaa Icadiote nāni änongå adocä inongäimpa. Tatāna mäniñedê tömengäa pö guicantapa. ⁴ Iñinque nê godönäni ñænænäni tönö Wængongui oncö nê wææ wänönäni awëneidi iñömö godongämæ ongönönäni Codaa tömënäni weca godinque iimaï ante apæneantapa. Itota æyömönö ongongäa, ante botö æbänö odömonte pædæ pönömo ate ænguimini. Angä ëñëninque tömënäni tömengä tönö mäninö ante godongämæ tedegadänimpa. ⁵ Tömengä, Odömonte pædæ pönömo æncæminimpa, ante apæneyongante tömënäni nanguï todinque wæætê, Tiguitamö padatamö pönömöni æncæbiimpa, ante apænedäni. ⁶ Eñëninque tömengä Ao ante wadæ godinque, Wadäni adämaï iñönänite botö æbänö cæte iñänäni inänite awëmö odömonte godömo ænguñäni, ante cöwä adinque cægacäimpa.

Awënë Itota pæo tönö owæta godongä cænte bedänipa

(Mäateo 26.17-29; Mäadoco 14.12-25; Wäö 13.21-30; 1 Coodintoidi 11.23-26)

⁷ Pæo yedæ æmpoqui ömæmö i nänäi cænguiönæ iñonte wodo pænta gogaïönæ bai i iñinque Patowa ææmæ bete cænguiönæ do iñinque batimpa. Mänionæ iñonte oodeoidi cöwê cæningä codotedo ingante wænöninque, Wængongui qui, ante godonguëñänäni inönänimpa. ⁸ Iñinque Pegodo tönö Wäö inate da godöninque Itota iimaï angantapa.

—Mīnatö iñönö gote, Patowa ææmæno impa, ante ænömīna ate mönö cængæimpa.

⁹ Angä ëñëninque tömëna, —Æcönëno go guiite æænonguimöna, ämii.

¹⁰ Äñönate tömengä wæætê, —Waa aeda. Mīnatö mäniñ nāni quëwëñömö go guiyömīna onguñængä

incæ cadabodē æpæ iyænte næænte
 gocā adinque tōmengā ingante edæ
 tee empote goeda. Tee empo goyōmina
 tōmengā oncōnē go guicā adinque,
¹¹ minatō wæætē oncō nē ēacā ingante
 īmaī ante æda. “Mōnō Awēnē nē
 Odōmongā incæ bitō īmite īmaī
 angampa. Bitō æcōnēnō āmi guiidinque
 botō nē ēmiñænāni tōnō Patowa
 ææmæ ante cænguimōnii, angampa,”
 ante apæneeda. ¹² Mānōmaīnō ante
 apænemīna ēñēninque nē oncō ēacā
 īñōmō æmongapaa mæi goyōminate
 oncō ñænæncō awæmpaa do nānō
 cōnōincō odōmongā adinque minatō
 mānincōnē tōmāā eyepæ cæcæminaimpa,
 ante Itota da godongā godatapa.

¹³ Mānōmaī angā godinque apæneyōna,
 Itota nānō ānō baī adobaī tōmāā
 batimpa, ante adinque tōmengā nānō nē
 ēmiñænāna, Patowa ææmæno impa, ante
 cædatapa.

¹⁴ Īninque ææmæno nāni cæñedē
 iinque bayonte Itota awæmpaa gāānē
 pō tæ contayongā tōmengā nānō nē da
 godōñināni godongāmæ pō tæ contadāni.
¹⁵ Adinque Itota tōmēnāni inānite
 apænecantapa.

—Botō īñōmō caate wæte wænāmaī
 īñedē mīnitō tōnō godongāmæ Patowa
 ante cænte tocæimpa, ante cæinente
 nanguī wætabopa. ¹⁶ Apænebo ēñeedāni.
 Botō Wængonguī Awēnē inōmo inte
 Awēnē Odeye badinque māniñedē
 ate waodāni inānite æmæwo pōni ata
 cæpocæboimpa. Māninganca botō ata
 cæpoganca botō ñōwo, Wængonguī
 Awēnē dodāni inānite ata cæpodinque
 wodo pænta gogacāimpa, ante Patowa
 ææmæno ñōwo iinque cænca cæbopa.
¹⁷ Āninque ayæ Itota bequimæ owætaca
 bæi ongonte æninque Wængonguī
 ingante waa ate apænedinque tōmēnāni
 inānite angantapa.

—Mīnitō owæta iinta æninque
 godongāmæ beedāni. ¹⁸ Āmo ēñeedāni.
 Yowepæ ñōwo bedinque botō
 Wængonguī Awēnē inōmo inte Awēnē
 Odeye botō baganca edæ ñōwo æmæwo
 bebopa.

¹⁹ Ante apænedinque Itota pāo
 æninque Wængonguī ingante waa ate
 pōnente apænedinque pā æninque pædæ
 godōninque apænecantapa.

—Ī pāo botō baō baī impa. Botō,
 Mīnitō quēwencæmīnimpā, ante
 botō baō godonte baī cædinque
 wæncæboimpa. Botō pā ænte pædæ
 pōnōmo baī mīnitō iincayæ ate botō
 imote ante pōnēninque adobaī cæte
 wacā ingā wacā ingā pædæ godonte
 cæedāni, angantapa. ²⁰ Mānōmaī angā
 iinque cænāni ate owæta adobaī ænte
 apænedinque tōmengā,

—Botō wepæ iimæ baī impa.

Wængonguī do apænedinque, Botō pōnō
 cæbo ate mīnitō Ao āmīni iinque mōnō
 godongāmæ waa cæte quēwengæimpa,
 angacāimpa. Nōwo adobaī botō wepæ
 mīnitō beyæ pædæ godōmo ate mīnitō
 Ao ante æmīni iinque mōnō godongāmæ
 waa cæte quēwengæimpa. ²¹ Incæte
 botō imote nē pōnō odōmonte pædæ
 godonguingā īñōmō botō ōnompō gāānē
 cænguimpaa adoyōmō ongō aedāni.
²² Wængonguī do nānō angaiñō baī
 botō nē Waobo ēñagaīmo inte wænte
 gocæboimpa. Nāwangā impa. Incæte
 botō imote nē pōnō odōmonte pædæ
 godonguingā īñōmō edæ tōmengā nānō
 nanguī wæwenguingue edæ mānōmaī
 cæcā ingampa tōō.

²³ Ante Itota apæneyongā tōmēnāni
 nāni caboque tededinque edæ,
 Æcānō ingante ante apæneccā, ante
 wædānitapa.

**Æcānō yæcado ongonguingāā,
 ante tededānipa**

²⁴ Ayæ adobaī, Mōnō cabo īñōmonte
 æcānō ñænængā inte edæ yæcado
 ongonte baī nē angā baquingāā, ante
 wædinque tōmēnāni wætedō wæætē
 āninque nanguī tedewēnāni. ²⁵ Adinque
 Itota tōmēnāni inānite, “Idægoidi
 ināmaī ināni awēnēidi īñōmō tōmēnāni
 nempo quēwēnāni inānite, Botō
 āmo ēñente cæedāni, ante nanguī
 piinte ānewēnānipa. Incæte nē piinte
 ānewēnāni īñōnānite tōmēnāni nempo

quëwënäni wæætë, Mönitö awënëidi në Pönö Cædäni inänipa, ante babæ ante pemöwënänipa. ²⁶Wæætë minitö guiquënë inguipoga awënëidi nani cæi bai cædämai iedäni. Mïni cabo incæ në yæcado ongongä inte yæmïñangä bai baquënegä ingampa. Ayæ në angä inongä inte wacä beyæ në cæcä bai baquënegä ingampa. ²⁷Æbänö ante pönëminii. Æcänö ingante, Awënë bai ingampa, ante nanguï waa adäni. Në cænguimpaa gäänë tæ contate cængä ingante waa adänitawo. Wæætë awënë beyæ ante ænte mämö pönongä ingante waa adänitawo. Ìñæmpa në contacä ingante näwangä waa adänipa. Incæte botö ññömö önömoque bai cædömo inte mïnitö weca pöninque në ænte mämö pönongä bai inte në pönö cædömo ïmopa,” ante Itota apæneçantapa.

²⁸Ayæ apænedinque, “Botö caate wæwëñömete mïnitö ññömö botö tönö godongämæ ññacabo cædimïni ïmïnipa. ²⁹Ïninqe botö Mæmpo botö ïmote, Awënë Odeye bacæbiimpa, ante nänö pönö cægai bai botö wæætë, Botö tönö ññacabo cædimïni inöminii inte mïnitö awënë odeyeidi adobai bacæminimpa, ante pönö cæcæboimpa. ³⁰Ayæ, Botö në Awënë Odeye bayömete mïnitö botö awæmpaa gäänë tæ contadinque godongämæ edæ cænte becæminimpa, ämopa. Ayæ idægoidi önömpo tipæmpoga go mencabodäniya ññönänite mïnitö awënë tæ contaimpaa tæ contadinque tömënäni inänite në apæte äminii bacæminimpa,” ante tömengä mïñæ në godäni inänite Itota apænegacäimpa.

Pegodo incæ, Dicæ abogaa, ante anguingä ingampa, ante
(Mäateo 26 31-35; Mäadoco 14.27-31; Wäö 13.36-38)

³¹Itota ayæ,
 —Timönö, ëñëmi. Timönö, bitö ïmite ämopa. Waocä tömëmö ænte wancæ wancæ cæcä ontapo wææ bai mïnitö ïminite Tatäna incæ bæi ongonte wënæ wënæ cæcæte ante angampa.

³²Wæætë, Bitö wede pönëninque nangæ badämai incæbiimpa, ante botö do edæ Wængongui ingante apænetabopa. Ïninqe bitö ññömö edæ iincayæ ate botö gämænö ocæ ëmænte ponguïmi ïmipa. Pöninque, Bitö tönññadäni wæætë tæi pññänäni bacædäniimpa, ante tömënäni inänite godö töö æmænte bai cæe.

³³Ante apæneccä ëñëninque Timönö wæætë,

—Awënë ëñëmi. Bitö ïmite tee mönedäni ñninqe botö do bitö tönö go guibaïmopa. Bitö ïmite wænönäni wæmi ñninqe edæ botö bitö tönö do wæmaïmopa.

³⁴Ante apæneccä ëñëninque Itota angantapa.

—Pegodo, bitö ïmite ämo ëñëe. Tawadiya ññoönæ ayæ pedämai ññonte bitö botö ïmotedö apænedinque, Dicæ abogaa, ante mempoga go adopoque anguïmi ïmipa, ante Itota apænegacäimpa.

Botö caate wæquïmämo oo bacæimpa, angampa

³⁵Ayæ wæætë tömënäni inänite,
 —Botö wëenëñedë mïnitö ïminite da godöninque, Godonte æinta da wente ænguincadedë ænämai inte goedäni, antabopa. Mäincoo da wente ænguï nææänämai inte awæncata nææänämai inte goedäni, ante botö da godömo godinque mïnitö ænguëñëminii inte wæmïnitawo.

Äñongante,
 —Ænguëñente wædämai intamönipa, änanitapa.

³⁶Itota wæætë tömënäni inänite,
 —Ñöwo ññömö æcänö godonte æinta da wente ænguincade mäna tömengä mänincade næænte gocæcäimpa. Ayæ mäincoo da wente ænguï adobai næænte gocæcäimpa. Ayæ yaëmë mänämai ingä inte weocoo yacoo në mäningä wacä ingante godonte æninque wæætë yaëmë godonte æncæcäimpa. ³⁷Ïimai ante dodäni nani yewæmongainö bai botö ïmote cæcædäniimpa. “Në ëñëñämai nani cæcabo ññönänite tömengä adocä

inongä ingampa, ante änänitapa,” ante yewæmongatimpa. Mänömaï impa, ante pönëningue botö iïmaï ämopa. Botö imote æbänö cæquïnänii, ante nani yewæmongainö bai botö imote tömänö iïnque cæquïnö angüenë. Botö imote ante nani yewæmongainö bai cædinque nïwo iïnömö edæ eyepæ ba aedäni.

³⁸Ante apæneyongante tömënäni, —Awënë, yaëmë mëa më ongö ae. Änänitapa. Tömengä wæætë, —Idæwaa, angacäimpa.

Guetëmänii iïnömö Itota Wængonguï ingante apænecampa

(Mäateo 26.36-46; Mäadoco 14.32-42)

³⁹Iïnque apænedinque Itota wadæ godinque cöwë nänö æidö bai æidinque Odibowænquidi go æiyongante tömengä miñä në godäni tee empo æigadänimpa. ⁴⁰Æi cöwë nänö æi ongöñömo pöninque tömënäni inänite,

—Minitö nïwo Wængonguï ingante nämä beyænque apænedinque, Mönitö wiï wënæ wënæ cæinëmöni bacæmönimpa, ante apæneedäni.

⁴¹Äninqe Itota wadæ godinque dica mönö wido cæganca mäninganca godinque da guicapodinque Wængonguï ingante apænecantapa. ⁴²Apænedinque, “Mæmpo ëñëmi. Bitö Ao äninque edæ ti nä wænguimæ bai ö ænte bai cædinque botö imote edæ, Wänämaï incæbiimpa, ämi iïnque botö edæ waa tobaiïmopa. Incæte botö änönö bai wiï cædinque wæætë tömëmi änönö bai cæe, ämopa.”

⁴³Ante apæneyongä Wængonguï öönädë nänö da pönöningä anquedo Itota weca ponte a ongöningue, Täi piñænte entawencæbiimpa, ante cædinque pönö töö æmænte bai cæcantapa. ⁴⁴Incæte Itota iïnömö edæ nanguï wæwente badinque Wængonguï ingante anca apænecä iïnque edæ tömengä owæmæ wepæ gowete bai tadinque onguipoiya petæ petæ wæantapa.

⁴⁵Ayæ iïnque apænedinque tömengä ængæ gantite godinque tömengä miñä në pöninäni weca ponte ayongä

tömënäni nanguï wæwente wædinque mö nönäni. ⁴⁶Adinque edæ tömengä tömënäni inänite,

—Iñæmpa möwo möminii. Edæ ængæ gantidinque, Wënæ wënæ cæinente badämaï incæmönimpa, ante Wængonguï ingante apæneedäni, angacäimpa.

Itota ingante bæi ongonte ænte godänipa

(Mäateo 26.47-56; Mäadoco 14.43-50; Wäö 18.2-11)

⁴⁷Ante tæcæ apæneyongä nanguï inäni iïnontobæ ponte a ongönänitapa. Itota miñä nani, Dote, ante gocabo iïningä incæ Codaa iïnömö täno beyænte pöninque Itota ingante waa cæte bai queë bemoncæte ante pongä. ⁴⁸Adinque Itota tömengä ingante,

—Codaa iñæmpa, botö Waobo ëñagaimö iïnömote bitö, Iïngä ingampa, ante queë bemöninque odömönte pædæ godömi ænguïnänii, angantapa.

⁴⁹Mänömaï cæcæ cædänipa, ante adinque tömengä miñä në godäni guiquënë,

—Awënë, yaëmenca godö tao cæquimöni ämii, änänitapa.

⁵⁰Wængonguï qui, ante në godongä ñænængä pönï inongä ingante në cæcä iïnömö mäniïnömö ponte a ongongä adinque Itota miñä në pöningä adocanque wæætë yaëmë äninque mäningä önömonca tömëmonca inö wangö tamoncacä wæcantapa.

⁵¹Adinque Itota wæætë,

—Idæwaa, äninque gampo cæmoncacä waa bamoncagacäimpa. ⁵²Ayæ, Wængonguï qui, ante në godönäni ñænænäni incæ Wængonguï oncö ñænæncö ante në wææ wänönäni incæ në aadäni nani Picæncabo incæ tömengä ingante æncæte ante në pöninäni iïnönänite Itota tömënäni inänite, Botö miñä në godäni tönö botö dicæ awënë ingante wido cæcæte ante cæbogaa. Incæte minitö, Në wido cæcä ingampa, ante bai cæmini awædö. Edæ canta teëmenca miñi

badöinca tönö yaēmē nāænte botö weca pömīnii. ⁵³Īñæmpa botö æpogadö Wængongui oncö ñænæncönē iimö iñö iimö iñö yabæcönē go guidinque mīnitö weca a ongöñömote mīnitö wæætē bæi ongoncæte ante pædæ gopodāmai imīnitapa. Edæ ñöwo wēmö mä māmante bai iñonte edæ mīni nē wēnæ wēnæ cæyedē impa, ante apænægacäimpa töö.

Pegodo incæ, Dicæ abogaa, angampa
(Mäateo 26.57-58, 69-75; Mäadoco 14.53-54, 66-72; Wäö 18.12-18, 25-27)

⁵⁴Īninqe Itota ingante bæi ongonte ænte mäo, Wængongui quī, ante nē godongä ñænængä pönī inongä weca ænte godānitapa. Gobæ godāni ininque Pegodo iñömö ayæ ayæ gocantapa. ⁵⁵Ñænæ oncö yacömyæ iñömö wææ wänönāni gonga tänonte godāmæ pö tæ contadāni adinque Pegodo tömēnāni weca pö tæ contacä. ⁵⁶Adinque nē cæcä onquiyængä tömengä gongapamö ongongä adinque tömengä ingante cöwä adinque,

—Īngä adobai mäningä miñæ tee empo gocä ingantapa.

⁵⁷Åñongante Pegodo,
—Onquiyæmi ēñēmi. Botö mäningä ingante dicæ abogaa, angantapa.

⁵⁸Ayæ wantæ ate wacä pöninque Pegodo ingante waa adinque,
—Bitö adobai tömengä miñæ nē gobi imitapa töö.

Ante apænecä ēñēninque,
—Onguñæmi ēñēmi. Botö dicæ tömengä miñæ gobogaa. Edæ wabo imopa.

⁵⁹Ayæ wacä adobai wantæ wantæ adoque ooda go ate äninque,
Īngä iñömö Itota miñæ nē godingä ingampa. Nāwangä impa. Gadideabæ quēwēningä inte edæ pongä aedāni.

⁶⁰Angä ēñēninque Pegodo,
—Onguñæmi, quiēmē bai apænebipa, ante botö ēñēnāmai imopa.
Ante tæcæ mēnea åñongante tawadiya iñontobæ aa aa pecantapa. ⁶¹Itota incæ tömengä gämænö dadi ēmænte

pömö acä adinque Pegodo iñontobæ, Æ, äninque, “Tawadiya ñöwoönæ pedāmai iñonte bitö botö imotedö ante wadö ate apænedinque, Dicæ abogaa, ante tededinque mempoga go adopoque anguimi imipa,” ante Itota wēēñēdē apænecä ēñentabopa. ⁶²Ñöwo nänö pequinque do pecampa, ante pönente wædinque Pegodo oncodo tao godinque Ca ca wægacäimpa.

Itota ingante badete todinque cædänipa
(Mäateo 26.67-68; Mäadoco 14.65)

⁶³Itota ingante nē wææ wänönāni iñömö tömengä ingante mäniñedē badete todinque edæ tæi tæi pänānitapa.

⁶⁴Ayæ tömengä awinca wīni cæmöninque tömēnāni,
—Æcänö bitö imite tæi tæi pānaa, ante Wængongui apænecä ēñente ate apænebi ēñēmönie.

⁶⁵Ante badete todinque quiēmē bai ante godö babæ ånewēnānitapa.

Nē apænte äñāni weca Itota ongongampa
(Mäateo 26.59-66; Mäadoco 14.55-64; Wäö 18.19-24)

⁶⁶Ñäö bayedē, Wængongui quī, ante nē godönāni ñænænāni tönö nē odömönāni iñömö idægoidi inānite nē aadāni nāni Picæncabo inönāni inte edæ godongāmæ go bee tēninque tömēnāni nāni apænte anguimpaa gäänē ongöñönāni Itota ingante tömēnāni weca töö æmænte ænte mäo gönönāni gongængantapa.

⁶⁷Tömengä ingante nē apænte äñāni iñömö,

—Apænebi ēñēmönie, äninque, Bitö mönitö Codito inömi imitawoo.

Åñönānite Itota wæætē,
—Botö apænebo ininque mīnitö wæætē ēñēnāmai imaiminipa. ⁶⁸Ayæ wæætē botö ēñencæte ante ämo ininque mīnitö wæætē botö imote apænedāmai imaiminipa. ⁶⁹Incæte ämo ēñēdāni. Botö iñömö nē Waobo ēñagaïmo inte iincayæ ate Wængongui nē tæi Piñængä tömēmæ inö tæ contate ongoncæboimpa.

⁷⁰Ante apæneca ēñēninque tōmānāni,
—Īñampa, bitō Wængonguī Wēmi
imitawoo.

Āñōnānite,
—Botō mānīmōdō ĩmopa. Tōmēmīni
edæ mānōmaī āninque edæ nō
apæneminīpa.

⁷¹Ante apæneca ēñēninque,
—Idæwaa. Tōmengā nāmā incæ edæ,
Wængonguī Wēmo ĩmopa, ante wænæ
wænæ apæneca do ēñentamompa. Īninque
mōnō ñōwo edæ, Wadāni, Itota wænæ
wænæ cæcampa, ante apænecaedānīpa,
ante quīnante godōmenque diqui diqui
minguīi, ante wægadānīpa.

Pidato weca gote Itota ongongampa

(*Māateo 27.1-2, 11-14; Māadoco*

15.1-5; Wäö 18.28-38)

23 ¹Īninque māñīñōmō ongōnāni
tōmānāni godongāmæ ængæ
gantidinque Itota ingante awēñē Pidato
weca ænte gogadānīpa. ²Godinque
tōmēnāni, Itota ĩmaī nē wænæ wænæ
cæcā ingampa, ante pīīninque,
—Mōnitō cōwā ayōmōni ĩngā ĩñōmō
wapiticæ odōmonte apæneca ēñēninque
mōnitō ōmæ quēwēnāni oda cæte
ēñēnāmaī cædāni wæmōnīpa. Edæ
odōmāno awēñē Tetædo nānō ānīnta
godōnāmaī ĩedāni, ante tōmengā wææ
angampa. Ayæ tōmengā, Botō ĩñōmō
Awēñē Odeye Coditobo ĩñōmo ĩmopa,
ante nāmā ante angampa tōō.

³Ante godō pīīnāni ēñēninque Pidato
ĩñōmō Itota ingante,

—Bitō oodeoidi Awēñē Odeyebi
imitawoo.

Āñongante Itota wæætē,
—Bitō tōmēmi ānō baī botō mānīmōdō
ĩmopa, angantapa. ⁴Īninque nē godōnāni
ñænænāni tōnō wadāni godongāmæ
ongōñōnānite Pidato wæætē,
—Botō ayōmote ĩngā dicæ ēñēnāmaī
cæte wentamō mongængā abogaa,
angantapa.

⁵Ante Pidato apæneca incæte tōmēnāni
godōmenque āninque,

—Īñampa tōmengā Gadideabæ tāno
odōmōninque ñōwo ĩñōmō ganca

pōninque Oodeabæ tōmāo godinque
odōmonte apæneca ēñēninque waodāni
edæ piīnte badāni apa cæbiī, ānānītapa.

Edode weca Itota gote ongongampa

⁶Māñōmaīnō ānāni ēñēnte wædinque
Pidato wæætē, Īngā ĩñōmō nāwangā
Gadideabæ quēwēningā inte pongantawoo.
⁷Āñongante, Māningānō ingampa, ante
apænedāni ēñēninque tōmengā, Gadideabæ
nē quēwēningā inte tōmengā awēñē Edode
nānō nē ēnempodongā ingampa, ante
tæcæ ēñengantapa. Ayæ, Edode ñōwo
Eedotadēē ponte quēwengampa, ante do
ēñēningā inte Itota ingante Edode weca
Pidato da godongā gocantapa. ⁸Doyedē
ĩñōmō wadāni, Itota æbānō cæcāā, ante
tededāni ēñēninque Edode, Itota botō
weca pōninque wabānō bamōnengæ pōni
cæcā abaīmopa, ante pōñēninque tōmengā
ingante wantæpiyæ aīnengā ĩnongāimpa.
Īninque Itota ingante ñōwo adinque Edode
nanguī togacāimpa. ⁹Īninque, Apænebi
ēñēmoe, āmi ēñēmoe, ante Edode wæætē
wæætē āñongante Itota ĩñōmō edæ pæ
wēēnete apænedāmaī ingacāimpa. ¹⁰Edode
weca adoyōmō ongōninque nē godōnāni
ñænænāni tōnō nē odōmōnāni guiquēñē
ænguī badinque, Itota wænæ wænæ
cæcā ingampa tōō, ante nanguī piīnte
angadānīpa. ¹¹Ayæ Edode tōnō tōmengā
tontadoīdi tōnō Itota ingante pīīninque,
Waa cæte baī cæcantedō abi, ante badete
todānītapa. Ōnonque badete tocæte ante
tōmēnāni waēmō pōni weocoo daga
wēñadinque tōmengā ingante adodō Pidato
weca da godōnāni gogacāimpa. ¹²Īninque
do nāna guēadō guēa pīīncaya ĩñina inte
edæ Edode tōnō Pidato māñiōnæ edæ guēa
piyænē cæte nāna æmigocaya bagadaimpa.

Itota wæncæcāimpa, ānānīpa

(*Māateo 27.15-26; Māadoco*

15.6-15; Wäö 18.39-19.16)

¹³Pidato ĩñōmō nē godōnāni
ñænænāni tōnō awēñēidi tōnō
ōñōnānique ĩnānīte āñecā pōnāni ate
tōmengā, ¹⁴tōmānāni ĩnānīte āninque,
—Īngā ingante botō weca ænte
pōninque mīnitō, Tōmengā wapiticæ

odömonte apænecä ëñëninque wadäni oda cædinque ëñënämaï cædänipa, ante pïimïnipa. Incæte mïnitö edonque ayöminite botö, Itota æbänö cæcää, ante ëñencæte ante cöwä ayömo edæ tömengä wënæ wënæ nänö cædö ante mïni änewënö ante edæ dæ ä abopa. ¹⁵Ayæ Edode adobaï tömengä ingante apænte äninque wënæ wënæ nänö cædinö ante adämaï inte wædinque adodö botö weca da pönongä ponte a ongongä aedäni. Edæ, Tömengä nänö wænguinque, ante nänö cædinö edæ dæ ä apa änewëmïni. ¹⁶Ïninque botö önonque tæi tæi päninque ñimpo cæbo gocæcäimpa, ante Pidato angantapa. ¹⁷Wadepo iñö wadepo iñö tömënäni ææmæ näni cæyedë, Në tee mönete ongongä adocanque gocæcäimpa, ante cöwë godö ñimpo cæquëngä ñongä inte awënë Pidato ñöwo mänömainö ante cæcantapa. ¹⁸Mänömainö angä ëñëninque tömänäni adoyömo ogæ tededinque,

—Itota ingante wido cædinque Badabato ingante wæætë pönö ñimpo cæbi æmönie, änänitapa.

¹⁹Badabato guiquënë tömënäni näni quëwëñömo awënë ingante wido cæcæte ante cædinque godömenque waocä ingante wænöningä inte edæ ñöwo tee mönete ongönongäimpa. ²⁰Pidato iñömo, Itota ingante æbänö cæte ñimpo cæbo goquingää, ante wædinque tömënäni inänite wæætë aa aa peyongante, ²¹Oodeoidi wæætë,

—Awæ ñænquedimæ ämi cæte gönonte wænönäni wængæe töö, ante wæætë wæætë adodö äninque Yæ änänitapa.

²²Quimæ änewëmïni, ante do mempoga äningä inte Pidato ñöwo mempoga go adopoque äongä inte,

—Quinö wënæ wënæ cæcantawogaa, angantapa. Ìñæmpa, Quinö wënæ wënæ cæcantawo, ante cöwä ayömo edæ dæ ampa. Ïninque botö ämo ate edæ tömengä ingante tæi tæi päninque ñimpo cædäni gocæcäimpa, ämopa, angantapa.

²³Incæte awënëidi tönö wadäni godömenque Yæ äninque, Awæ

ñænquedimæ ämi cæte gönonte wænönäni wæncæcäimpa, ante, Cöwë wænongäimpa, ante ancaa aa pedänitapa. Ïninque tömënäni näni Yæ yæ änö beyænque Pidato ñimpo cæcantapa. ²⁴Ïninque ancaa wææ änäni ëñente wædinque tömengä, Tömënäni näni änö baï godö cæcæboimpa, ante nämæneque pönengantapa. ²⁵Mäniñedë Badabato në, Awënë ingante wido cæcäimpa, ante cædinque në wænöningä inte ayæ tee mönete ongönongäimpa. Pidato ñöwo, Ìngä guiquënë oodeoidi näni në äningä ingampa, ante godö ñimpo cæcantapa. Itota ingante wæætë, Oodeoidi näni änö baï cæcäimpa, ante cædinque Itota ingante wæætë tontadoidi nempo pædæ godongä ænte godänitapa.

Itota ingante awäa timpodäni wængampa

(Mäateo 27.32-44; Mäadoco 15.21-32; Wäö 19.17-27)

²⁶Itota ingante ænte goyönäni Tidënebæ në quëwengä Timönö wayömo gote pöninque eyepæ pöni mämö bee tengantapa. Tömengä ingante adinque bæi ongöninque tömënäni, Ñænquedimæ möni cædiwæ Itota miñæ ænte goe, äninque ñö cædancapænäni næænte gocantapa.

²⁷Goyongante Itota miñæ nangui inäni godänitapa. Onquiyænäni incæ Yæ yæ ante wo ca wo ca wædinque tee empote godänitapa. ²⁸Ïninque Itota dadi ëmænte adinque tömënäni inänite,

—Onquiyämïni, Eedotadëë quëwëmïni inte mïnitö botö beyæ ante wædämaï iedäni. Wæætë tömëmïni nämä beyænque ante wæedäni. Ayæ mïnitö wëñænäni beyæ ante pönente wæedäni, ämopa. ²⁹Ïncayæ ate mïnitö caate wædinque iïmaï ante wæquimïni imïnipa. “Wëñæ në mänämaï ingä iñömo edæ tömengä nänö waa toquinque. Goömæ në gänönämaï ingä iñömo edæ tömengä nänö toquinque impa,” ante wæquimïni imïnipa. ³⁰Mäniñedë edæ, “Wadäni iïmaï ante wæcædänimpa.

Onquiyabo onguipo æmæwo cabæñö goyæ guimönie. Änanquidi wææ mönitonga capo ñongæñö wë womonte bamönie, ante wæcæðänimpa,” ante dodäni näni yewæmongainö bai edæ bacæimpa. ³¹Edæ awæ miiwæ iñonte gonga wæðænque wo cæðäni bai ñöwo iñömö waodäni wii nangui wënæ wënæ cæðänipa. Wæætë awæ amimö bayonte ti wodönoyönäni dobæ wo bæco bai waodäni iincayæ ate quingämë bai cæquänäni inänipa, ante Itota mäninö godinque apænegacäimpa.

³²Ayæ, Mäo wæñongæimpa, ante në ænte godäni iñömö mënaa në wënæ wënæ cæðina inate tömengä tönö godongämæ ænte gogadänimpa. ³³Ocatainö, näni äñömö ænte pöninque awæ ñænquedimæ näni badöniwäa Itota ingante töö godonte timpodisque wææ tiwadinque ængæ gantidënanitapa. Ængæ gantidënäni ate wægöñongä tömënäni në wënæ wënæ cæðina inate adobai Itota tömëmæ inö adocanque tömengä dipæmæ inö adocanque timpote göñönäni gongænatapa.

³⁴Mänömai cæðäni adinque Itota, —Mæmpo ëñëmi. Tömënäni ëñënämai inäni inte iimaï cæðänipa cæbii. Wënæ wënæ näni cæinö ante bitö wæætë edæ ñimpo cæbi quëwencæðänimpa ämopa, angacäimpa.

Mäniñedë tömengä weocoo ini ante, Æcänö quinca nö ta adinque tömengä badincoo æncæcäimpa, ante tömënäni wæntodöninque adocoque adocoque æñänitapa. ³⁵Wadäni, Æbänö cæquingäa, ante acæte ante godongämæ a ongönänitapa. Awëñeidi incæ tömengä ingante ante badete todinque,

—Tömengä, Quëwencæðänimpa, ante wadäni inänite ængä quëwëñänitawo. Ayæ Wængongui iñömö, Codito ingampa, äninque tömengä ingante ængantawo. Iñinque tömengä Wængongui nänö në ængaingä inongä inte edæ nämä aamö cæte quëwencæcäimpa, ante badete togadänimpa.

³⁶Tontadoidi guiquënë obo pöninque tömengä ingante badete tote bai

cæðinque edæ, Yowepæ ti nämæ becæcäimpa, ante pæðæ æænöninque, ³⁷tömengä ingante,

—Oodeoidi Awënë Odeyebi imi iñinque bitö nämä aamö cæðinque quëwëmæwe, ante towengadänimpa.

³⁸Ayæ, “Iñgä oodeoidi Awënë Odeye iñongä ingampa,” ante yewæmöninque tömënäni tömengä dæca inö wo cæðäni owotapa.

³⁹Në wënæ wënæ cæðina guiquënë tömengä tönö ongöñöna adocanque tömengä ingante godö wënæ wënæ ante badete tocantapa.

—Bitö iñæmpa, Codito inömo imopa, ämitawo. Mänimi inömi iñinque bitö tömëmi aamö cæte gote quëwëninque mönatö imönate adobai ñimpo cæbi aamö cæte gomönae.

⁴⁰Äñongante wacä wææ äninque, —Iñæmpa tömëmi adobai bitö wænguinque ongömi inte Wængongui ingante guñëñämai inte ämi awæðö. ⁴¹Mönatö wënæ wënæ cæmöna iñömönate në apænte äñäni edæ nöingä cæte pänäni wæmönapa. Mönatö wënæ wënæ cæðinö beyæ eyepæ tente wæmönapa. Tömengä guiquënë wënæ wënæ cæðämai inongä inte wængä apa änewëë.

⁴²Äninque adocä wæætë Itota ingante apænedinque,

Awënë ëñëmi. Bitö Awënë Odeye badinque botö imote pönente cæbi ämopa.

⁴³Äñongante Itota,

—Näwangä ämopa. Bitö ñöwoönæ incæ wænte godinque do wænte gogainäni näni watapæ quëwëñömö botö tönö guëa ongoncæbiimpa, angacäimpa.

Itota wængampa

(*Mäateo* 27.45-56; *Mäadoco* 15.33-41; *Wäö* 19.28-30)

⁴⁴Mäniñedë edæ tæcæbæcä iñedë mä mämonte bai tæcæ badinque ayaönäa wæiganca tömämæ iñömö edæ wëmö ingatimpa. ⁴⁵Edæ nænque näwänämai i iñinque wëmö ingatimpa.

Ayæ Wængonguī tæiyæ waëmoncönë odemö nāni wææ wodöincoo adoyedë edæ önönæca inö tæcæguedë pönī tænguimæ wææntapa. ⁴⁶Māniñedë Itota ogæ tededinque,

—Mæmpo ëñëmi. Nöwo edæ botö önöwoca bitö önönempo pædæ pönömo æë.

Äninqe edæ æmäwo guëmāninqe wængacäimpa.

⁴⁷Mänömaī cæte wængä adinque odömāno tontado capitäo incæ,

—Nāwängä impa. Iingä iñömö edæ nö pönī cæcä inongä inte edæ wængä abopa, äninque, Wængonguī nāö apäite bai ëmönongä inte mänömaī cæcä abopa, ante apænægacäimpa.

⁴⁸Ayæ, Æbänö cæquīī, ante godongämæ ponte a ongönāni iñömö tömänāni, Itota mänömaī wængä awædö, ante wædinque edæ nāmā önontawë tæi tæi tompotawëninque wadæ gogadänimpa. ⁴⁹Wæætë Itota ingante në do adinānique iñömö gobæ ongonte pömö agönānitapa. Wëñëñedë tömengä Gadideabæ quëwente pöñongante onquiyænāni tömengä miñæ në pönināni inte tömënāni nïwo adobai gobæ ongonte pömö agönānitapa.

Itota wodi baö inī māo daga wënānīpa

(Mäateo 27.57-61; Mäadoco 15.42-47; Wäö 19.38-42)

⁵⁰Oodeoidi nāni Apænte Äincabo iñönānite adocanque tömengä ëmöwo Ootee inongäimpa. Tömengä cöwë waa cædinque në nö cædongä inongäimpa. ⁵¹Do iñömö, Itota ingante wæñongäëimpa, ante oodeoidi nāni Apænte Äincabo godongämæ pönente cæyönānite adocä Ootee iñömö edæ Baa ante tömënāni tönö godongämæ cædāmaī inongäimpa. Tömengä, Wængonguī Awënë Odeye nempo mönö æyedëno quëwengäëimpa, ante wänö conte bai quëwëñongä inongäimpa. Tömengä Oodeabæ Adimatea iñömö në quëwëñongä inte nïwo pönīngä ingantapa. ⁵²Mäningä Ootee iñömö

awënë Pidato weca do gote apænedinque, Itota wodi baö inī pönömi ænte daga wëmoe. ⁵³Angä ëñëninque awënë Ao angä ëñente gocantapa. Godinque tömengä Itota wodi baö inī wi æmpote wææ wi æwadinque pædæ wæænonte ænte godinque waëmö weocoo nīno nāni änoncoo wīni wīni caate dicamontaa wointatodë önontatoque iñömö daga wengantapa. Do nāni wënāmaī intatocä iñonte daga wengantapa. ⁵⁴Oodeoidi nāni, Gäwadecæ ba ate guëmanguiönæ inguimpa, ante täno nāni cæönæ i ininque Ootee mänömaī täno cægacäimpa.

⁵⁵Do iñömö Gadideabæ quëwente Itota tönö godongämæ në pönināni inte onquiyænāni nïwo Ootee miñæ tee empote pöninque Itota wodido adinque, Tömengä baö æbänö nï cædāni, ante do adänitapa. ⁵⁶Adinque tömënāni oncönë godinque oguī wapæ oguī wayabo tönö ænte ponte öni pæcæte ante cædänitapa. Incæte, Guëmanguiönæ impa, ante wædinque waönæ ate nāni goquinque tömënāni Wængonguī nänö wææ angainö bai cædinque täno guëmangadänimpa.

Itota do wëningä inte nāni ömämonte quëwengampa
(Mäateo 28.1-10; Mäadoco 16.1-8; Wäö 20.1-10)

24 ¹Ayæ guëmanguiönæ iinque go ate baänæ ate ooque pönente bayonte mänināni onquiyænāni oguī waquī nāni cædincoo nïwo ænte nææninqe Itota wodido pönānitapa. ²Ponte ayönāni dicabo næñængade pönī do da tæñæi a öñö adänitapa. ³Ayæ ontatodë guiite ayönāni edæ mönö Awënë Itota wodi baö edæ dæ antapa. ⁴Önontatoque i awædö, ante adinque guiñente wæyönāni edënina bai ina iñömö weocoo näämænta pönī näinte bai ëmoncoo mongæna inte edæ iñontobæ tömëna weca a ongöna. ⁵Ate wædinque onquiyænāni iñömö ancai guiñente wædinque ædæ wæænte onguipoga bigui tëmönānitapa. Edënina bai ina iñömö onquiyænāni inänite,

—Īnæmpa mīnitō do wænināni weca ponte nē quēwengā ingante ante quīnante diqui diqui mīmīni. ⁶Tōmengā īñōmō edæ dobæ ñāni ōmæmonte godingā inte edæ iintatodē īñōmō dæ angā aedāni. Tōmengā wēēnēhedē Gadideabæ mīnitō weca nānō ayæ quēwēhedē mīnitō īmīnite īīmaī ante apæ necā ēñēmīni inte ñōwo adodō ante pōnēedāni. ⁷Tōmengā īñōmō, Botō Waobo ēñagaimo īñōmote nē wēnæ wēnæ cædāni nempo odōmōnte māo pædæ godōnāni ænīnque tōmēnāni wæætē wæñōnāni wænguēnēmo īmopa, ante apæ necā ēñēmīnitapa. Ayæ mēōnaa go adoōnæque īñonte botō ñāni ōmæmonte quēwenguēnēmo īmopa, ante apæ necā ēñēmīni inte pōnenguēnē quēwēedāni.

⁸Ante edēnīna bai īna āna ēñente wædinque onquiyænāni īñōmō, Itota æbānō angacāi, ante tæcæ pōnente wædānitapa. ⁹Īnīnque ontatodē tao wadæ godinque onquiyænāni īñōmō Itota tōmengā mīñæ nē godīnāni ōnompō tīpæmpoga go adocanque īnāni īnānite māo apænedinque wadāni tōmānāni īnānite apænedāni ēñēnānitapa. ¹⁰Mānōmainō ante Itota nānō nē da godongaināni īnānite nē gote apænedāni īñōmō Māadiya Māagadadēnā nāni ānongā tōnō Wāōnā, Tantiago wāānā Māadiya ayæ wadāni onquiyænānīque tōnō godinque tōmēnāni īnānite apænedāni ēñēnōnānīmpa. ¹¹Incæte, Mānōmaī impa, ante māo apænedāni ēñēnīnque, Onquiyænāni īñōmō ōnonquedō ante tededāni awædō, ante Itota nānō nē da godōnīnāni īñōmō edæ pōñēnāmaī ingadānīmpa. ¹²Pegodo guiquēnē quingæ ængæ gantīdinque pogodo godinque Itota wodido pongantapa. Ponte ædæ wæænīnque guimō ayongā wīni wīni cædincooque ōñō adinque tōmengā nāmāneque pōñēnīnque, Æbāmē cætīmpa, ante wædinque wadæ gogacāīmpa.

Ēmaodō taadō godānīpa
(Māadoco 16.12-13)

¹³Eedotadēē ongōnīnque wædænque īnāni nāni quēwēñōmō Ēmao goīnō

īñōmō onte quīdōmetodo ganca māninganca taadō impa. Mānīōnæ adoōnæque īñonte Ēmao īñōmō gocæte ante waoda mēnaa idōmæ godatapa. ¹⁴Æbānō cætīmpa, ante tōmānō ante tedegodatapa. ¹⁵Tedegoyōna Itota incæ māmō bee tēnīnque godongāmæ gocā. ¹⁶Incæte, Tōmengā æcānō ingāā, ante wē wodonte bai ī beyæ tōmēna adāmaī ēmōna inte ēñēnāmaī īnatapa. ¹⁷Itota īñōmō,

—Æbānō ante wæætēdō wæætē tede gomīnatawoo.

Angā ēñente wædinque tōmēna wæwente bai ēmōna inte edæ næ gongænatapa. ¹⁸Adocanque tōmengā ēmōwo Codeopato īñōmō tōmengā ingante apænedīnque,

—Eedotadēē quēwēnāni tōmānāni, Æbānō ñōwo mānīñōmō cætīmpa, ante ēñēñōnāni bitō adobīque adoyōmō quēwēnīnque edæ ēñēnāmaī īmitawoo.

¹⁹Āñongante Itota,

—Ædō āmīna.

Āñongā tōmēna wæætē,

—Itota Nāatadeta quēwēningā ingante ante tedemōnapa. Wængonguī beyæ nē apæ necā īnongā inte māningā onguīñængā īñōmō Wængonguī ayongā ayæ waodāni ayōnāni adobaī tæi pīñænongā inte waa pōnī apænedīnque nanguī cæcā īnongāīmpa. ²⁰Mānōmaī īñongante nē godōnāni ñænænāni tōnō mōnō ōmæ awēñēidi guiquēnē wadāni nempo pædæ godōnīnque, Itota ingante apænte ānīnque māo wæñōmīni wængæedāni, ānāni ēñēnīnque īñāni wæætē tōmengā ingante ñænquedīmæ cæte tīmpote wææ tīwadīnque edæ gōnōnāni wængantapa. ²¹Mōnatō guiquēnē, Tōmengā mōnō idægocabo Awēnē badīnque pōnō ængā beyænque mōnō abæ tawænte quēwenguīmō īmōmpa, ante pōñēnīmōna inte edæ ñōwo wæmōnapa. Ayæ, Tōmēnāni mānōmaī nāni cædiōnæ edæ ñōwo mēōnaa go adoōnæque impa, ante edæ mōnatō godōmenque wæmōna ae. ²²Mānōmaī ī incæte mōni cabo incæ onquiyænāni pancadānīpa

tömengä wodido gote pöningue, İımaı atamönipa, ante apänedäni eñente wædınque mönatö wæætë ancaı guıñente wæmönapa. ²³Tömëñäni iñömö tömengä baö ini adämaı inäni inte edæ wadæ pöningue İımaı ante apänedäni wætamönapa. Mönitö wıımonte baı Wængonguı anquedoda inate mä pöni atamönipa, änänitapa. Ayömönite anquedoda iñömö, İtota ñäni ömæmonte edæ miingä quëwengampa, ante apæneda eñëningue edæ wadæ pömönipa, ante onquiyänäni apänedäni eñentamönapa. ²⁴Mänömainö ante apänedäni eñëningue möni cabo incæ pancadäniya İtota wodido gote adınque, Onquiyänäni näni äninö baı edæ näwangä impa, ante adäni incæte İtota ingante adämaı inäni wæmönapa.

²⁵Ante apæneda eñëningue İtota wæætë tömëna inate,

—Mınatö pönëgade İ apa änewëmınaa. Mımö ömädëmına imına inte mınatö Wængonguı beyä nê apänegainäni näni apänedö ante tömänö ante edæ eñëñämaı imına awädö. ²⁶Codito iñömö edæ cöwë caate wæquënegä ingacäimpa. Ayä wænte ñäni ömæmönınque tömengä nämä nänö ñäö iñömö æiquënegä ingacäimpa, ante pönëmınaa.

²⁷Ayä, Codito æbänö cæquingää, ante Möıtee wodi æbänö apänete yewæmongacäı, ante täno apänedınque İtota mımönouque pönëningue, Wængonguı beyä nê apänedäni tömänäni æbänö apänegadänii, ante, Codito æbänö cæquënegä ingacäı, ante edonque odömonte apänecä eñënatapa.

²⁸Mäniı tömëna näna quëwëñömö tömëna näna gocæ cæyömö pöñönäni İtota wodo tebæ gocæ cæte baı cæcä.

²⁹Adınque tömëna nanguı äningue tömengä ingante edæ,

—Ñöwo gäwadecæ pöni inte wëmö ba apa. Mönatö oncönë go guıite cænte monte baänæ ate goe.

Ante ancaa äñöna tömëna oncönë pö eñacæ guıicantapa. ³⁰Ayä tömëna tönö cæncæte ante tæ contadınque tömengä

päö pä äningue Wængonguı ingante waa ate pönete apänedınque tömëna inate tæcæ pædæ godoncæ cæyongä.

³¹Tömëna awınca wi änete baı bayö, Tömengä ingampa, ante edæ tæcæ adatapa. Tömengä iñömö edæ adoyedë tömëna ayöna edæ dæ gocä. ³²Adınque tömëna guëa tededınque,

—Näwangä intawo. Wængonguı mönö Codito ingantedö ante apänecä eñëningue æbänö yewæmongadänimpa, ante tömengä ponte odömongä eñëningue mönö mımö edæ gonga bæco baı totamompa. Wıı edæ mänömaı intawo.

³³Ante tededınque tömëna adodö taadö quingä godınque Eedotadëe ponte ayönote edæ İtota miñä nê godinäni iñömö onte ganca mänimpodäni iñönäni tömëñäni tönö wadäni godongämæ pö bee tente a ongönäni adatapa. ³⁴İinäni guıquëñë,

—Mönö Awënë iñömö ñäni ömæmonte miingä quëwengampa. Näwangä edæ impa. Tömengä ingante Timönö Pegodo do acantapa, ante godongämæ tededäni adatapa.

³⁵Mänömainö ante tededäni eñëningue tömëna wæætë, Mönatö taadö goyömönate wacä pö bee tëningue İımaı cæcantapa, äningue, Æbänö cæcantapa, ante adodö adodö ante apänedatapa. Ayä godömenque apänedınque, Oncönë go guıyömöni tömengä päö pä ængä adınque mönatö, İtota ingampa, ante do eñentamönapa, ante tömänö ante apæneda eñengadänimpa.

**Tömengä miñä nê godinäni weca
İtota pongampa**

*(Máateo 28.16-20; Mäadoco
16.14-18; Wäö 20.19-23)*

³⁶Mäninö ante ayä tæcæ tedeyönäni İtota incæ edæ tömëñäni weca tæcæguedëñäni do pö guıite a ongönınque,

—Guıñëñämaı gänë pönëedäni.

³⁷Angä eñëningue tömëñäni, Önöwoca badı İımaı, ante ancaı guıñente wædınque, Yæ äñäni. ³⁸Adınque İtota,

—Quinante guñewēminii. Mīmōno
quinante æmæ æmæ pōnente wæminii.

³⁹Bado botō ōnompō empobo edæ
aedāni. Botō ōnōwa ēwabo aedāni. Botō
baō edæ gampo caate aedāni. Īnæmpa
ōnōwoca badī īmo bai ædō cæte baō
tōnō bamē ēaquenēmōō. Baō tōnō bamē
ēadōmo inte botō īmo apa guñewēminii.

⁴⁰Āninqe Itota ōnompō tōnō ōnōwa
tōmēnāni ĩnānite odōmongā. ⁴¹Adāni
incæte tōmēnāni guñēnte todinqe
wede pōnēnāmai ĩñōnānite tōmengā,

—Mīnitō weca cænguī æbānō māminii.

⁴²Āñongante gæyæ baō do awēnī
ēadāni inte pædæ godōnāni ⁴³æninqe
tōmēnāni ayōnāni edæ ade cængantapa.

⁴⁴Ayæ tōmēnāni ĩnānite apænedinqe
Itota,

—Botō ĩmotedō ante Mōitee wodi
wææ āninqe æbānō yewæmongacāi,
ante botō mīnitō weca ayæ
quēwēninqe do apænetabopa. Botō
ĩmotedō ante Wængonguī beyæ nē
apænegañnāni æbānō yewæmongadāni,
ayæ āmotamīni āninqe æbānō
yewæmongadāni, ante apænetabopa.
Mānīne botō apænedō ante tōmānō edæ
īninqe baquīnō anguēnē.

⁴⁵Ante apænedinqe Itota, Ocai
encate ēñencādānimpā, ante pōnō
cædinque tōmēnāni ĩnānite Wængonguī
angā ēñēninqe nāni yewæmongainō
ante odōmonte apænecā ēñēninqe
tōmēnāni edonque edæ ēñēnānitapa.

⁴⁶Ayæ godōmenque apænedinqe,

—Mōnō Codito cōwē nantate
wæninqe mēōnaa go adoōnæque ĩñonte
ñāni ōmæmonguēnengā incæcāimpā,
ante edæ edonque yewæmongatimpā.

⁴⁷Ayæ, Codito ēmōwo ante Eedotadēē
īñōmō tāno apænete ate tōmāmæ

quēwēnāni ĩnānite ĩmai ante
apænecāimpā. Tōmēnāni ĩnānite
apænedinqe, Wēnæ wēnæ mini cædinō
ante ñimpō cædinque Wængonguī
gāmænō pōedāni. Pōmīni adinqe
tōmengā wæætē pānāmai inte pōnō
ñimpō cæcæcāimpā, ante apænequīnāni
incādānimpā, ante yewæmongatimpā.
⁴⁸Mīnitō ĩñōmō, Æbānō cætimpā, ante
nē adimīni inte edæ nē apænequīmīni
īmīnipā. ⁴⁹Ayæ edæ Wængonguī, Botō
Tæiyæ Wæmō Ōnōwoca ingante da
pōnōmo æncæmīnimpā, angacāimpā.
Īninqe botō Mæmpo nānō nē
angaingā ingante botō oo da pōnōmo
æncæmīnimpā. Mānōmai ī ĩninqe
Wængonguī nānō tæi pīñænō æncæte
ante mīnitō, Wængonguī Ōnōwoca
ingante ēwocacāimpā, ante Eedotadēē
īñōmō wānō cōedāni, angacāimpā.

Öönädē Itota æicampa

(Māteao 16.19-20)

⁵⁰Itota ayæ tao godinqe Betānia
obo pōninqe tipæmpoga pædæ
æmpodinqe, Mīnitō ĩminite
Wængonguī waa cæcæcāimpā, ante
waa apænecā ēñengadānimpā. ⁵¹Tæcæ
apænecā ēñēñōnāni edæ tōmengā
īñontobæ inque ingā edæ öönädē
æigacāimpā. ⁵²Adinqe tōmengā
mīñæ nē godīnāni ĩñōmō ædæ wæænte
apænedinqe, Nāwangā Wængonguī
Wengā ĩnongā inte æicampa, ante
watapæ apænedinqe Eedotadēē
wadæ godinqe nanguī togadānimpā.
⁵³Wængonguī oncō ñænæncōnē
yabæcōnē ĩmō ĩñō ĩmō ĩñō pō pō
cædinque Wængonguī ingante, Bitō ñāo
bai ēmōmi inte waa pōni cæbipa, ante
cōwē waa apænegadānimpā.